

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE

Å R S S K R I F T
1 9 8 4

Femtiotredje årgången

Tryck: CW Carlssons Eftr. Tryckeri AB,
Vänersborg 1984
Bokbinderi: Wickströms Bokbinderi, Uddevalla

FRANS TIMÉN

en färgstark vänersborgsmålare

av Sture Johanson

Att Vänersborg har en bred och säker förankring i litteraturen och i viskonsten som Birger Sjöbergs Lilla Paris torde väl ingen vara okunnig om. Men har Vänersborg fått motsvarande placering i bildkonsten — finns det någon artist som framställt Vänersborg på teckningar och tavlor?

Naturligtvis har det funnits målare och konstnärer som avbildat motiv från Vänersborg, även om det inte skett på ett så centralt sätt som då Frida-skalden målade upp sin vänersborgsinspirerade småstadsidyll i ord och toner. En av dessa bildkonstnärer som har en klar och tydlig anknytning till Vänersborg har faktiskt kommit att räknas som en av 1900-talets verkligt stora landskapsmålare, och han erövrade en framskjuten plats i svenskt konstliv.

Frans Timén hette han och förra året var det 100 år sedan han föddes; 1968 dog han 85 år gammal och begravdes i Vänersborg som var hans hemstad under mer än 25 år, även om Frans Timén under de åren längre eller kortare perioder vistades på andra orter utom och inom landet.

Under det här seklets första hälft kom Frans Timén att bli en förgrundsgestalt inom ett par betydelsefulla konstnärsgropper: "Optimisterna", samt "Färg och Form". Han blev också invald som ledamot av Konstakademien, och är företrädd med verk inte bara på Nationalmuseum och andra viktiga konstmuseer i Sverige, utan också på museer exempelvis i Rom, Paris och Minneapolis.

*

Frans Timén var visserligen inte född i Vänersborg, men han bodde här under en betydelsefull period under sitt liv, och kom hit redan som 15-åring. Han tog studentexamen i Vänersborg (det var 1903), och det

Frans Timén, självporträtt. Målat 1941.

var här han på allvar började ägna sig åt målning och teckning. Det var också i Vänersborg han hade sina första ateljéer. Och Vänersborg förblev hans hemort under de år Frans Timén studerade vid målarskolor i Göteborg (1906-1907) och i Paris (1911-1912).

Anledningen till att Frans Timén kom att bli vänersborgare var att hans far, Erik Timén, 1898 blev utsedd till direktör vid länsfängelset i

Vänersborg. Han kom från en liknande befattning i Göteborg, vid Nya Varvets fängelse.

Som fängelsedirektörens teckningsintresserade son hade den unge Frans Timén en speciell förmån; han fick i det närmaste obegränsad tillgång till gratis modeller — dvs fångarna. I Frans Timéns kvarlåtenskap fanns en hel kollektion blyertsskisser av intressanta typer, avritade i fängelsets vaktkorridorer.

Bland de inventarier han efterlämnade var för övrigt också en möbel med anknytning till fängelset i Vänersborg: ett stort bord som några fångar haft i uppdrag att tillverka åt fängelsedirektören Timén.

*

Då Frans Timén var 23 år blev han elev hos Carl Wilhelmson på Valands målarskola i Göteborg. Där studerade han i två år och det anses att Wilhelmson kom att betyda mycket för Frans Timéns inriktning mot landskapsmåleriet och hans utveckling i övrigt. Fem år senare reste Timén till Paris och under åren där fick han nya och kompletterande impulser från företrädare för kubism och impressionism, exempelvis Cézanne, Picasso och Gauguin.

Men både tiden mellan Valand och Paris och efter Paris-åren arbetade Frans Timén flitigt hemma i Vänersborg. Föräldrahemmet i den gamla fängelsebyggnaden vid Edsgatan var dock ingen lämplig ateljémiljö. Han fick till en början hyra en liten lya på Katrinedals gård i Blåsut, i en numera riven byggnad vid kyrkogården. Där fick han tillgång till modeller av annat slag än han tidigare haft på fängelset, ett par småjantor vilka var döttrar till en annan hyresgäst i huset.

Då jag ett par år före hans död fick tillfälle att träffa Frans Timén i hans våning i Örebro kom minne efter minne från Blåsuttiden fram hos honom, klara och exakta ännu efter 50 år:

— Det var hos en fru som hette Ekström jag fick hyra, mindes Frans Timén. Hon var änka efter en sjökapten. I huset bodde också en försäkringsagent som hette Högberg och hans familj. I familjen fanns två små flickor och de satt ofta modell för mej.

— De barnporträtten blev förresten riktigt bra, erinrade sig den gamle målaren.

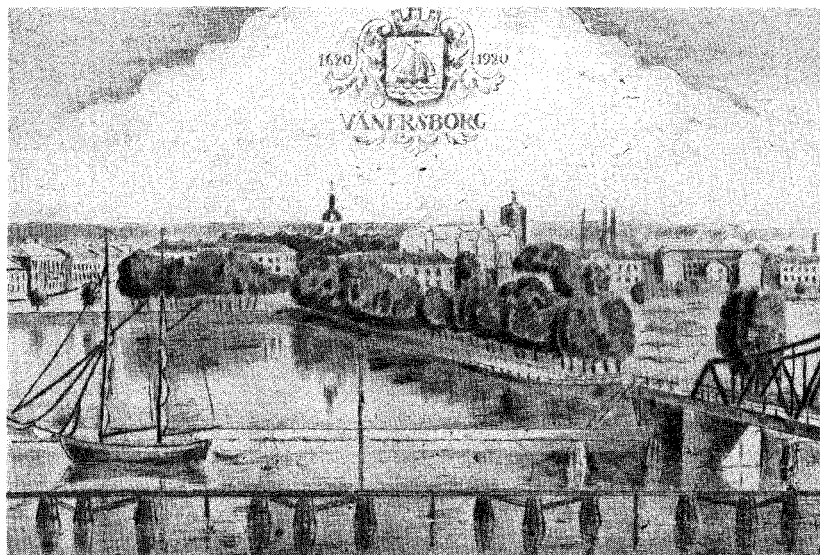
På vägen från Katrinedal och in till Vänersborg stötte Frans Timén, liksom andra blåsutbor vid den här tiden, ofta på ett strävsamt par. Det var fiskhandlare Johan Cederholm och hans gumma Helena vilka under 1900-talets första decennium drog Blåsut runt med sina fisklådor; med

Fiskhandlarparet Cederholm med sin kälke på Blåsut. Tavlans är från 1910, då Timén bodde på Katrinedal.

dragkärra på sommaren och kälke på vintertid. Det var ett motiv som Frans Timén fångade och makarna Cederholms dotterson, Olle Cederholm — som själv varit skicklig och produktiv amatörmålare sedan ganska unga år vid sidan av sin verksamhet som yrkesmålare — har i sin ägo en av de tavlor som visar hans fars morförelldrar, målad 1910.

När Frans Timén fick hålla till i fängelset i Vänersborg för att träna teckning, var det delvis en förberedelse till Valands målarskola. Men unge Timén hade efter återkomsten från Göteborg under ett par år chanser att få litet inkomster som tidningstecknare i hemstaden. Han engagerades av den ganska kortvariga lokal-avisen Västra Dagbladet, Vänersborgs-Posten (som utkom under 1900-talets båda första decennier och trycktes i Borås). Under ett par år (åtminstone 1908-1909) publicerades en rad teckningar av Frans Timén av Vänersborgs dåtida makt-havare och andra kändisar. Det var mycket välvilliga karrikatyrrer, och

Denna etsning med utsikt över Vänersborg med nya trafikkanalen och Dalabobron i förgrunden utförde Frans Timén till den stora jubileumsutställningen 1920. Man firade då ett gemensamt 300-årsjubileum för Brätte och Vänersborg. Detta var något oegentligt eftersom Brätte fick stadsprivilegier redan 1603 (även om de konfirmerades först 1619), men sedan överflyttades 1644 till den då nyanlagda staden Vänersborg. Initiativtagare till 1920 års utställning och jubileum var den mycket entusiastiske lokalpatrioten privatläraren Halvord Lydell och det blev ett gemensamt arrangemang för Fabriks- och Hantverksföreningen och Vänersborgs Söners Gille. Det kan förtjäna påpekas att det infällda stadsvapnet skiljer sig från det vedertagna; skeppet — bojorten — har motsatt färdriktning, och dessutom är seglen av annat slag.

åtskilliga av dessa ingår i Vänersborgs Söners Gilles samlingar och pryder gilleslokalerna i fastigheten vid Edsgatan. Ett antal av dessa blad med det tidiga 1900-talets vänersborgspampar återges som synes bland övriga illustrationer till denna artikel med kommenterande text av äldermannen Sven Lind.

Ett annat smärre näringsfång för Frans Timén under åren mellan Valand och Paris var för övrigt en tjänst som teckningslärare vid Tekniska skolan, vilken låg vid Kyrkogatan.

Under de båda år i början av 10-talet som Frans Timén vistats i Paris hade han uppenbarligen arbetat mycket flitigt, och han deltog efter hemkomsten med en utställning i Göteborg där han visade verk han åstadkommit i Paris. Han slog sig ner i Vänersborg, men längtade tillbaka

Skorstensfej. mäst C. Wolgast var på sin tid en känd profil i staden, där han under lång tid hade tjänst som skorstensfejarmästare. Han var född i Tyskland, därav Timéns skämtsamma benämning "Utrikesminister" på karikatyren.

till Paris. Detta var dock inte möjligt att genomföra; både ekonomiska förhållanden och senare också första världskrigets utbrott gjorde en ny parisresa omöjlig.

*

Om sin situation de här åren i Vänersborg har Frans Timén skrivit i minnesanteckningar som sonen Erik Timén (bosatt i Bromma) har i sin ägo. Frans Timén skriver om sig själv i tredje person:

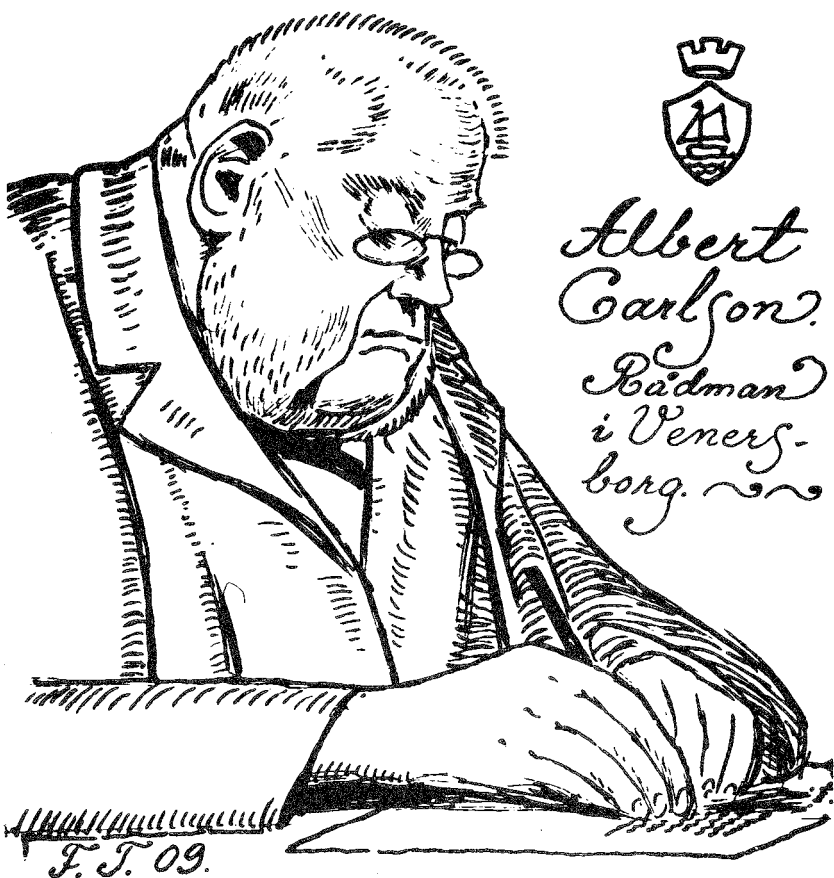
”Under synnerligen små förhållanden och minimala inkomster tvingades han att stanna hemma. Under denna tid målade han flitigt. Landskapet studerades med de nya erfarenheterna som grund, i samma mån en hel del stilleben. Konstföreningar i Göteborg och Stockholm köpte en och annan sak, annars var det hos vänner och släktingar som det mesta av produktionen hamnade”.

Året efter det att Frans Timén kommit tillbaka till Vänersborg från Paris kunde han installera sig i en målarateljé, mer eller mindre specialbyggd just för honom. Det var sannolikt den första ateljélokal som över huvud taget byggts i Vänersborg, och den var belägen på Blåsut, i ett numera rivet hus som hade adressen Öxneredsvägen 22.

Här byggde fiskhandlare Oskar Olsson 1913 ett trevånings bostadshus, och enligt överenskommelse med fängelsedirektör Timén inreddes norra delen av vinden som en målarateljé med en fönsterrad, vilken gav en vidsträckt utsikt inte bara över gyttret av gårdar och takåsar på Blåsut, utan också över Vänersborg, Vänern och bergen. Lilla Paris med sina idyller fick på det sättet bli en ersättning för storstaden vid Seine och arrangemanget blev uppenbarligen fruktbart för Frans Timén, eftersom ett betydande antal verk kan dateras till just dessa år innan han 1920 gav sig iväg till Spanien för att bl.a. på Mallorca söka ny inspiration och förnyelse.

En av de målningar som återges i denna artikel (sid 12) visar för övrigt ett motiv från Blåsut och Vänern, som ligger i det omedelbara blickfältet i utsikten från ateljén i Blåsut. Det är en vintermålning, daterad 1913, och den är intressant ur flera synpunkter, bl.a. för att här kan man se en av de ytterligt få bilder som visar en av industrierna på Blåsut på 1910- och 20-talen. Det är patron A. J. Hassellunds träkolsfabrik som låg i Blåsutbacken, just på den plats där senare Blåsutbiografen uppfördes, men där det numera är radhusbebyggelse.

Innan Frans Timén kring mitten av 1920-talet lämnar hemstaden Vänersborg och bosätter sig i Stockholm (föräldrarna hade då flyttat till Lidköping sedan fadern hade gått i pension 1917), hade han flitigt avbil-

Rådmannen Albert Carlsson, kom att bli stadens store pamp — "Rådman" i Fridas visor — en man som visste att ordna det för sig och som styrde staden med järnhand. Efter två år i läroverket samt handelspraktik startade han eget företag i speceribranschen, där han grundlade sin förmögenhet. Han blev v.ordf. samt verkställande direktör i UVHJ. Han var v.ordf. i Sparbanken samtidigt som han var styrelseledamot i Enskilda Banken. Han var en tid v.ordf. i direktionen för Länslasarettet, ombudsman i Vänersborgs stads hypoteksförening, ordf. i stadens vattenledningsstyrelse, ombud för brand- och livförsäkringsbolaget Svea, rådman samt mycket annat.

I den här trevåningsfastigheten vid Öxneredsvägen på Blåsut hade Frans Timén sin första riktiga ateljé, vilket fönsterraden på gaveln visar. Huset är rivet sedan ett antal år, men en senare generations konstnärer på Blåsut, Erik Sjölin, Olle Cederholm och Carl Tengelin hyrde ateljén för en del år sedan.

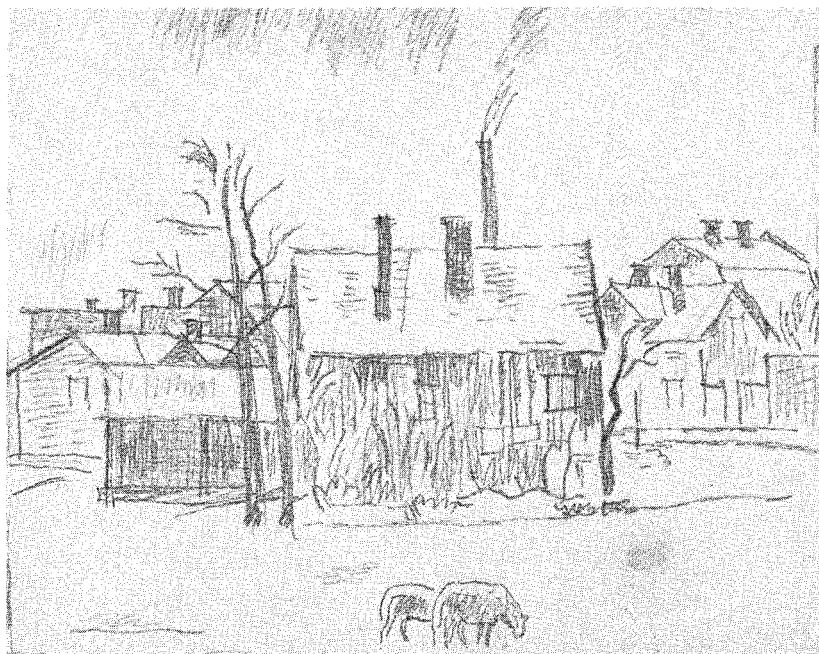
dat landskap, stadsvyer och andra motiv både i Vänersborg och i omgivningarna. Han gjorde exempelvis en hel rad blyertsteckningar med vänersborgsidyller, där han träffade en ton som inte är avlägsen från Birger Sjöbergs Lilla Paris-visor. Ett exempel återges på sidan 13, en blyertsskiss från 1915 med betande får bakom bebyggelsen i Nordstan.

Frans Timén utförde också en del beställningsuppdrag under den tid han fortfarande bodde kvar i Vänersborg. Bland annat hade han fått beställning från Trollhätte kraftverk att utföra en svit etsningar där han skildrar byggandet av kraftverksanläggningarna. Det är en serie unika och mycket fina arbetsskildringar, utförda 1918, och visar olika skeden i anläggningstekniken vid byggandet av den sk Forslidstunneln vid Oliestationen.

Den här målningen utfördes 1915, således efter studieåren i Paris. Motivet visar utsikten från ateljéfönstret i huset vid Öxneredsvägen på Blåsut. Byggnaden med en hög skorsten i mitten av tavlan är kolfabriken på Blåsut, riven omkring 1920.

Frans Timén var således nästan en 45-års man då han lämnade Vänersborg för gott för att bosätta sig i Stockholm. Han hade då visat en kollektion tavlor han målat på Mallorca vid en utställning på Liljevalchs

En blyertsteckning från 1915 med motiv från Nordstaden i Vänersborg.

i Stockholm. 1928 hade han en utställning i London, två år senare ställde han tillsammans med de övriga "Optimisterna" ut på Konstakademien i Stockholm. Det egentliga genombrottet anses han ha gjort med en egen utställning 1935 på Konsthärbuset i Stockholm. Men redan nästan 30 år tidigare, på sin första utställning i Göteborg 1909 fick han det pressomdömet att han "... är af en afgjort personlig läggning, något sträng och karg...".

Sin första separatutställning på Färg och Form hade Frans Timén 1942, men det året ställde han inte bara ut i Stockholm, utan deltog också på Biennalen i Venedig. Till Färg och Form återkom han redan 1951 och vid båda tillfällena fick han mycket uppskattande recensioner. Om utställningen 1942 skrev t.ex. Yngve Berg i Dagens Nyheter om Timén att han framstår "som en av de främsta i den konstnärsgeneration som nu står på höjden av sin skaparkraft".

Och efter nästa framträdande fick Timén av Aftonbladets konstbedömare Nils Palmgren omdömet att han "i vårt måleri, där den ungdomliga insatsen så ofta blir den värdefullaste, är... ett lysande undantag".

Han har, menade recensenten vidare ”genom ögats renhet och karaktärens fasthet kämpat sig fram till en rangplats i landets konst”.

En gång till i livet återkom Timén till Färg och Forms utställningslokal i Stockholm med en separatutställning. Det var 1957, då han alltså nästan var 75 år. Då skrev Ulf Linde i Dagens Nyheter bl.a.: ”...det finns en ödmjukhet och ärlighet i hans dukar som man beundrar... han ger sig tid att skildra det som andra skulle finna oväsentligt”.

Exempel på ett par av de etsningar som Frans Timén gjorde till Trollhätte kraftverk 1918 i samband med att Forslids-tunneln byggdes. Motiven är dels insättande av plåttub i berg-tunneln, dels tunnelintag vid Forslid.

Redan i början av 40-talet hade konstprofessorn Hilding Linnqvist gett uttryck för sin beundran av Frans Timéns personlighet och hans konstfullhet. Det som Frans Timén åstadkommer, menade Linnqvist, är "något att visa den ungdom som nu söker sin form --- Här har ni en lärare! Försök att se, försök att förstå vad denna konst inrymmer av natursyn, av känslor och kunnande, det är mark att bygga på"!

Det var således naturmåleriet som väckte den största uppskattningen bland kännare och kritiker. Och genom en skolkamrat från läroverkstiden i Vänersborg var det som Frans Timén fick utsökta möjligheter till att leva så att säga mitt i naturen under flera år. Han lämnade Stockholm 1929 och erbjöds då av sin f.d. skolkamrat Gunnar W. Andersson att bo på dennes herrgård Skagersholm vid Finnerödja i Tiveden. Gunnar W. Andersson var egentligen trollhättepojke, men blev kamrat i realskolan i Vänersborg med Frans Timén. Andersson blev affärsman och med tiden internationellt ryktbar. Han blev disponent för Nohab, och där blev han känd för bragden att ta hem "ryssloksordern" till Nohab; en beställning på 1000 lok till Ryssland, en av de största exportaffärerna för Svensk industri över huvud taget dittills.

Ordern kom visserligen att bantas till hälften, så att 500 godstågslok under åren 1920-24 levererades. Men Andersson sålde också lok och turbiner och liknande till både Argentina, Brasilien, Turkiet och inte minst till Persien, d.v.s. nuvarande Iran. Där medverkade han också till att bygga upp landets järnvägsnät genom det av honom initierade Svenska Entreprenad AB, Sentab som numera är ett dotterbolag till Skånska Cementgjuteriet.

Denne driftige affärsman upplät således en del av sin Tivedsherrgård till Frans Timén, som här fann en natur han med stor förkärlek fångade med sina penslar. Men här fann han också — i utkanten av Bergslagen — järnbruk och hyttor som gav honom inspiration att skildra den tilltagande industrialiseringen på ett sätt som stod socialreportaget nära. Därigenom kom Frans Timén, enligt konsthistorikerna, att på ett intressant sätt skilja sig från sina dåtida konstnärskamrater, av vilka ytterligt få brydde sig om den sidan av svensk vardag och verklighet.

*

Frans Timén var 53 år då han ingick äktenskap, och eftersom hans hustru — som hette Gerd och var född Widell — var från Örebro kom de att bosätta sig där. Det var 1936. Efter knappt sex års äktenskap dog hans hustru och Frans Timén fann sig stå ensam med sonen Erik, som då bara var tre år. Självt var han då 60 år.

Frans Timén fotograferad i sin ateljé i Örebro 1963. Konstnären var då nära 80 år. (Foto: Sture Johanson).

Sonen Erik har mer än en gång uttalat sin beundran för fadern som klarade den svåra situationen; Frans Timén fortsatte som ensam förälder sin gärning som skapande konstnär samtidigt som han hade hand om pojken tills dess att denne så småningom kunde komma in på en internatskola. Somrarna var de dock tillsammans, till största delen i Bohuslän. Västkost-motiven är ganska talrikt förekommande i Frans Timéns måleri vid sidan av landskapsskildringarna från Tiveden, Bergslagen och Örebro.

I Örebro hade Frans Timén sitt hemvist längsta tiden av sin levnad — från giftermålet 1936 fram till sin död 1968. Naturligt nog har han varit aktiv inom konstlivet i Närke och han har fått såväl Örebro läns landstings kulturstipendium (1963) som Hjalmar Bergman-priset, vilket han tilldelades året före sin bortgång.

Sommaren 1962 hade jag tillfälle att besöka Frans Timén i hans våning i Örebro, en kombinerad bostad och ateljé. Den låg på Söder, med utsikt över infarten från Kumla och Värmland. Han var fortfarande, vad jag förstår, aktiv som målare, om än i dämpad takt. Minnena från ungdomstiden i Vänersborg fanns med skärpa inregistrerade i hans sinne. Han berättade episoder som låg mer än 50-60 år tillbaka i tiden; om ateljén på Öxneredsvägen på Blåsut där de stora fönstren i det dåligt isolerade huset vissa vintrar gjorde det näst intill omöjligt att bo där, utan att han på eftermiddagarna fick traska ner till föräldrarna inne i stan, där han fick ett varmare logi.

Om de små flickorna han hade som modell på Katrinedal sa Frans Timén:

— Det var en tös som var 6 eller 7 år som jag hade som modell. Inte tror Ni väl att Ni vid något besök i Vänersborg skulle kunna leta reda på henne åt mej och ta kontakt med henne för min räkning, hon hette Greta, tror jag ... väddade han.

Tyvärr visade det sig vara omöjligt att finna Greta.

Däremot kom det, vid min kontakt med Erik Timén några år senare, fram att en dotter till familjen Högberg på Katrinedal på Frans Timéns tid bodde granne med Erik Timén i Bromma. Men hon hade, tillsammans med sin make, under en rad år faktiskt umgåtts med Frans Timén sedan åtskilliga år tillbaka.

Några år innan jag besökte Frans Timén i Örebro hade han tillsammans med sonen Erik besökt ungdomsstaden Vänersborg, således i slutet av 50-talet. På ett par dar hade han hunnit med att promenera på de gamla kända gatorna, betraktat fängelset och barndomshemmet, besökt Katrinedal — där huset han bott i då fortfarande stod kvar — samt hälsat på i huset med ateljén vid Öxneredsvägen.

— Och kan Ni tänka Er att där träffade jag min förre värds son Roland Olsson och hans fru som visade mej en rulle gamla dukar med oljemålningar av mej, och ett helt skissblock med krokiteckningar från min studietid i Paris, men som jag glömt kvar då jag flyttade därifrån.

— Lita på att det blev ett glatt återseende för mej med dessa ungdomsskapelser. Målningarna och skissblocket hade man snällt nog tagit tillvara för min räkning. Roland Olsson, som bara var en liten pojke då jag bodde där, visste väl inte riktigt var jag fanns.

Frans Timén mindes också episoder från sina många utställningar; även den första som hölls redan 1907. Den senaste — på Färg och Form i Stockholm — hade han, som nämnts haft 1957; således ett halvt sekel senare. Men han visade mej, inte utan stolthet, en liten tavla målad re-

dan 1896 — således då Frans Timén var 13 år. Det var, karakteristiskt nog, ett naturmotiv från Nya Varvet.

Mellan den tavlan och hans senaste målning låg nästan exakt sju decennier. Vilken annan nutida konstnär i vårt land har en lika lång verksamhet ett helt människoliv i bildkonstens tjänst?

*

Det vore att hårdra det hela att påstå att Frans Timén främst var en Vänersborgsmålare. Motiven från Vänersborg och Vänersborgstrakten kan inte påstås dominera hans verksamhet som konstnär. Men obestridligt är Frans Timén den kanske främste i sitt slag som avbildat Vänersborg i olja och i blyerts.

Många av hans stora dukar visar Vänersborg eller motiv från omgivningarna. Ett av de större verk som hänger på Göteborgs konstmuseum är ett vintermotiv från Blåsut, och Göteborgs konstmuseum har i sin ägo ytterligare några Vänersborgs-tavlor av Frans Timén. Dessutom har man målat ett antal motiv från Dalbobergen, från Tackjärnsbacken och den angränsade Punschdalen, d.v.s. ett skogsparti vid stranden av Vassbotten nära Lockerud.

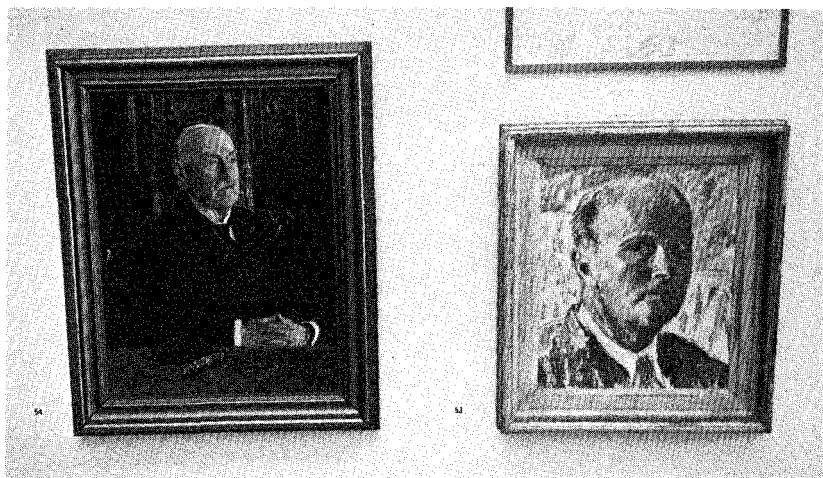
— Åren där i Blåsut var kanske min bästa tid och jag målade faktiskt riktigt bra om jag får säga det själv, sa Frans Timén då jag under besöket hemma hos den då drygt 80-årige konstnären sökte avvinna honom så många vänersborgsminnen som möjligt.

— Och under den perioden gjorde jag en mängd stilleben, av vilka några till och med ansågs mycket bra, mindes han.

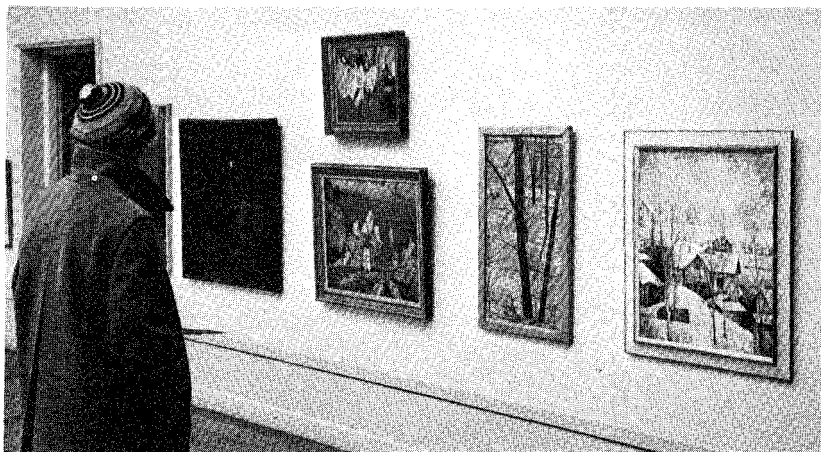
Frans Timén kom i vårt samtal då och då tillbaka till sina utställningar. Han drömde om en minnesutställning — självfallet på Färg och Form i Stockholm. Men att ordna en utställning vid så hög ålder var något han drog sig för, anförtrorde han den frågvisse vänersborgaren som hemsökt honom.

Nu kom trots allt Frans Timén tillbaka till Färg och Form; helt utan besvär för egen del. Det arrangerades en minnesutställning på våren 1971, två och ett halvt år efter det att han gått ur tiden. För utställningsbesvärerna svarade sonen Erik. Utställningen innefattade ett 80-tal nummer, varav några också från Vänersborgs-perioden, och tidsmässigt omspände minnesutställningen Timén-verk från 1907 till 1962.

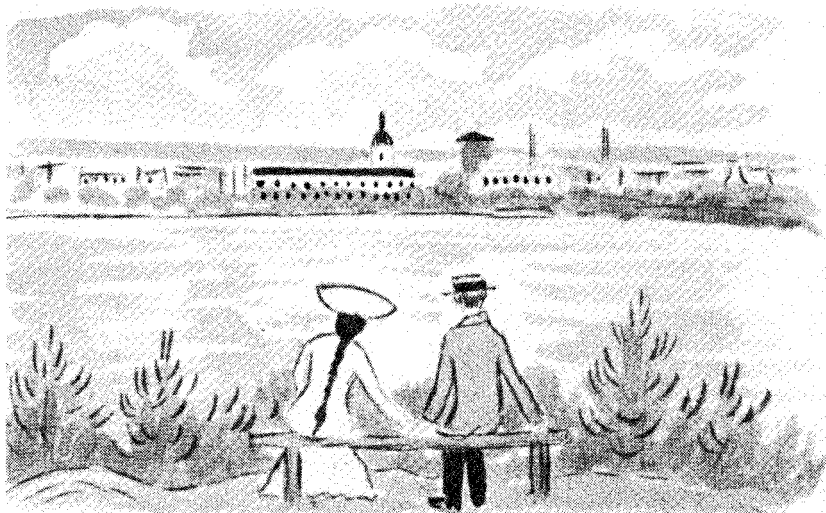
Till 100-årsminnet av Frans Timéns födelse — den 6 januari 1883 — anordnade Örebro Läns museum en minnesutställning i mars och april 1983. Museet hade, i nära samverkan med Erik Timén, lånat samman

Från minnesutställningen över Frans Timén i Örebro läns museum 1983. Porträttet tv återger Frans Timéns far Erik Timén, fängelsedirektör i Vänersborg. På det andra fotografiet en vägg med landskapsmotiv, närmast th en utsikt över Blåsut.

fler än 100 verk av Frans Timén till en mycket fyllig exposition, oljemålningar men också en och annan akvarell och en del teckningar. Även här fanns verk från hela hans verksamhetstid, från målningar utförda i Göteborg 1897 och i Vänersborg 1900, till tavlor daterade 1963. Vänersborgsmotiven var exempelvis en oljemålning på papp av en lykttändare vid torget, Vänersborgs kyrka och några stadsvyer från Blåsut.

Den här akvarellen med motiv från Fridas bok målade Frans Timén åt sin svägerska Karin Lustine-Timén som placeringskort. På kortets baksida står också Birger Sjöberg-citatet "Den första gång jag såg dig..."

Hundraårsutställningen över Frans Timén borde egentligen lika väl ha kunnat komma till stånd i Vänersborg; staden där han kom till mognad som konstnär, och där han på allvar började bli bildskapare. Men det har senare framgått att intresset i Vänersborg inte var tillräckligt stort för att ett sådant evenemang skulle komma att genomföras. Ska kanske ett sådant ställningstagande — eller kanske snarare bristen på ställningstagande — tolkas som ännu ett bevis för att Vänersborg inte utan vidare kan göra anspråk på att vara en kulturstad? Våren 1984 pågick, som många torde känna till, en intensiv debatt på detta tema på lokalpressens insändarsidor.

*

Det var således, vilket nämnades inledningsvis, Birger Sjöberg som genom sina Frida-visor i ord och toner målade bilden av Vänersborg som den svenska småstadsidyllen. Att jämföra den romantiske poeten Sjöberg med den realistiske målaren Timén som vänersborgsskildrare är knappast möjligt. Frans Timén blev, som vi sett, främst en av de stora landskapsskildrarna i svenskt måleri. Men motiven från Vänersborg utgjorde bara en mycket ringa del i hans totala produktion under sju decennier.

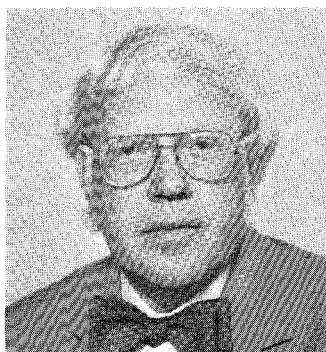
Det finns emellertid överraskande många förbindelser mellan Birger Sjöberg och Frans Timén. De var nästan jämnåriga — Sjöberg var bara två år yngre — och de gick samtidigt i läroverket (om än bara ett år, eftersom Birger Sjöberg slutade redan i fjärde klass i realskolan). Naturligtvis hade de många gemensamma kamrater, exempelvis Konstantin Brobeck som ju senare blev förebild till Karl Ludvig i Kvartetten som sprängdes. En annan bekant var Fredrik af Sandberg; en av de första medlemmarna i Vänersborgs Söners Gille.

Men genom sin bror Hugo kom Frans Timén att få en alldeles särskild relation till Birger Sjöberg. Det var nämligen Hugo Timén som gifte sig med Karin Lustine — den flicka som Birger Sjöberg var så förälskad i och som han friat till.

Både Hugo Timén och Karin Lustine var anställda på samma kontor i Vänersborg; han som bokhållare och hon som kassörska. Och det var Karin Lustine som, enligt företalet till Fridas bok, med "sina små men fasta händer lyfte den jättestora kassaboken, än tankfullt lutande sitt burriga huvud över den svarta och iskalla kopiepressen".

Både i Kvartetten och i brev till vänner har Birger Sjöberg beskrivit sitt frieri till Karin Lustine. Han uppträdde i hög hatt och med en blom-bukett i handen då han föll på knä för Karin på gatan med ett allvar som måste ha tett sig löjeväckande. Avslaget på frieriet berörde honom mycket djupt. Det är inte förvånande att Birger Sjöberg, då han senare fått reda på att Karin Lustine förlovat sig med Hugo Timén, uttalade sig förklenande om räkenskapsförare och kontorsslavar.

Frans Timén blev således svåger med visans Frida. Nu ligger emellertid både Frans Timén och Karin Lustine i slakten Timéns familjegrav på Strandkyrkogården i Vänersborg. Konstnärens bana ändade således i den stad han under sina mest aktiva yngligaår hade som sin hemstad.

Sture Johansson född i Vänersborg 1923. Från 1950 verksam som journalist i Stockholm, därav ett 20-tal år i dagspress (Svenska Morgonbladet och Svenska Dagbladet) och de senaste 15 åren vid tidningen Bygginindustrin. Har medarbetat i flera tidigare årgångar av årsskriften.

Frans Timén och illustrationerna till "Blomvers"

av Nils Pärud

Några anteckningar om konstnären och hans verk.

I mitten av januari månad 1968 besökte artikelförfattaren konstnären Frans Timén i hans hem i Örebro. Anledningen till besöket, som hade varit aktuellt ganska länge, låg faktiskt åtskilliga år tillbaka i tiden.

Det började nämligen med ett bokförvärv i Aspingtons antikvariat i Stockholm, som då — i slutet av 1950-talet — ännu fanns kvar på Drottninggatan 87. Numera har ju antikvariatet lokaler i Gamla Stan i Stockholm.

Inköpet, frestande utlagt i ett av skyltfönstren, var Sigurd Dahllöfs "Vänersagor", utgiven 1912 på Åhlen & Åkerlunds Förlag i Göteborg.

En försiktig fråga om antikvariatet hade ytterligare något inne av Sigurd Dahllöf — redan en hastig bläddring i "Vänersagor" gav snabbt mersmak på denne författare — besvarades dessvärre nekande. I stället fick undertecknad en snabbredovisning av Dahllöfs författarskap med slutkommentaren, att arbeten av honom var mindre vanliga i den antikvariska bokhandeln, särskilt hans diktsamlingar.

Eftersom Sigurd Dahllöf alltjämt levde föll det sig naturligt att ta direkt kontakt med honom i förhoppning att kunna förvärva något ur hans omfattande produktion. Ett brev till honom gav ett mycket vänligt och älskvärt svar samt dessutom med tillägnad några av hans sagor och berättelser.

Redan vid besöket i det Aspingtonska antikvariatet hade innehavaren, fru Inga-Lisa Hyltmark, talat med entusiasm om "Blomvers", som en verklig Sigurd Dahllöf-vän borde ha i sin samling. Ett par år senare lyckades det också undertecknad att få fatt på diktsamlingen; förvärvet förmedlades dock genom ett annat antikvariat i Stockholm än Aspingtons.¹⁾

Diktsamlingen "Blomvers", utgiven på Åhlén & Åkerlunds Förlag i Göteborg, tryckt på Bonniers Tryckeri i samma stad 1910, är — för att använda en senare tids terminologi — ett grupparbete av två konstnärer, där den ene står för text och den andre för bild.

BLOMVERS

AF SIGURD DAHLLÖF

VIGNETTER AF
FRANS TIDEN

Presentupplagan av "Blomvers"

Ett antagande att det förhåller sig så har som grund att både Sigurd Dahllöf och Frans Timén hade anknytning till Vänersborg och dessutom till Göteborg, dit den förre flyttat och den senare studerat vid Valands målarskola.

För att få veta mera om tillkomsten av "Blomvers" i allmänhet och nöjet att träffa Frans Timén i synnerhet — och med en förhoppning att kunna få köpa något konstverk av honom — skrev undertecknad till honom i slutet av år 1967 och bad om ett sammanträffande.

Det kom ett svar, från hans i Örebro bosatta syster, fru Elsa Kindblom, som ger beskedet "han har svårt för att komma sig för med att skriva", men "att det säkert går bra att träffa honom här". En situation, där de flesta av oss kan känna igen sig, oavsett ålder.

Alltnog, vi träffas en lördagseftermiddag i Frans Timéns hem, bostad och ateljé på samma gång, just då fylld av blommor i mängder. Konstnären hade fyllt 85 år några dagar tidigare!

Det blev några timmars mycket angenämt samtal om konst, den egna och andras, om böcker, om Vänersborg och dess läroverk, om vänersborgare och mycket annat. Frans Timén berättade, och skrivaren av denna artikel lyssnade och antecknade.

När svenskar träffas konsumeras ju kaffe, och Frans Timén beklagade att han ej kunde bjuda på något annat, vilket i och för sig var alldeles nog. Så frågar han med en glimt i ögat, "Dricker min herre konjak?". Ett diplomatiskt svar antydde att det kunde tänkas förekomma. "Utmärkt, i så fall skall vi ta fram en flaska fransk konjak, som bara står lite otillgängligt i ett skåp".

Den otillgängliga flaskan togs fram och samtalet fortsatte, nu efter hand med en titelbortläggning. En särskild anledning fanns, eftersom vi båda två hade trampat i det vänersborgska läroverkets trappor, fastän vid något skilda tidpunkter. Att bortse från titlar var eljest inte utan vidare givet, då Frans Timén tillhörde en generation med andra värderingar i ceremoniella sammanhang än de, som är mera vanliga nuförtiden.

Om illustrationerna till "Blomvers" — eller vinjetterna, som Frans föredrog att kalla dem — kan följande redovisas. Det var det första uppdraget att illustrera en bok, som Frans hade fått. Han var god vän med Sigurd Dahllöf, som vid den här tiden, 1909-1910, redan var bosatt i Göteborg. Denne reste därför till Vänersborg, där Frans bodde, för att diskutera utformningen. Då hade Frans dessförinnan gjort detaljstudier av blommor och växter och hade förslag, som de sedan enades om.

"Blomvers" innehåller 34 vinjetter och för hela uppdraget — inklusive omslagsteckningen — fick Frans i arvode ett hundra kronor. Han

BLOMVERS

af SIGURD DAHLLÖF

VIGNETTER af
FRANS TIMÉN

Den påvra varianten av "Blomvers"

nämner också, att boken kom ut i en andra upplaga. Vid tiden för vårt samtal helt ovetande om den s.k. påvra varianten, frågade undertecknad ej om den nya upplagan skiljde sig från den första. Det vanliga förfarandet är ju att en ny upplaga inte avviker från den ursprungliga första, bortsett från att smärre tryckfel eller liknande har rättats.

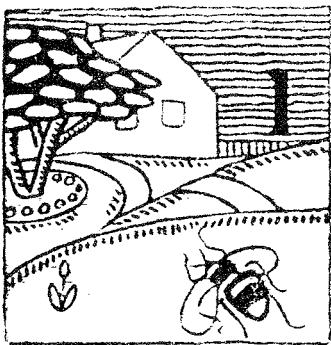
Omslagsteckningen till presentupplagan är som synes hällen i en ganska jugendinspirerad stil, se bild på sidan 23.

Vinjetterna har en något stramare stil, och flera av dem är små miniatyrkonstverk, där konstnären på den begränsade ytan av 45×45 mm — de är sålunda kvadratiska — lyckats förmedla något av det lekfullt skämtsamma och ironiska innehåll, som själva blomversarna uppvisar. Det är ett milt natursvärmeri, där text och bild utgör en harmonisk enhet.

Carl Wilhelmson, den av Frans beundrade läraren vid Valands målarskola, har enligt många bedömare satt påtagliga spår i hans konstnärskap. Några sådana drag finns märkligt nog inte i de aktuella vinjetterna. Däremot är det lätt att se dem som ett uttryck för konstnärens tidiga intresse för naturen, ett intresse som ju skulle följa honom livet ut.

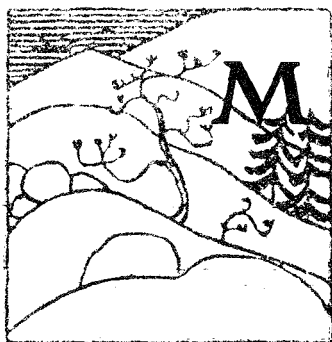
När Frans talar om sin debut som illustratör gör han det med viss distans som antyder, att betraktaren bör se dessa bilder som ett ungdomsarbete. Han tillägger, att han fått höra uppskattning för sin insats och slutar med att säga, att "Milles var nöjd med dem". Den som avses är givetvis skulptören Carl Milles!

FLÄDER

kvällens sena väder
står gårdens hvita fläder
och kokar på sitt te.
Ty trulsig humlegumma,
förkyld, kan knappast brumma
och går på benen krumma
till Flädermors supé.

MARTALLEN

Med en knippa ris på ryggen
från skogarnas hyggen
Martallen knogar
med knotiga knogar
mot fjället opp.
Rifven och sliten

är hela habiten,
och ruggig och liten
är Martallens kropp.

Men envis som synden,
ja, mer än de fleste,
i skrefvan ett fäste
hon tar.
Och petar och letar
i klyftan och stretar
i blåsten — och håller sig kvar.

Exempel på versar och vinjetter i "Blomvers"

Det bör även framhållas, att det var vanligt vid seklets början att illustrera böcker med små vinjetter, gärna då i det lilla, kvadratiska formatet. När Frans Timén gör det i sin debut 1910 har några andra samtida konstnärer redan prövat på denna form av bokutsmyckning. Som exempel kan nämnas Sigge Bergströms illustrationer till böcker av Sigurd Agrell 1906 respektive 1908.²⁾

Till läsarnas nöje återges här ett par exempel på både vers och vinjett i "Blomvers". Dikten om "Fläder" finns på sidan 47, och "Martallen" på sidan 75 i samlingen, som också avslutar boken. Se sidorna 26 och 27 i årsskriften.

Samtalet glider över till barndoms- och uppväxtår, och Frans visar bilder från Nya Varvet i Göteborg, där fadern var bevakningsbefälhavare vid fängelset, anordnat på det tidigare militära området; denna straffanstalt är en föregångare till Härlanda-fängelset i Göteborg. I samband med faderns befordran till direktör vid straffängelset i Vänersborg 1898, flyttade familjen Timén dit.

Redan före flyttningen till Vänersborg visar den blivande konstnären prov på sin talang. Frans berättar engagerat om sina första målningar och teckningar med motiv från Nya Varvet. Det är lätt att instämma i fil dr Kjell Hjerns omdöme, nämligen "att han ovanligt tidigt funnit sin väg".³⁾

Karaktéristiken avser en målning, daterad 1897, från Grottparken på Nya Varvet. Denna målning är en fjortonårsings verk, men parkens träd och berghällarna där bakom är återgivna med samma omsorgsfulla realism som naturen i senare landskapsmålningar.

Under vårt samtal om konst visar Frans en lång rad målningar och teckningar. Han nämner i förbigående, att han har omkring 300 konstverk i sin ateljé, ett imponerande livsverk i sitt slag.

En tavla som särskilt fäster sig i betraktarens minne är ett motiv från Packhusplatsen och Skeppsbron i Göteborg, med ett tågsätt på väg från Lilla Bommen. Målningen är signerad 1926, och hör alltså till ett långt senare skede än tiden kring "Blomvers". Om denna målning säger konsthistorikern Kjell Hjern att den är "Timéns mest ambitiösa göteborgsskildring". Även om den är bra, kan den inte mäta sig med det konstverk, som har betecknats som en utomordentlig fullträff, nämligen "Järnvägsstationen i Finnerödja" (som finns på Moderna Museet i Stockholm). Med denna tavla, målad 1931, har konstnären mutat in en del av Västergötland, som tidigare varit försummad eller bortglömd, nämligen Tiveden. Den återges också ibland i samlingsverk och antologier, just för att illustrera en karakteristisk del av Västergötland.^{3), 4).}

Vi pratar om Vänersborg och dess läroverk, där vi förgäves märker, att några gemensamma lärare att skvallra om — det har vi inte, ålderskillnaden är för stor. I kretsen av lärare är det några som Frans minns med glädje, särskilt lektorn i franska, Olof Örtenblad, som figurerar i några av de historier som Frans särskilt kommer ihåg. Bland skolkamraterna blev några mera personliga vänner, och Frans talar med värme om Rolf Breithaupt-Meyer och Fredrik af Sandberg, båda även studentkamrater från år 1903. Frans talar om sammanhållningen bland eleverna, och den kunde ju befrämjas genom gruppens ringa storlek. Det aktuella året var det endast 14 studenter, 6 från latin- och 8 från reallinjen.

Frans berättar gärna om sin släkt och sin bakgrund, säger i detta sammanhang, att hans farmor var född Gyllenhammar, gift med styckjunkaren vid Göta Artilleriregemente, Frans Leonard Timén. Frans far, Erik Gustaf Leonard Timén, började också som militär, och övergick efter underofficersexamen till fångvården och blev fanjunkare vid Varbergs fängelse 1875, tjänstgjorde under åren 1879-1898 som bevakningsbefälhavare vid Nya Varvet. Och från sist nämnda år fram till pensioneringen 1919 som direktör vid fängelset i Vänersborg. ^{5), 11)}

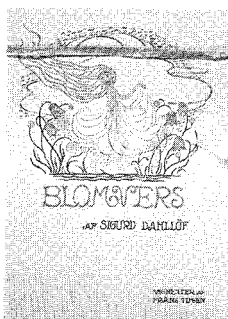
På tal om yrkesvalet, konstnärslinjen, var självklar, med tanke på att både fadern och farfadern varit militärer, svarar Frans, att det fanns inget alternativ: han skulle bli konstnär. Och tillägger, med berättigad självkänsla, att det har ju gått rätt bra. Däri kan man bara instämma!

Så långt samtalet med Frans Timén i början av år 1968. När vi säger adjö till varandra talar han om, att han skall förbereda en resa till Nyhyttan för att kurera sig. Han har en del bekymmer med hälsan, och hoppas på bättring på kuranstalten.

Sommaren samma år förmedlar tidningarna nyheten att Frans Timén avlidit. En konstnär med rötter i sekelskiftets Vänersborg hade gått ur tiden.

Några år efter besöket i Örebro får undertecknad via ett antikvariat i södra Sverige ett erbjudande att köpa Sigurd Dahllöfs "Blomvers". Med tanke på bokens lämplighet som present — framför allt till en vänersborgare — beställdes den. Och får så småningom i handen det exemplar, som visar sig vara den s.k. påvra varianten, se bild på sidan 25.

Efter visst funderande infinner sig frågan: är detta ett exemplar från den nya upplaga, som Frans Timén talade om?

131. **Blomvers.**

2: 25

Dikter af *Sigurd Dahllöf*.

Omslagsteckning och vignetter i färg af
Frans Timén.

Originellt och vackert band med sidenband att
tillknyta.

»I lättfotade och skålmska diktstumpar hyllar poeten sina gunstlingar och närmare bekanta ur floran. Han småpratar med dem hjärtligt och förtroligt, framkastar vänskapliga anmärkningar om deras hållning och lefnadsvanor eller tecknar med ett par snabba streck deras biografi.

Så fyndigt och älskvärdt förmänskligar poeten sina blomstervänner och med så ledigt behag fullgör han sin glada syssla, som spelman vid en ökonstlad sommarfäst.»
Stockholms Dagblad.

Från Åhlén & Åkerlunds Förlags Bok-Katalog 1910-1911.

Eftersom de båda upphovsmännen till "Blomvers" inte längre kan tillfrågas, måste svaret sökas i arkiv och bibliotek. Efterforskningar börjar.

Det svar som kommer från Kungl. Biblioteket i Stockholm ökar snarast mystiken. Vårt nationalbibliotek har nämligen bara en variant av "Blomvers", den som med förlagets introduktion kan benämnas presentupplagan. Trycklistan nämner ingenting om att mer än ett exemplar skulle ha levererats till Kung. Biblioteket. Slutligen — varken Svensk Bokkatalog eller Åhlén & Åkerlunds Förlags kataloger nämner något om den påvra varianten. Officiellt finns den således inte — fastän artikelförfattaren har den högst påtagligt i sitt bibliotek, intet anande att det var en dunkel existens som kom en gång från antikvariatet! ⁶⁾

Ytterligare en fråga inställer sig: hur kommer en inofficiell bok ut på marknaden?

Kungl. Biblioteket hänvisar till Bonniers arkiv, där arkivchefen Yngve Rydholm (ytterligare en person med vänersborgsanknytning i den här berättelsen!) lämnar det nedslående beskedet, att det inte finns något arkivmaterial alls från Åhlén & Åkerlunds Förlag från den aktuella tiden, dvs åren omkring 1910. Det förstnämnda förlaget har som bekant gått upp i Albert Bonniers Förlag, och följaktligen borde det sistnämnda ha den korrespondens mellan författare och förlag som bevarats till eftervärlden. Så är alltså inte fallet. ⁷⁾

Nu är undertecknad inte den ende som beklagar bristen på handlingar från Åhlén & Åkerlund. Bokförläggare Åke Runnquist hos Bonniers

Förlag har nyligen gjort det beträffande en annan författare, som är aktuell hos förlaget vid samma tid, nämligen den på sin tid mycket kände och läste kriminalromanförfattaren Stein Riverton, alias Sven Elvestad, alias Kristofer Svendsen från Halden. Denne stjärnjournalist och författare debuterade på Åhlén & Åkerlunds Förlag år 1911 med kriminalromanen "Järnvagnen" som blev en stor framgång. ⁸⁾

En uppfattning om den brokiga mångfalden i förlagets bokutgivning får en nutida läsare bäst genom hänvisning till bokkatalogen från 1910-1911. Som synes — se bilden på sidan ... — blandas skir poesi från paret Dahllöf-Timén med avslöjanden från de sibiriska fängelserna, andlöst spännande kriminalfall och sexualupplysning. Att förlagets ledare, Erik Åkerlund, gjorde goda affärer med en sådan kombination av författare- böcker, sällan tidigare prövad, ligger i sakens natur. ⁹⁾

Vad skiljer då presentupplagan från den påvra varianten? Två påtagliga olikheter finns, nämligen omslag och storlek.

Presentupplagan har, som framgår av bilden på sidan 30, en omslagsteckning av Frans Timén och dessutom ett blått sidenband att tillknyta, för att citera förlagets katalogtext. Enligt förlagsreklamen är "Blomvers" inbunden i herbarieform. Det stämmer också. Det blåa sidenbandet har placerats i boken på samma sätt som band brukar vara insatta i ett herbariums pärmar.

Bakre omslag har förlagets firmamärke, under vilket finns prisuppgiften, boken kostar 2:25 kronor. Nedtill på bakre omslag anges att detta är tryckt hos Bonniers Tryckeri i Göteborg, dvs samma tryckeri som tryckt boken i övrigt.

Den påvra varianten har ett enkelt omslag, med annan och sämre pappkvalitet. Den har inte heller den måleriska teckningen på framsidan, och textens typsnitt är av annat slag. Det finns varken sidenband eller urtag som visar var ett sådant skulle kunna ha varit insatt. Denna variant saknar helt tryck på bakre omslag. Det innebär, att uppgift om vem som tryckt omslaget saknas.

I fråga om format är presentupplagan 26 × 19 cm, ett mått som också anges i Årskatalog för Svenska Bokhandeln. Den påvra varianten är något mindre, 24,6 × 17,9 cm.

Hur skall den påvra varianten kunna förklaras? Enligt Yngve Rydholm hos Bonniers arkiv kan följande tänkas ha inträffat. Sedan den ursprungliga upplagan, dvs presentupplagan, tagit slut hos förlaget, har

ett antal exemplar tryckts upp i ark, skurits, häftats och försetts med det påvra omslaget och sålts vid en senare tidpunkt. Och då till samma pris som presentupplagan, kronor 2:25. Med tanke på utförandet kan de båda upplagorna knappast ha förekommit i handeln samtidigt, ty vem vill betala 2:25 för en bok som har ett enkelt omslag, om man för samma pris kan få en med tjusigt omslag och försedd med blått sidenband?

7)

En granskning av Årskatalog för Svenska Bokhandeln från år 1910 till 1929 ger negativt resultat: den påvra varianten finns över huvud taget inte redovisad.

Konstnärens son, Erik Timén, har till slut också blivit tillfrågad om de två varianterna av "Blomvers". Men han kan, så här långt efteråt, inte lämna någon information i ämnet. ¹¹⁾

Det handlar tydligen om en dold utgåva, som förlaget sänt ut och som sannolikt åkt snålskjuts på framgången med den första.

Böcker har som bekant sina öden. Vid sökandet av uppgifter om den dolda varianten av "Blomvers" har undertecknad ibland trott sig nära gåtans lösning, men hamnat i samma situation som den som H.C. Andersen skildrar så här:

"Jag känner på lukten, att det är några blommor här inne, säger den gamle slottsfogden, men han kan inte se dem". ¹²⁾

Den som i likhet med studenten i H.C. Andersens saga om "Lilla Idas blommor" kan komma med en uppgift som minskar mystiken kring den påvra varianten är välkommen!

Nils Pårud

Artikelförfattaren är född i Vänersborg 1923. Efter akademiska studier i Göteborg och Lund anställning vid statliga verk i Stockholm. Sedan 1961 bosatt norr om Dalälven: först som statens socialvårdskonsulent i Falun, Östersund och Härnösand, efter 1964 lärare vid socialhögskolan i Umeå. Numera universitetslektor i rättskunskap vid Umeå universitet.

Nothänvisningar

- 1) Jämför här Bengt Rurs uppsats i Bokvännen Nr 2/1983 om det Aspingtonska Antikvariatet i Stockholm.
- 2) Georg Svensson-Holger Ahlenius, Den svenska boken 50 år, sid. 44-45.
- 3) Kjell Hjern, Göteborg i konsten, sid. 157-159.
- 4) I samlingsverket Västergötland framhåller professor Sten Karling i uppsatsen "Västergötland i konsten" att det är Frans Timéns förtjänst att ha introducerat just Tivenden i konsten, se sid. 216-217.
Jämför även I Västergötland, under red. av Hugo Swensson, där den aktuella tavlan från Finnerödja utgör ett blickfång, sid. 185.
- 5) Sveriges Statskalender 1919
- 6) Skrivelse från bibliotekarie Lars Olsson, Kungl. Biblioteket
- 7) Samtal med arkivchefen Yngve Rydholm, Bonniers Förlag
- 8) Åke Runnquist, Uppsatsen om Stein Riverton i Jury Nr 2/1984
- 9) Åhlén & Åkerlunds Förlag, Bok-Katalog 1910-1911
- 10) Se fotnot nr 7)
- 11) Skrivelse från Erik Timén, Bromma
- 12) Se berättelsen om Lilla Idas blommor i antologien "Sagor man inte glömmer", sid. 13 ff

Biografiska notiser

DAHLLÖF, SIGURD, 1877-1964, född i Vassända-Naglum, död i Göteborg. Föräldrar, jägmästaren Tell Dahllöf, 1845-1920, och Tekla, född Berggren, 1848-1920. Fadern elev vid läroverket i Vänersborg 1854-1859.

Debuterade 1908 med diktsamlingen "Långt bortom åsarna", följd av diktsamlingen "Furor" 1909 och berättelsen "Brudkronan" 1910, samtliga på Åhlén & Åkerlunds Förlag.

Efter kontorsanställningar 1894-1909, fri författare 1909-1919, därefter anställd vid Göteborgs Hamnarbetskontor 1919-1942.

Förutom tidningsartiklar har Sigurd Dahllöf skrivit ett tjugofemtal böcker, bland annat tretton historie- och sagoböcker och sju diktsamlingar.

TIMÉN, FRANS, 1883-1968, född på Nya Varvet vid Göteborg, död i Örebro. Föräldrar, fängelsedirektören Erik Gustaf Leonard Timén, 1852-1936, och Helga, född Råhlander, 1853-1937.

Släkten Timén härstammar från Västsverige; Frans Timéns farföräldrar var styckjunkaren vid Göta Artilleriregemente, uppbördsman vid Fouragemagasinet på Carlsborgs Fästning, svärdsman Frans Leonard Timén, 1820-1897, och Maria Charlotta, född Gyllenhammar, 1828-1902.

Släkten Timén har eljest sina rötter i vårt östra grannland. Frans Leonard Timéns far, Erik Gustaf Timén, 1763-1842, var ostindiefarare och deltog bl.a. i slaget vid Svenskund 1790. Före Erik Gustaf Timén levde släkten i Finland, och i den fanns flera präster, då med namnet Timenius.

Frans Timén blev student i Vänersborg 1903, och efter några års informatorstjänst följde studier vid Valands målarskola i Göteborg 1906-1907. Deltog 1906, 1908 och 1909 i Göteborgs Konstförenings utställningar och debuterade 1909 i Stockholm i en utställning hos Hallins konsthandel tillsammans med tre andra Valands elever (i den konsthandel där Sigurd Dahllöf var kontorschef 1907-1909).

Efter studieår i Paris 1911-1912 tillbringade Frans Timén några år i början av 1920-talet på Mallorca och i Spanien. Därefter bosatt i Stockholm och Finnerödja, och från 1936 till sin bortgång i Örebro. Frans Timén är representerad i Nationalmuseum, Moderna Muséet, Göteborgs Konstmuseum samt flera svenska provinsmuséer, Institut Tessin i Paris och svenska instituten i Rom och Minneapolis.

Medlem av Färg och Formgruppen 1948 och ledamot av Konstakademien 1949. Erhöll 1963 Örebro läns landstings första kulturstipendium och fick 1967 motta Hjalmar Bergmanspriset.

BREITHAUPT-MEYER, ROLF, 1884-1978, född på Rånnums egendom, Västra Tunhem, död i Kalmar.

Student i Vänersborg 1903, efter officersexamen underlöjtnant vid Västgöta regemente 1905, löjtnant 1909, kapten 1920, major 1929 och överste i armén 1942. Befälhavare för Kalmar försvarsområde 1942-1944.

KINDBLOM, ELSA, född Timén, 1888-1981, syster till Frans Timén. Utbildad till kartritare, gift med lantbruksingenjören Gösta Kindbom. Bosatt större delen av sitt liv i Örebro.

SANDEBERG af, FREDRIK, 1884-1961, född i Vänersborg, död i Uppsala.

Student i Vänersborg 1903. Efter militär karriär jur. kand. examen i Uppsala 1922, och sedan verksam som praktiserande jurist ett tiotal år. Ägare till Moholms säteri 1936. Kammarherre vid hovet 1932.

Inträdde som en av de första i Vänersborgs Söners Gille vid dess bildande 1905, och erhöll Gillets medalj vid 50-årsjubileet 1955.

ÖRTENBLAD, OLOF GUSTAF, 1854-1936, född i Ör, Dalsland, död i Stockholm.

Fil.kand. i Uppsala 1878, fil. lic. 1883 och fil. dr. 1885. Lektor vid läroverket i Vänersborg 1887-1899 i franska och engelska. Lektor vid Södermalms Högre Allmänna Läroverk i Stockholm 1898, rektor där 1903-1920.

Medlem av sångsällskapet O.D. 1879.

Materialet till de biografiska notiserna har i huvudsak hämtats från de kalendrar och matriklar, som redovisas under Övrig litteratur i Källförteckningen.

Källförteckning

Otryckta källor

Muntlig information från

Frans Timén, Örebro, januari 1968.

Arkivchefen Yngve Rydholm, Albert Bonniers Förlag, Stockholm, den 20 januari 1984.

Skriftlig information från

Redaktören Lennart Keiller, Svenska Dagbladet, Stockholm, skrivelse till författaren den 21 juni 1983.

Bibliotekarien Lars Olsson, Kungl. Biblioteket, Stockholm, skrivelse till författaren den 28 juni 1983.

Redaktionschefen Erik Timén, Bromma, skrivelse till författaren den 5 augusti 1983.

Tryckta källor

- Andersen, H.C. Lilla Idas blommor, ur antologien "Sagor man inte glömmer", red. Eva von Zweibergk, Albert Bonniers Förlag, Stockholm 1959.
- Dahllöf, Sigurd Blomvers, Åhlén & Åkerlunds Förlag Göteborg 1910.
- Dahllöf, Sigurd Vänersagor, Åhlén & Åkerlunds Förlag, Göteborg 1912.
- Hjern, Kjell Göteborg i konsten.
Hur målar och grafiker sett staden under trehundra år.
Wezäta Förlag, Göteborg 1961.
- Johansson, Sam Sveriges Fängelser och Tvångarbetsanstalter, Göteborg 1936
- Lindström, Arne Timén, Frans Helge
Svenskt Konstnärslexikon, Del V,
Allhems Förlag, Malmö 1967
- Lundberg, Ernst, Sandberg, Nils Vänersborgs läroverks matrikel 1821-1947, Vänersborg 1961
- Runnquist, Åke "Telegramsvar och pengar viktigt!" Stein Riverton och hans svenska förläggare.
Tidskriften Jury Nr 2/1984
- Rur, Bengt Aspingtons Antikvariat
Bokvännen Nr 2/1983
- Svensson, Georg Den svenska boken under 50 år
Ahlenius, Holger Stockholm 1943
- Övrig litteratur Färg och Form
Minnesutställning Frans Timén
20/2-9/3 1971
Katalog nr 531
I Västergötland
Prosa och poesi, red. Hugo Swensson, Forums Förlag, Uddevalla 1955.
Publicistklubbens Porträttmatrikel 1952, Stockholm 1951.
Svensk Adelskalender 1903, Stockholm 1902.
Sveriges Ridderskaps och Adels Kalender 1878, Stockholm 1877
Sveriges Statskalender 1919, Uppsala 1919
Vem är det 1935
Stockholm 1934
Vem är Vem, Del III, Örebro 1948
Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1956, Vänersborg 1956.
Dito 1962, Vänersborg 1962
Västergötland, De vida vyernas landskap, red. Harald Schiller, Malmö 1947.
Åhlén & Åkerlunds Förlag, Göteborg, Bok-Katalog 1910-1911, Göteborg 1910.
Årskatalog för Svenska Bokhandeln 1910, Stockholm 1911.

”Bålets eld och smittans gift” Två tragiska 150-årsminnen.

av Stellan Granat

”...

*Nej, en pröfningstid för mannamodet,
Svea Barn! är detta vredens år.
Räds, en sjuksäng byts till dödens bår;
Räds, i ådern steltnar fria blodet,
Liksom källan sinat i sitt lopp.
Då från underjorden stiger upp
Någon urkrafts dolda andar.
Att sitt gift i luften blanda
Och lik dessa kärrets fosforsken,
som hvar lifsfläkt, sund och ren
Pestbemänga, att förbrinna*

*Så sig höjer upp ur afgrunds dy
Sjukdomsanden, dödens hemska vålnad;
Och liksom af åskans slag förkolnad
Falller barndom, ungdom, ålderdom*

*Blott den sorgsne räknar urets slag:
Mörkret är för honom minnets dag.
Van han hör att olycksklockan klämtar.
Kanske något grafvens offer än! —
Mörka grafvens? Nej — Ett ljussken flämtar,
Blodrödt upp mot himmelen —
Gud! hvad moln af rök och lågor
Hvirfla liksom elfvens vågor
När de brutit sluss och damm
Ren ur elden släpas fram
Sjuklingar och barn och gamla
Innan tända taken ramla*

*Sorgsna år! nu vid din aftonstund
Slut med bättre dagar ett förbund
Eller skola forntids skräckhärolder,
Digerdöd och Bränneålder
Mana fram ur hög och grift
Bålets eld och smittans gift?*

-----''

Dessa rader ingår i ''Året 1834. Skaldestycke'' författat av Magnus Martin af Pontin (1781-1858), kunglig livmedikus och medicinalråd och känd såsom författare till såväl ett flertal vittra arbeten som vetenskapliga verk inom medicinens område.

Vid en konsert som hölls i stora riddarhussalen i Riddarhuset i Stockholm ''till förmån för de genom branden nödlidande i Wenersborg'' framfördes ''Året 1834'' av herr Almlöf. Skaldestycket trycktes även och såldes för 8 sk. banco till samma ändamål. Det hade tonsats av kungl. hovkapellmästaren Johan Fredrik Berwald (1787-1861) som med sin hustru sångerskan Mathilda Charlotta Berwald även deltog i konserten.

Diktens dystra mollackord frammanar den stämning av undergång som blivit en alltför påtaglig realitet för de dubbelt drabbade vänersborgarna genom de båda svåra olyckor som övergick staden 1834; koleraepedemin på sensommaren följde en månad senare av den nästan allt utplånande stadsbranden.

Europa hemsöktes på 1830-talet av en ovanligt svår och omfattande koleraepedemi som 1834 svept in över Sverige. Under sommaren drabbades Göteborg och därifrån spreds smittan vidare till Vänersborg. I Tidningen för Wenersborgs Stad och Län skrevs till 50-årsminnet av händelserna följande: ''... Året 1834 var ett fasans år för hela vårt land ty det var då den hemska asiatiska gästen, koleran, hemsökte vårt land. Till Wenersborg infördes sjukdomen från Göteborg och härjade fasansfullt härstädes. Värst var det under en tid av tre veckor i slutet af augusti och början av september, då hundratals människor föllo offer för farso-ten; husen stodo mångenstädes tomma och hela familjer dogo. Sjukhus voro inrättade här och var i staden; de voro ständigt fulla men vistandet därstädes blef i allmänhet ej långvarigt; de fleste sjuke fördes från lasaretten till kyrkogården. Stadens kyrkoherde, magister J. Hallén, var gammal och pastoralvärden sköttes af komministern i Vassända Anders Sjöberg, hvilken sedan mörkret inträdt, jordfäste liken, ty detta fick ej

ske vid dagsljus. Stadsläkare under denna pröfningens tid var den meniskovänlige doktor Sandmark, ...; han gjorde allt hvad i hans förmåga stod, dervid biträdd af stadens öfrige läkare, jemte andra här för tillfället tjenstgörande bland hvilka må nämnas d:r Ouchterlony från Stockholm. Man försökte naturligtvis äfven här de vanliga desinfektionsmedlen: rökning, golfvens bestänkande med ättika o.s.v. men utan att detta medförde någon lindring i farsoten.

Från vår stad fördes smittan öfver till Uddevalla genom ett par hökerihandlare, som varit på besök härstädes och lyckades smyga sig genom karantänen. Begge dogo i kolera och nu härjade sjukdomen äfven i Uddevalla. Knappt hade koleran slutat sina härjningar förrän staden hem-söktes af den ofvannämnda eldsvådan, så att aldrig vår stad varit så svårt utsatt för pröfningar och elände som året 1834...

Sammanlagt dukade 138 av de kolerasmittade under för sjukdomen i staden. Koleraepedemiens offer begravdes på en plats sydöst om staden, där sedemera kyrkogården No. 2 anlades och invigdes 13 sept. 1870. Dess nordöstra del kom att bestå av den gamla kolera-kyrkogården från 1834. Invid denna plats kom landstingets lokaler att uppföras.

Ett stycke in i september månad avmattades och upphörde epedemin. Sexton år senare drabbades dock staden återigen av kolera som då skördade 79 dödsoffer och redan 1853 bröt den återigen ut inom Vänersborgs stadsområde varvid 24 personer rycktes bort. En fjärde och sista gång skulle vänersborgarna drabbas av den fruktade farsoten som ej lät sig stoppas av samtidens tappra men verkningslösa motåtgärder. Detta år 1866, skördade liemannen inte mindre än 156 offer bland de 333 i kolera och 243 i koleradiarré insjuknade vänersborgarna. Emellertid var 1834 års epedemi procentuellt den i särklass värsta, inte bara i Vänersborg utan på flertalet av de platser som drabbades detta år.

Sensommarens räcka av sjukdom, död och oro för familj och vänskrets var knappt tillända förrän ödet återigen slog till hårt och obevkligt. I Uddevalla Weckoblad för fredagen 10 oktober 1834 läses: "Sistlidne lördags afton (Uddevalla drabbades tisdagen 29 juli 1806 av en total stadsbrand) omkring klockan 7 observerades på östra horisonten en stark rådnad, hvilken fortfor hela natten. Att den förorsakades av en eldsvåda på längre afstånd var lätt att se men att denna var af så stort omfång och en så förödande natur, som följande dag blef bekant kunde ingen ana. Beklagligen spredde sig dock redan på söndagen det ryktet att hela staden Venersborg belägen på 3 mils afstånd härifrån blifvit ett rof för de härjande lågorna. Detta ryktet förvandlades på aftonen till fullkomlig visshet sedan flere personer som härifrån ditrest, återkommit.

Elden hade utbrutit i skomakaren och garfverifabrikeren Kylanders hus vid Södra eller Edstullen vid ovarsamt behandlande av beck som skulle kokas till tran. Endast omkring 10 stycken av de minste husen äro räddade undan den allmänna förödelsen. Hvilket rysligt efterspel till den härjande farsoten, som för två veckor sedan hemsökt denna olyckliga stad, som nu, från den därstädes förut rådande allmänna industri och välmåga, ser sig försatt i ett bedrövligt tillstånd. Ingen af vår stads invånare, som minns den för 28 år sedan oss öfvergångna lika beskaffade förödelsen (4 oktober 1834) lär heller ha glömt den av wenersborgsboarne mot oss då visade frikostighet och vi äro äfven öfvertygade att ingen, som möjligen dertill eger förmåga, som möjligen dertill eger förmåga, lär undandraga sig att åt de olyckliga offra sin skärv.”

En ohygglig katastrof var ett faktum och Vänersborg var i praktiken helt utplånad även om några få hus skonats i det eldhav som gått fram över stadsbebyggelsen. I sina levnadsminnen skrev lagmannen Harald Almqvist (f. 1773 på Visingsö d. 1849 i Vänersborg): ”--- Hemkommen den 4 derpå följande oktober från ett hållet urtima ting i Grästorps fick jag mot aftonen samma dag just då jag och min hustru höllo på att dricka thé, erfara, att larmtrumman och klockringning antydde att elden var lös i staden närmare Edstullen hos en skomakare Kylander. Då denna händelse inträffade i andra ändan af staden långt ifrån vårt bebodde hus, kunde vi icke föreställas oss möjligheten deraf, att elden skulle sträcka sig till oss, i synnerhet som vädret var alldeles lugnt. Men vi bedrogo oss i denna förhoppning. Elden fick ohejdat utbreda sig mer och mer och rasade i så ytterlig grad, att alla hus i staden och deribland mitt, med undantag af endast några få kojor, blefvo innan påföljande morgon till grushögar förvandlade. Jag med hustru och barn blefvo således husville och en stor del af vår löseegendom uppbrann. Mistningen af vårt trefliga och väl inredda hus jemte mycken annan egendom bekymrade oss mycket. Lyckligtvis erhöilo vi väl någon ersättning för huset genom brandförsäkringsvärdet, äfvensom för en del af den förlorade lösa egendomen genom frikostige och hedrande sammanskottsgåfvor af den i olyckan deltagande allmänheten från alla delar af riket. Men omsorgen var i alla fall stor och vi voro husville. Först och till en kort tid fingo vi jemte min svärfar Commerce Råd Krull, som äfven blef husvill, tak öfver hufvudet i General d’Orchimonts hus (Generalmajoren Wilhelm Albrecht d’Orchimont 1783-1861, chef för Wästgöta — Dals regemente). (Den s.k. ”Skansen, nuv. Edsgatan 2, fastigheten förvärvades av kommerserådet Jonas Krull i slutet av år 1834. Efter hans död 20 jan. 1835 övertogs fastigheten av svärsonen lagman Almqvist med familj som

flyttade dit i mars 1835 från Önafors) utanför Edstullen, men med hustru, barn, skrivare och tjänstefolk kunde jag för min del icke här rymmas. Jag hyrde en våning å Önafors, på ett halft år, flyttade dit och bodde där med de mina under tiden ---”.

Hur uppstod då denna brand och hur kunde den få så ohyggliga proportioner? Den direkta orsaken var oskicklighet vid trankokning hos skomakaremästare Kylander, bosatt i Edsgatan 10, huset söder om nuv. Sagabiografen.

(Rörande stadens brand och återuppbyggnad se: Granat, Stellan: Något om kulturaxeln, i denna årsskrift för 1980 samt Granat, Stellan: Rådhus, handelshus och krogar — händelser och miljöer utmed brandgatan som blev kulturaxel I - II i denna årsskrift för 1981 och 1982).

J. Th. Kylander saknade insikt i denna hantering varför han överlätit den till sina båda gesäller Karl Gustaf Löfgren och Erik Gustaf Hägnander, då Löfgren hade sagt sig vara väl förfaren vid trankokning. Kylander hade om eftermiddagen samma dag farit ut till sitt ägandes Torpa samtidigt som de båda gesällerna vid 2-tiden påbörjat sin arbetsuppgift. Man hade fyllt en inmurad gryta om 140 kannors rymd med två halvtunnor skjelspäck. Allt gick lugnt och planenligt till framemot 6-tiden på eftermiddagen då olyckan så var framme. Då kokade späcket häftigt och fattade eld mitt i grytan varvid elden omedelbart spred sig. Inte minst genom det kraftiga draget i verkstaden fick elden blixtnabbt en okontrollerbar omfattning. För odören och det kraftiga osets skull hade man öppnat dörrar och fönster. Man sökte släcka elden med råa hudar som togs upp ur kalkningskaren men alla försök att dämpa den uppkomna elden var förgäves och Kylanders gård stod inom en kort stund helt i lågor varifrån elden spred sig snabbt till angränsande fastigheter. Stadsbebyggelsen bestod till stor del av sammangyttrad träbebyggelse där en mängd brandfarligt material förvarades. Man kom helt enkelt inte åt kvarterens inre vid släckningsförsöken. Likaså var släckningsutrustning och organisation högst otillfredsställande. Dessutom påpekade landshövding Sandelhielm i rapport till Kungl. Maj:t att en av orsakerna till den olyckliga utgången av branden var "...bristen på arbetande personer efter kolerans föregående svåra härjningar, de tillfrisknades ringa krafter och modlösheten samt en uppkommen allmän förvirring..."

Något som under de efterföljande undersökningarna och förhören förvånade var att larmsignaler inte gavs förrän först efter en halvtimme sedan branden utbrutit då elden redan fått en stor omfattning. Handlande C.W. Skarin hade denna dag öppnat handel och härför avlagt

borgared. För att fira detta gav han traditionsenligt s.k. borgarkalas där flera sprutchefer deltog, varför dessa i tid ej hann varskos om faran och organisera försvaret. Stadens sex sprutor var heller inte i bästa skick. Sprutan nr. 1 var bristfällig och det visade sig att den under koleraepidemien använts för att spola stadens gator och därefter tagis isär för teknisk översyn men inte åter satts ihop. Spruta nr. 2 blev redan under transporten till Kylanders gård obrukbar då den kördes mot en stolpe så att slangen revs sönder. I hastigheten fick man fel munstycke till sprutan nr. 4 och det tog lång tid innan man fick det rätta på plats. Slutligen angavs att spruta nr. 6 varit obrukbar i flera år med gamla och trasiga ladderslangar utan åtgärder vidtagits för att sätta den i brukbart skick. Förutom dessa sex sprutor fanns av brandsläckningsmaterial 6 brandseglar, 3 halvtunnor och 5 fjädringar med von Akens eldsläckningsämne, 6 brandhakar, 8 stegar, 4 vattenämbar, 4 svabbar samt 2 vattentunnor. Lägg till denna föga imponerande utrustning svårigheterna att ordna effektiva vattenlangningskedjor från sjön. (Vattenledningar lades inte ned i staden förrän 1882). Allteftersom eldens omfattning stod klar för var och en övergavs sprutor och langningskedjor och det stora flertalet skyndade hem till sig för att rädda mesta möjliga av sin egendom. Branden fortgick sålunda under hela kvällen och natten och påföljande dag falnade den i brist på ytterligare näring då av staden förutom kyrkan, residenset, kronobageriet (på nuv. fängelsetomten), kronohäktet (nuv. Edsgatan 4 i hörnet Järnvägsbacken), fattiggården (Residensgatan 32, riven 1971) samt ett 10-tal mindre fastigheter enbart återstod skorstensstockar bland grus och aska.

År 1827 hade Städernas Allmänna Brandstodsbolag bildats vari åtskilliga husägare i Vänersborg kom att försäkra sina fastigheter och härigenom kan man se hur framför allt stadens borgerskapet bodde. De få som hade sin löseegendom försäkrad hade gjort detta i det engelska försäkringsbolaget Phoenix, vilket led rätt stora förluster genom Vänersborgs stads brand 1834.

Enligt kungörelse i kyrkan inlämnade stadens invånare förteckning på förlorad löseegendom för att Nödhjälpskommitten skulle kunna fördela de penninggåvor som strömmade in från olika håll i landet. Trots dessa åtgärder led samtliga de 2300 husvilla, d.v.s. lejonparten av stadens befolkning svåra ekonomiska förluster, särskilt mindre bemedlade som ej hade några försäkringar över huvud taget.

Skomakarmästare Kylanders fastighet var 23 $\frac{3}{4}$ alnar utmed Eldsgatan och 52 alnar djup, (1 aln är 60 cm). Boningshuset var uppfört 1795 i gran- och furutimmer samt tillbyggt 1823. Det var 22 alnar långt, 6 al-

nar brett samt 9 $\frac{1}{4}$ alnar högt. Huset var försett med en 18 alnar lång vinkelbyggnad inåt gården. Det innehöll en våning med vind under tegeltak med 1 tegel — och 1 täljstensskorsten samt 2 tegelskorstenar på vinkelhuset och försett med vattentakrännor av trä. Allt som allt fanns sex rum och kök. Inne på gården fanns ytterligare ett boningshus i timmer, uppfört 1828, av 6 alnars längd och 9 alnars bredd. På vardera våningsplanet fanns ett rum. Uthusen var uppförda i dels timmer dels korsvirke under tegeltak och bestod av ladugård med fähus, stall, vagnbod samt lada och loge samt därovanför garveriinrättning. Av lösegendom som gick förlorad för Kylander var ett flertal utensilier tillhörande hans näringsfång bl.a. 12 barkkar, som avbrändes till $\frac{1}{2}$ aln ner i jorden och därför blev obrukbara, 70 hudar engelskt berett sulläder, 30 dito svenska kalksulläder, 500 stora och 300 mindre bockskinn, 30 stycken utsmorda hudar och 50 barkade hudar, diverse kalv- och fårskinn, 500 tunnor ekbark, 1000 tunnor granbark, 100 tunnor björkbark, diverse garvarfalsar och verksaker, ett järnbandat 90-kannorsfat, en annotationsbok vari en hel del fordringar var uppskrivna samt övriga husgeråd.

Lagman Harald Almquist, vars levnadsbeskrivning ovan citeras, innehade ett av de större privathusen, beläget i nordvästra hörnet Vallgatan och Kungsgatan, alltså i nuv. Plantaget mittför Frimurarelogen, Kungsgatan 23. Boningshuset var 34 alnar långt, 18 alnar brett och 16 alnar högt (20,4; 10,8 resp 9,6 meter) och hade två våningar och vind. Huset var uppfört av gran- och furutimmer, brädfodrat och målat med gul oljefärg samt försett med skiffertak och försett med trävattenrännor i järnkrokar och med stuprör i järnbleck. Nedre våningen omfattade sju rum samt kök med bakugn och förstuga mitt igenom huset. Även övervåningen innehöll enl. brandförsäkringen sju rum jämte förstuga. Mellan våningarna gick en större trapp samt en mindre nerifrån köket till östra rummet i övervåningen samt en med dörr tillsluten trapp till vinden som var stor och rymlig och på vars västra gavel ett kontorsrum inretts. I samtliga rum var taken försedda med dubbel trossning samt målade på väv och papper utom salen som försetts med gipstak med listverk. Flera av nedervåningens fönster var försedda med fönsterluckor. Övervåningen synes ha varit den mest påkostade och var försedd med fem par deuz-batton-dörrar (pardörrar) samt två kakelugnar i porslin i nisch och med mässingsluckor, tre runda kakelugnar i kakel i form av pelare med mässingsdörrar och en fyrkantig kakelugn med järndörrar. Bottenvåningens kakelugnar synes ha varit enkla ugnar av kakel med järndörrar. Övervåningens väggar var målade dels i oljefärg i fyra rum dels med vattenfärg i de övriga på ett underlag av antingen väv eller pap-

per. Utmed hela Vallgatan bort till Drottninggatan låg en rad uthus och ekonomibyggnader. Av lösöre verkar lagmannen räddat mycket av rummens inredning men särskilt på vind och i uthus gick mycket förlo-
rat som tunnor, vagnar med tillbehör, skåp och liknande som inte lätt
lät sig flyttas på.

Handlande C.W. Skarin som avlagt borgareden den olyckliga brand-
dagen hade sitt hus vid Drottninggatan 8 i hörnet Residensgatan. Enligt
brandförsäkringsbrevet var det ett tvåvåningshus av furutimmer på ek-
svillar och under tegeltak samt försett med källare.

Bottenvåningen innehöll fem rum och kök samt ett oinrett rum jämte
salubod medan övervåningen bestod av fem rum och kök. Förutom av
köksspisar och bakugnar i de båda våningarna värmdes det av kakelug-
nar, varav några var av tegel några av kakel, samt kammarspisar. I
övervåningen var samtliga fem rum försedda med bröstpanel vilket även
fanns i tre av rummen på bottenvåningen. Saluboden var försedd med
lådack, hyllor och disk. På fastigheten fanns också ett hus av furu- och
grantimmer med måtten 75 alnar långt, $10\frac{1}{2}$ alnar brett och $19\frac{1}{2}$ alnar
högt. (45; 6,3 resp 11,7 meter). Det innehöll tre spannmålsloft, loge och
höskulle samt trenne packbodar, stall och fähus. Dessutom var på tom-
ten också uppförd en byggnad i korsvirke som innehöll två vedbodar. li-
ten lada och ett stall. Framför allt gick Skarins varulager förlorat vari-
bland märktes 25 tunnor råg, 4 tunnor sill, 1 tunna alun, 1 tunna krita,
20 tunnor salt, 30 kannor vinättika, 16 kannor brännvin, $7\frac{1}{2}$ kannor
rom, en större damejeanne vitriololja, 25 skålpund rotting, 105 skålpund
gulocker, 50 skålpund topp — och kaksocker, 20 skålpund kaffe
m.m. Hela årets inbärgade gröda förtärdes likaledes av lågorna.

I motsatta hörnet av detta kvarter, hörnet Drottninggatan och Edsga-
tan låg stadens apotek som innehades av apotekaren Johan Henrik
Forshaell, vilken efterträtt sin fader Jacob Johan Forshaell i denna be-
fattning 1821. Apotekshuset var en tvåvåningsbyggnad i furutimmer
under skiffertak samt försedd med två välvda källare, något som bara
ett fåtal hus före branden 1834 synes varit utrustade med. Bottenvåning-
en indelades i fem rum samt kök och skafferier med övervåningen inne-
höll sju rum. Huset synes ha varit väl påkostat och i övervåningen var
fyra dörrar deurbattondörrar och här stod också 3 porslinskakelugnar
medan tre övriga var av kakel och 1 av tegel, samtliga med järndörrar.
Mässingsluckor synes ha varit en relativt ovanlig lyx. Sex av övervåning-
ens rum var försedda med bröstpanel och däröver vävspända väggar
målade med vattenfärg utom i ett som strukits med oljefärg. I sin skri-
velse till Nödhjälpskommittén fångar apotekare Forshaell väl stämningen

i staden genom att beskriva sin egen situation: ”I anledning av pålysningen i kyrkan förliden söndag får jag den äran ödmjukast anmäla att jag genom den olyckliga branden lidit en förlust av 15.000 Riksdaler riksmünt, hvilken uppgift jag nu gör på ära och tro och vill med ed fästa. Varulagret och lösegendomen voro ej brandförsäkrade.

Ännu matt efter den cholerasjukdom, som jag genom fatiger och själslidanden under den nyss förflutna choleratiden, ådrog mig, voro mina krafter svårt medtagna genom kroppsarbetet vid sprutan der elden kom lös och hemkommen, ansåg jag orätt att återkalla mitt vid släckningen sysselsatta folk (till antalet nio personer), förr än de sjelfe insågo, att de intet kunde uträtta. Först när elden var nära mitt hus, hemkommo de och genom deras och andra vänskapsfulla personer nitfulla bemödande, utbars mycket i min trädgård, men der blef nästan allt det lågornas rof, som ej hann transporteras utom staden. Af medicinaldroger blev föga eller inte räddat och det lilla som finnes är hufvudsakligen sådant som funnits i de få räddade apotekets ståndkärl samt några nyss hemkomna paketer.

Samlingar af vetenskapligt värde och för mig kära, blefvo lågornas rof och en större electricitetsmaskin förstördes i grund.

Olyckan är sällan ensam och en annan förlust är äfven min lott. Under cholerafarsoten lemnade jag obegränsad kredit till hvem som helst; ty jag ansåg ej rätt att dagtinga med penningen då menniskolif voro i fara. Muntliga requisitioner hunno ej alltid antecknas, och de skriftliga kastades i en hög. Denna hög skingrades under bergningen och elden har härjat bland requisitionerne af hvilka några halfbrända ingenfunnits. De voro af ej obetydligt värde ty mina tillgångar tillät mig då att hjälpa bredvid och uti andra städer boende, och en, dagarna efter, på tomten återfunnen halfbränd requisition går till omkring 40 riksdaler. Med granskning af dessa papper, har jag icke haft tid att ännu taga befattning, men värdet af de medikamenter som äro utborgade till de af branden skadade, förut ej utfattige, handtverkare och dylike, är nu förloradt för mig.

Alla de cholerasjuke jag sjelf botat och hvilkas antal, Gud vare tackad! är ganska stort, erhöello medikamenter utur min alltid medförda medicinalväska utan att jag ens kunnat anteckna hvad de fingo och något hopp om ersättning eger jag ej.

Min inre tillfredsställelse är stor, ehuru jag till både kropp och själ samt i ekonomiskt hänseende lidit mycket.

Wenersborg och Kartene den 14 oktober 1834

J.H. Forshaell

Apotekare''

Vänerns borg hade innan branden varit en relativt välmående stad med ett väl fungerande närings- och handelsliv, verksamheter som nu helt avstannade genom att staden faktiskt upphört att existera. Mycket var förlorat och 2300 personer stod husvilla. Märkligt nog inträffade inget dödsfall till följd av branden.

Omfattande rättsliga efterspel tog sin början för att utröna skuldfrågan till brandens uppkomst. Skomakare Kylander och hans båda gesäller anhölls. Kylander och Hägnander släpptes och frikändes medan skulden lades på Löfgren. Denne hade farit med osanning i det han påstått sig vara väl förfaren med det arbete som trankokning innebär. Han dömdes att såsom böter betala 32 sh banco för varje avbränt hus samt ersätta Städernas Allmänna Brandförsäkringsbolag med det belopp det fått utbetala nämligen 240.550 riksdaler banco. Om han ej mäktade utbetala detta belopp skulle han antingen avtjäna detsamma med arbete då varje dagsverke skulle värderas till 4 shilling 6 rundstycken eller undgå 28 dagars fängelse på vatten och bröd. Givetvis fanns inget val utan fängelsestraffet var det enda möjliga för en man i hans ekonomiska omständigheter. Emellertid meddelades det att Löfgren ''å härvarande kronhäkte med döden aflidit i utblottat tillstånd den 28 februari 1835''.

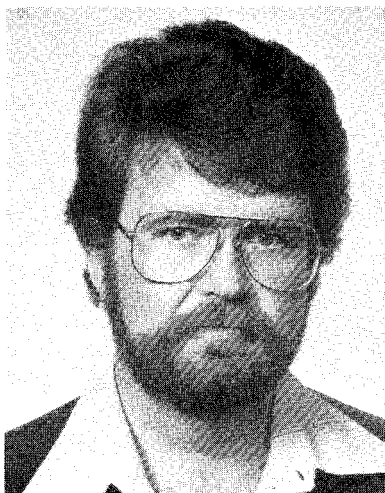
Snabbt bildades en nödhjälpskommitté för att draga försorg om de mest akuta problemen. Många husvilla inkvarterades i kringliggande socknar och från Kgl Västgöta Dals regemente rekvirerades tält. Det gällde även att fördela de gåvor såväl in natura som i penningar vilka strömmade in från skilda delar av landet.

Viktigt var likaså att snarast skapa en ny, fungerande stadsplan och få igång stadens återuppbyggnad. Man utgick från det gamla rätvinkliga gatusystemet men flera nyheter infördes. Gatornas bredd ökades väsentligt. Mitt i staden lades en brandgata ut genom att man förbjöd återuppbyggnad av kvarteren mellan Drottninggatan och Kungsgatan.

Denna brandgata kom att innehålla torg och parker samt residenset och kyrkan vilka båda byggnader på ett hår när klarat sig. Härigenom delades staden i två lika stora hälfter. Särskilt vid de båda hotande storbränderna 1860 och 1870 framkom klart och tydligt vikten av en bred brandgata. Dessutom trädplanterades Edsgatan och Vallgatan eftersom lövträd fungerar som en dämpande ridå vid bränder. Nytt var

också att man nu lade ut Hamngatan. Fram till olycksbranden hade bebyggelse gått ända fram till vattnet med magasin och bryggor och då dessa börjat brinna var det omöjligt att bilda vattenlangningskedjor från sjön. Ehuru Vänersborg var en sjöstad hade man helt enkelt inte kommit åt vatten i tillräcklig mängd. Dessutom lades genom kvarteren så kallade ränntomter ut för att man vid eldstillbud skulle komma in i kvarteren och bekämpa elden från två håll. I den nya byggnadsstadgan införde man desutom en lång rad bestämmelser för att förebygga brandtillbud. Brandmurar skulle alltid finnas mellan trähus, trästockar fick inte gå in i skorstensmurar, spån-, halm- och torvtak förbjöds liksom ett flertal eldfängda verksamheter som fick läggas utanför staden.

Trots ivriga försök lyckades man inte mer allmänt få vänersborgarna att återuppbygga sin stad i sten vilket de styrande ivrigt propagerade för utan återigen växte en trästad upp ehuru betydligt säkrare än den som brunnit ner. Med tanke på de resurser som stod till buds återuppstod och hämtade sig Vänersborg relativt fort men långt fram i tiden levde minnet kvar av det hemska året 1834 med sina båda svåra olyckor och det kom att bli en om än hemsk så dock viktig milsten i stadens historia.

Stellan Granat född 1948 i Vänersborg. Studentexamen vid läroverket i Vänersborg 1968. Fil. kand med ämnena konstvetenskap, etnologi och arkeologi särskilt nordeuropeisk. Anställd 1975 vid Älvsborgs läns museiförening, numera Stiftelsen Länsmuseet i Älvsborgs län. Fr.o.m. 1 januari 1982 antikvarie vid Bohusläns museum, Uddevalla.

KÄLLOR

Otryckta källor

Vänersborgs museiarkiv

Karl Gustaf Cedergrens samling: Förteckning över förlorad egendom vid Vänersborgs stads brand 1834.

Ragnar Falks samling: Försäkringsbrev för Vänersborg

Tryckta källor

Anrep, Gustaf: Svenska adelns ättartaflor I - IV. Sthlm 1858 - 1864

Bergström, J.D.: Vänersborgs stads historia Göteborg 1895

Cedergren, Karl Gustaf: Ur Vänersborgs stads hävder. Bidrag till Vänersborgs historia. Vänersborg 1926

Corin, Carl Fredrik och Hasselberg, Gösta: Vänersborgs historia I - II. Göteborg 1944

Granat, Stellan: Något om kulturaxeln. (Vänersborgs Söners Gilles årsskrift 1980 s. 3-22) Vänersborg 1980

Granat, Stellan: Rådhus, handelshus och krogar — händelser och miljöer utmed brandgatan som blev kulturaxel. Andra avsnittet: Drottninggatan. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1982 s. 3-21.) Vänersborg 1982

Hallberg, Bertel: Jonas Magnus Bergius. Borgmästare i Vänersborg 1828 - 1854. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1940 s. 136-148). Vänersborg 1940

Hallberg, Bertel: Lagmannen Harald Almqvist levernebeskrivning. (Vänersborgs Söners Gilles Årsskrift 1937 s. 3-46.) Vänersborg 1937

Hemgren, J.P.: Vänersborgs historia. Vänersborg 1859

Janzon, K.S.: Stadsbranden i Vänersborg 1834. Ett dystert hundraårsminne. Stockholm 1934

Lindedal, Hjalmar: Vänersborgs historia och Vänersborgshistorier. Vänersborg 1927

Magnus Martin af Pontin: Året 1834. Skaldestycke. Stockholm 1834.

Nordisk familjebok 1-38. Stockholm 1904-1926

Norlind, Tobias: Allmänt musiklexikon I-II. Stockholm 1916

Tidning för Vänersborgs Stad och Län 1884

Uddevalla Weckoblad 1834.

Minnen från en småstad

av Edvard Taube

Inom pensionärsföreningen SFRF har man tagit fram ett studiecirkelämne med temat "Tid att erinra sig", och detta gav mig anledning att inom den förening som är verksam i Ljungskile, där jag är bosatt sedan drygt 20-talet år, kåsera om en del erinringar från barndoms- och ungdomsåren i Vänersborg, Birger Sjöbergs "Lilla Paris".

Jag återger mitt kåseri i stort sett i den form jag framförde det för en del Ljungskilebor, alltså för åhörare som inte känner till den kära barnomsstaden lika väl som Gillebröderna gör.

Låt mig först nämna något om hur familjen hamnade i Vänersborg. På den tiden, det gäller 1800-talet och även långt in på detta århundrade, var det ju så, att dom som ägnade sig åt militäryrket ej alls var heltidssysselsatta med detta.

"Beväringarnas" tjänstgöring inskränkte sig till 30 dagar, mest upptagna av "exercis 1" och marscherande, och officerarna och då isynnerhet de som ej ägde någon förmögenhet att falla tillbaka på, fick hitta på något annat vid sidan av.

Det var mycket vanligt, i synnerhet under senare delen av 1800-talet, att det var järnvägsbyggande, järnvägsförvaltning o.dyl som gav sysselsättning åt många militärer av skilda grader.

Min far hade en farbror som först var sjöofficer, men som senare fick anställning inom järnvägsväsendet. Han var den förste trafikchefen vid "UVHJ" som man säger i Vänersborg, alltså Uddevalla - Vänersborg - Herrljunga järnväg, f.ö. en av de första i landet. Med sin maka bodde han då i den stora lägenheten i övre våningen av stationshuset.

Såväl i ELA som i Bohuslänningen har förekommit skildringar från denna järnväg, och man har vid flera tillfällen avbildat den första tidtabellen. Den är undertecknad A. Taube, och det var alltså min fars farbror Arvid.

Om min farfar hette det att han var "sjuklig". Vari denna sjuklighet bestod fick jag aldrig någon upplysning om, men det lär ha förhållit sig så, att han i sin ungdom skadat sig i samband med simhoppning, och det är ju många som råkat illa ut vid den sortens idrottsutövning. Detta gjorde att han aldrig var så vidare kry.

Även han fick en befattning i UHVJ-förvaltningen. Trots allt upplevde han 64 års ålder, och hans maka överlevde honom i 44 år.

Trafikchefen med maka och en liten dotter är begravda på kyrkogården Nr 1, strax intill där krematoriet nu finns, och såväl mina farföräldrar som föräldrar vilar på kyrkogården Nr 3, Strandkyrkogården.

Min far var 10 år gammal när familjen kom till Vänersborg och gick i läroverket fram till studentexamen 1887, samma år som fadern avled.

Det kan nämnas, att bland hans studentkamrater återfanns Lars-Magnus Engström, som senare blev känd för sin kamp för bevarandet av katekesen i skolundervisningen, och bohusskalden Fredrik Nycander född på Åby säteri. Att denne bohuslänsyngling gick i skola i Vänersborg berodde främst på, att det vid den tiden ej fanns något gymnasium i Uddevalla.

Efter slutad skolgång kom min far in på Karlberg och blev därefter officer på gamla Kungl. Västgötadals regemente, som då hade sin mötesplats på Grunnebohed.

Men det var samma problem för honom som för många andra, han måste ha något att leva av, och han gick igenom Lantmäterihögskolan, som på den tiden var en självständig högskola. Nu för tiden är den en del av Tekniska högskolan, medan den gamla skolan låg i Lantmäteribacken väster om Kungsträdgården i Stockholm.

Under ett 10-tal år arbetade min far i lantmäteriyrket i Göteborg, där han som sin förste chef hade den gamle lantmätaren och stadsingenjör-

ren Reenstierna, ett namn som är känt för många i Ljungkile. Till skillnad mot min maka hade jag aldrig tidigare haft några släktförbindelser eller kontakter med Ljungkile men när jag kom bort på Ljungs kyrkogård efter flyttningen, så bland det första jag får se, så var det just Reenstiernas gravvård.

1910 fick min far plats som distriktslantmästare i Vänersborg, en befattning som han sedan uppehöll till pensioneringen, som jag vill minnas inträffade 1932. På den tiden var det andra förhållanden än nu. Lantmästarna var även då statligt anställda, men dom hade dels statlig lön, dels ett arvodessystem, vars detaljer jag dock ej känner till närmare.

En distriktslantmästare fick dessutom ordna så, att han hade kontoret i bostaden och anställde själv de unga män som skulle förkovra sig i yrket. Några kvinnliga lantmätare fanns det ej. I och med övergången till lantmäteriet, så hade min far blivit reservare i det militära.

De flesta känner kanske till, att när det gamla Västgötadals regemente lämnade Grunnebohed i samband med den nya härordningen, så kom en del av regementet till Vänersborg. Det blev Kungl. Västgöta regementet, medan den del av regementet som uppehåller traditionerna flyttade till Halmstad, och den senare delen kom min far att tillhöra.

Där ryckte han in 1914 som kapten i reserven och landstormsbataljonsbefälhavare. Jag har en bild, där han sitter till häst, och man ser hur hela kaserngården är full med gubbar i trekantiga hattar och armbindlar och för övrigt civila kläder.

Det är inte alltid så lätt att vara yngst i en barnakull, ej minst som i mitt fall, där det är stor åldersskillnad mellan syskonen, och det kunde många gånger vara ganska besvärligt, men jag har ett litet övertag som jag ibland griper till, och det är att jag är den ende av oss tre syskon som verkligen är född i Vänersborg, och det är ju något alldeles särskilt med det!

Den som något så när känner till Vänersborg vet, att bredvid Residenset ligger ett stort, vitt hus som kallas Paalzowska huset efter den arkitekt P. som länge var dess ägare. Huset ägs numera av Länsförsäkringar. Och i det huset är jag född, i sängkammaren i lägenheten, översta våningen söderut. Det var ju mestadels så det gick till på den tiden.

Läget på det huset var och är ju mycket tjugigt. I Vänersborg finns numera två kanaler dels den nyare på Dalslandssidan som tillkom i samband med upprustningen och utbyggnaden av Trollhätte kanal 1916, dels den gamla kanalen in emot staden, som nu endast har fasta broar och som brukas som småbåtshamn.

I min barndom var det mycket livlig trafik i den gamla kanalen. Vi satt i fönstret på Hamngatan 17 och tittade på Göta Kanal-båtarna som dagligen och mycket punktligt lade till rätt nedanför.

Och från Strömsborg, rätt över kanalen, hörde man musiken under sommarkvällarna. Livligt, trivsamt och idylliskt. Det var inte bara de vita, prydliga kanalbåtarna som fortfarande går i regelbunden turisttrafik och som man i Vänersborg i allmänhet kallade "Stockholmarna". Man hade ännu inte kommit till långtradarepoken, och det var en betydande trafik även med lastbåtar.

Vänersborg har aldrig varit någon utpräglad industristad, men där fanns dock en tändsticksfabrik, och där fanns en mycket stor skofabrik, A.F. Carlssons, landets första i sitt slag. Dessa industrier sände en stor del av sina produkter med ångarna Näcken och Elfkungen som också lade till mittför det Paalzowska huset.

Det var också lustigt att se, hur den livaktiga roddklubben lastade sina båtar på de nämnda kanalångarna, när man skulle bort och tävla på andra platser. Dagens "roddare" har i allmänhet bussar som fraktar både båtar och folk direkt till bestämmelseorten, onekligen ett avsevärt bekvämare transportsätt. När man byggde den nya kanalen, fick man med hjälp av muddermassorna den ö som kallas Lilla Vassbotten och som alltså är belägen mellan själva staden och Dalslandssidan och som undan för undan utvecklats till ett industriområde. I min barndom var detta område fortfarande till stor del oplanerad sumpmark.

Man undrar många gånger; från vilken ålder har man egentligen klara minnesbilder? Men jag vet i alla fall två händelser som jag väl kommer ihåg från det år då jag var 4 år, eller noggrannare räknat 4½ år, vilket var sommaren 1920.

Den ena händelsen var invigningen av Grunnebostenen, liknande den som vid ungefär samma tidpunkt uppfördes på Bohusläns Regementes gamla mötesplats Backamo.

Min far hade fått uppdraget att välja plats för Grunnebostenen, och som lantmätare kände han till den då planerade vägsträckning som nu går strax intill minnesstenen.

Invigningsdagen var mycket festlig med alla de gamla officerarna i paraduniformer "modell äldre", med plymer i mössorna, medan många av de civila deltagarna var frackklädda.

Den andra händelsen samma år var invigningen av Brättestenen på den plats där Vänersborgs föregångare staden Brätte låg, vid södra änden av sjön Vassbotten.

Invigningstalet hölls av landshövdingen Husberg, en mycket fin och älskvärd man.

Det fanns inte många bilar vid den tiden, så de flesta deltagarna kom med båt från Vänersborg. Det var roddbåtar och det var segelbåtar, det var en och annan motorbåt, och det var en stor dag med, vad jag vill minnas, vackert väder.

I samband med invigningen inträffade en ganska märklig händelse som visserligen inte hör till mina personliga minnen, men som det i detta sammanhang kan finnas anledning att erinra om.

Den förste borgmästaren i den senare staden Vänersborg hette Belfrage. Han hade som 10-åring kommit till Brätte med sin moder från Skottland. Av vilken anledning vet man dock ej, och faderns öden är helt okända.

Denne man blev stamfader till den svenska Belfrageätten. En ättling till honom höll också tal vid invigningen, och sedan kommer det fram en man till honom och säger, att "vi har funnit en sten som det står Belfrage på".

Då hade man på en gård i Älvdalen nedåt Trollhättan funnit delar av den stora Belfrageska gravhällen som tidigare legat på Vassända gamla kyrkogård. Man fick sedan fram flera delar, och det är den nu närmast kompletta gravhällen som man kan se i vapenhuset till Vänersborgs kyrka.

Gamla tiders torgliv var synnerligen livligt. Den handel som där bedrevs gällde mest livsmedel, och det var till större delen bönder från Frändefors och i vissa fall ända uppifrån Brålandatrakten som kom ner till Vänersborg på onsdagar och lördagar med sina produkter.

Mestadels kom dom med små kärror och en häst, men det förekom också större vagnar med två hästar, och på vintern var det slädar. Något hindrande grus på vägarna var det inte tal om på den tiden. Man kom i långa karavaner tidigt på morgonen. Tillståndet på eftermiddagen, när dom körde hem, var inte alltid det bästa, men det var kanske förståeligt att somliga intog lite "värme" i överkant efter en kall dag på torget. Att det mestadels gick så bra som det gjorde, berodde väl främst på att det inte var några bilar att tala om på vägarna. Och hästarna hittade själva hem!

Även hemslaktat kött såldes från de öppna stånden såväl sommar som vinter, och det var under hygieniska förhållanden som knappast skulle gillas eller ens tillåtas i våra dagar. Många fordon och hästar parkerades inne på gårdarna runt torget, i allmänhet bakgårdar till butiker. Om dom betalade någon "parkeringsavgift" vet jag ej. Troligen inte, då torgfolket sedan upphandlade för egen räkning i dessa affärer.

Det har i långliga tider rått en viss konkurrens om vilken stad i Sverige som har det största torget, och där nämns ofta Vänersborgs.

Men även om det nu inte är det allra största, så är det ingen tvekan om att det återfinns bland "tio i topp". Hela torget var belagt med kullerstenar som det växte upp gräs emellan, och några gånger varje sommar kom det en lång rad kvinnor från "fattiggården" och hackade bort växtligheten.

Även Vänersborg hade, och har i viss mån fortfarande en marknadsdag, oktobermarknaden eller "pigmarknaden", sista lördagen i oktober.

Namnet fick den av att "pigorna" förr vid den tiden på året hade några dagars ledighet, och då gick dom på marknaden, där dom kunde få kontakter som ledde till anställning hos stadens familjer.

Marknaden lever kvar liksom många andra i vårt land, utan att numera ha någon egentlig praktisk betydelse. Men som ett omtyckt folknöje har den tydligen möjlighet att leva kvar ännu en lång tid.

En alldeles speciell tradition gällde julen och julgranen i Vänersborg. Man gjorde något som jag tycker var föredömligt, nämligen att inte tänka den stora torggranen förrän kl. 16.45 på själva julafton. Ja, det hette ju "en kvart i fem då". Det hölls en liten andaktsstund vid granen, musikkåren spelade, och om det var för kallt för instrumenten framträdde istället Sällskapet Sjung-Sjung.

Och sedan gick prästen och övriga församlade genom Plantaget till julbönen kl. 17. Visserligen hade man alltsedan första skyltsöndagen haft dekorationer och ljus på de större gatorna, men just detta att granen fick vara otänd fram till själva julafton, tycker jag var en värdig och trevlig tradition.

Jag nämnde tidigare, att i Vänersborg fanns Västgöta Regemente, tyvärr ett av dem som försvann vid den stora regementsnedläggningen 1926.

Helt naturligt satte regementet sin prägel på en så liten stad. Innan inkorporeringarna av grannsocknar bodde det endast c:a 9.000 personer i Vänersborg, och ett stort regemente med 100-tals anställda och tusentals värnpliktiga betydde oerhört mycket för affärerna, för otaliga kaféer m.fl.

Jag minns mycket väl den dag, då regementet vid en ceremoni på torget tog avsked av staden. Det var verkligen en sorgens dag.

Men jag vill också nämna något mera festligt som man kunde se varje år medan regementet fanns kvar. Det var i samband med den stora höstmanövern som i allmänhet var förlagd till södra Dalsland.

När då manövern var slut, fick man se musikkåren marschera över den långa Dalbobron upp till Blåsutbacken, där man mötte de hemvän-

dande trupperna. Och med musiken i täten, med översten och hela hans stab till häst, med fanor och med ett till synes oändligt tåg, uppdelat i bataljoner och kompanier, gick så marschen över bron och genom staden tillbaka till kasernerna. Det hela avslutades av hästdragna tross-och kokvagnar.

När det gällde skolan, så gick jag i något som kallades ”förberedande skolan” och som administrativt sorterade under Flickskolan. Den låg i det hörn mellan Kungsgatan och Vallgatan där Frimurarlogens Restaurang nu finns, mötesplatsen numera för Gillets högtidsstämmor.

Man gick antingen där eller i folkskolan i tre år, och när man sedan skulle in i läroverket var det vissa inträdesprov. Om jag kunde svara tillfredsställande på några frågor har jag ej något minne av, men in kom jag i alla fall.

På sommaren 1924 flyttade familjen ut till Kasenområdet, väster om Vassbotten, då mina föräldrar låtit bygga en villa på den tomt som dom hade förvärvat redan 1916, men intill 1924 endast bebyggd med en liten stuga.

Jag har räknat ut, att jag gått eller cyklat över den gamla Dalbobron omkring tiotusen gånger, men denna höga siffra beror bl.a. på, att man skulle hem även över den rel. långa frukostrasten.

Det var fint på sommaren, men inte alltid lika roligt vintertid! Den låga bron, ofta bara någon meter över vattenytan, spolades ofta över i nordostlig storm, och innan isen hunnit lägga sig på Dalbosjön, och då kunde vägen bli så isig att man knappast kunde ta sig fram.

Den stora, höga bron som nu förbinder sidorna av sjön har tillkommit långt efter det att jag lämnade barndomsstaden.

Vänerns vattenstånd kunde variera högst betydligt, då det var först in på 1920-talet som det stora vattenrättsmålet om Vänerns reglering tillkom.

Man byggde en regleringsdamm och kraftverk i Vargön, men före den tiden var Vänern en sjö som fick reglera sig själv och med mycket stora variationer av vattenståndet.

När isen låg på Vänern, och om det samtidigt var snöfall och nordostlig vind, drev snön in i sådana mängder att drivor tornade upp sig till trädtopparna längs Dalbobron och på Skräcklan.

Man har en känsla av, att de där våldsamma vintrarna och de mycket varma somrarna helt hör till det förgångna, men vem vet, dom kanske kommer igen.

Vänern är visserligen en insjö, men båtlivet har i långliga tider varit väl utvecklat, och man fick tidigt båtvana. Vi hade egen strand på Kasen

och det fanns fina badmöjligheter där, på Tackjärnsbacken med dess primitiva men trivsamma simanläggningar och vid klaff bron, och detta gjorde att en stor del av sommaren tillbringades på, i eller under vattnet. Det var ju heller inte så vanligt på den tiden att skolungdomarna hade något arbete under sommarloven.

En årlig händelse som tilldrog sig stort intresse var den s.k. kanalsimningen. Det var en stafettsimning runt Lilla Vassbotten med start och mål nedanför Riksbankshuset. Det var senior- och juniorlag, magister- och kandidatlag från hemstaden men också lag från Uddevalla och från den anrika föreningen S 02 i Göteborg. Jag har själv deltagit; det var mycket roligt och massor med åskådare som följde tävlingen ön runt.

Vänersborg har inte bara den stora tillgången på vatten. Till lands finns fina utflyktsmål och då kanske främst Halle- och Hunneberg. Till sammans med min äldre bror och hans kamrater fick jag följa med ut på våren får att "se på älg". Men det var inte lika garanterat säkert att få se någon som det är i våra dagar.

I min ungdom var det en fråga om kombinationen tyst uppträdande och tur, om man alls skulle få se någon eller några av dessa ståtliga djur.

Bil var det inte någon som hade, så man tog ett tidigt morgontåg till Lilleskogs järnvägsstation. Den är borta nu, men den låg rätt nedanför den plats, där en träälg är placerad på klippkrönet.

Den vintersport man mest ägnade sig åt i Vänersborg var nog ipsisport i olika former. Visst fanns det snö, men terrängen närmast staden är ej idealisk för skidåkning, medan däremot de fina isarna i Vänern och Vassbotten gav rika tillfällen till skridskoåkning, bandy och skridsko-segling. Ishockey hade man väl knappast hört talas om ännu.

Men helt ofarliga var ju inte dessa vinterlekar, och det var ganska ofta som man kom hem efter ofrivilliga vinterbad. Den värsta händelsen för min del var, när jag den 1 jan., dagen före min 10-årsdag, körde med spark rätt ut i ångbåtsrännan på Vassbotten. Jag tyckte att det såg ut som fin blankis, men det var inte någon is alls! Det som räddade mig var, att små isbitar hade frusit fast på isen runt vaken, och en sådan fick jag tag i.

Ett festligt inslag vintertid var de travtävlingar som anordnades på Vänerns is, mestadels utanför "Sprängningen". Hästarna drog små lätta slädar som på isen passade bättre än sulkies, och så var det ryttartävlingar med officerare som i kylan sprängde fram i sin fina uniformer. Men sedan kunde både dom och åskådarna värma sig med glögg och varm korv. Detta var också tillställningar som det låg fest och glädje över. För dem som inte är så väl kända med den trakten kan jag nämna,

att det ofta är mycket kraftiga isar i Vänersborgsviken, och efter nordliga vindar ofta kraftig packis som är ett stort hinder för sjöfarten, men det är ganska sällan som hela Vänern blir isbelagd.

Vid norra delen av den gamla hamnen låg det ett bryggeri. Som så mycket annat hör det till det förgångna. Till detta bryggeri tog man upp is som lades i stora dösar.

Och så fanns det en kategori bland stadens innevånare, som man i våra dagar skulle ha kallat "A-laget", men som då gick under benämningen "hamnbusarna". Det var inte så illa menat med det tillnamnet som det lät!

Någon gång hände det, att dom hjälpte till vid lastning och lossning av fartyg, men dom hade en årligen återkommande sysselsättning i samband med isupptagningen. Med stora, långa sågar skar man upp isblock som med slädar kördes till isdösen. Jag hoppas att jag inte fantiserar alltför mycket nu, men det sades, att dom inte hade någon kontant betalning, medan dom däremot fick hämta nybryggt, varmt öl i hinkar, så mycket dom klarade att dricka. Fina dagar!

När jag talar om hamnen, vill jag erinra om en ganska komisk sak. Intill kajen, nedanför det s.k. Strömerska huset, låg "Strand Hotell". I många år fanns det en stående annons i "Sveriges kommunikationer" med följande lydelse:

"Bo på Strand Hotell, mitt emot järnvägsstationen!" ja, visst var det mitt emot stationen, men avståndet...!

Liksom i många andra småstäder var det i Vänersborg vanligt med "öknamn", eller skall man hellre säga "smeknamn", på en del personer. Läroverkets rektor kallades "Kasper". Ursprunget till detta var helt enkelt det, att det en gång fanns en rektor som bodde på Kasen. Han hette Per i förnamn, och så blev det Kase-Per och senare Kasper.

Men sedan fick alla rektorer vid Vänersborgs läroverk heta Kasper. Rektorerna kände ju själva till detta, men jag tror inte att dom tog illa upp, för även dom kände till hur namnet uppkommit.

Det må vara nog med detta exempel, även om många liknande skulle kunna nämnas.

Den skolbyggnad som låg där den nya muséihallen är belägen kallades "anexet". Det var den enda byggnaden för läroverket intill 1869. Där var det teckningssal, kemi- och fysiksalar och en biologisal med en blygsam men omhulad samling av fåglar och div. preparat.

Det nya läroverket råkade ut för rivningsraseriet och stadens vackra "kulturaxel" fick som nytillskott den förskräckliga aulan. Ja, invändigt är det inte något fel på den.

Den enda fördelen med den stora förändringen är, att det vackra lilla muséet numera kommit till sin rätt.

Hela läroverket omfattade på min tid c:a 425 elever, och det hörde därför till undantagen att det fanns dubbel- eller parallellklasser. När man började i första klass, så var det i ett klassrum som låg till höger i nedre planet. Och sedan blev slutmålet, för fjäde latinringen, det rum som låg intill rektorsexpeditionen.

Skolorganisationen var kanske inte så invecklad som nu förtiden men nog är det en betydande skillnad när man tänker på, att hela expeditionsarbetet sköttes av rektorn själv med hjälp av en lektor som fick ägna en del av sin tid åt detta.

Varje dag hölls morgonbön, men de elever som bodde utanför staden slapp vara med. Givetvis var även dom välkomna, men nog har jag ett minne av att de flesta utnyttjade möjligheten att inte behöva gå upp tidigare än nödvändigt.

Men det fanns också många mer eller mindre godtagbara skäl för att komma för sent till själva lektionerna. För oss som bodde på Dalslands-sidan var broöppnandet ett problem. En av mina äldre kamrater från samma håll var för sent ute misstänkt ofta, och lärarna ville inte alltid tro på hans förklaringar. Men vid ett tillfälle, då han verkligen hade fått vänta, bad han den stadige, gamle brovakten att skriva ett intyg. Och ett intyg fick han, men på det stod det ordagrant endast "Han fick vänta för bron".

Vem "han" var nämndes inte, och inte var det någon underskrift, men intyget räddade pojken åtminstone den gången.

En sak som det var strängt med var, att man under terminerna ständigt måste vara klädd i skolmössa. Det enda undantaget var, om det vintertid var kallt under ett visst gradtal, vilket kan jag dock ej minnas, och då var det tillåtet att ha ett något mera värmande huvudplagg.

Man fick inte vara ute på kvällarna efter kl. 22.15 annat än i målsmans sällskap, och det var över huvud taget mycket som eleven hade att rätta sig efter, om han skulle klara "sdebetyget".

Vid terminens början och slut var alla eleverna jämte lärarkåren församlade i aulan. Vid vårterminens slut läste rektorn upp namnen på alla dem som fått flyttning, och man hörde ofta tydliga lättnadens suckar från bänkraderna.

Vid höstterminens början föredrog rektorn skolans ordningsregler, t.ex. "allt spel med kort eller tärning vare lärjunge förbjudet, såvida icke sker i målsmans närvaro, dock må lärjunge i intet fall idka sådant eller annat spel om penningar eller penningars värde".

Jag kan inte motstå att ta med ännu en av punkterna. "Tobaksrökande utomhus vare förbjudet, likaså inomhus, såvida det ej sker med målsmans samtycket. Sådant samtycke skall skriftligen inlämnas till rektor vid termins början". Vad skall man säga om en sådan regel?! I gymnasiet bar man sommartid en ljusblå sidenmössa, och inför studentexamen skulle denna mössa målas mer eller mindre fantasifullt. Liknande tradition förekommer ju nu i flertalet skolor, men jag tror att Vänersborgseleverna var bland dom första med detta.

Gymnasistföreningen "Runa" lever fortfarande kvar. Den skall vara en litterär förening, men ärligen talat var det nog i gamla tider arrangerandet av skolbalerna som var den dominerande arbetsuppgiften. Men då skall också betonas, att en skolbal på den tiden innebar en massa dekorationsarbeten, och man gick minsann inte dit klädd i tröja och jeans!

I den föreningen blev jag ordförande sista året, och från den tiden har föreningsengagemang av skilda slag varit ett "måste" för mig.

Det var en alldeles speciell småstadskaraktär över det gamla Vänersborg, och är väl det i viss mån fortfarande. Jag har tidigare nämnt, att det aldrig varit någon utpräglad industristad, utan i första hand en tjänstemannastad med länsstyrelse, vattendomstolen, överlantmätarexpedition, vägförvaltning, hushållningssällskap och mycket annat i den vägen, för att inte nämna länslasarettet och mentalsjukhusen, ett blindinstitut och Sveriges första dövskola som fortfarande finns kvar. Enligt en rel. färsk uppgift lär c:a 45 % av kommunens löntagare vara anställda i statlig eller kommunal tjänst och landstingstjänst, något som betyder oerhört mycket för den ekonomiska stabiliteten.

Jag minns så väl en sak, som dock hände så sent som i början av 50-talet. Det var under den stora metallstrejken, och jag besökte under samma dag Trollhättan och Vänersborg.

I den förra staden stod det massor av sysslolösa människor på gatorna, medan man inte märkte något av strejksituationen i Vänersborg.

Alla samhällen förändras med tidens gång, men man har försökt att bevara så mycket som möjligt av det gamla.

Liksom alla andra städer eller kommuner har även Vänersborg ökat areal och invånarantal genom inkorporeringar. Först var det Vassända-Naglums socken. När sedan Väne Ryr införlivades fick Uddevalla och Vänersborg gemensam gräns, och vid den senaste sammanslagningen blev både V. Tunhem, Frändefors och Brålanda delar av Vänersborgs kommun. Stad får det ju inte heta längre.

Jag vet inte om det är så helt lyckat med dessa stora kommuner. Då jag själv varit något kommunalt engagerad där jag nu bor, har jag sett

många exempel på hur kommunala förtroendemän och -kvinnor kan sitta och fatta beslut i frågor som gäller en kommunal, där dom aldrig själva satt sin fot.

Som vänersborgsfödd blir man ofta beskylld för att skryta om den staden. Vänersborgarna har utan tvivel en mycket väl utvecklad lokalpatriotism, men jag har talat med många "inflyttade" som medger, att det är en sällsynt trevlig plats att bo på.

Vänersbors Söners Gille har som regel för inträde, att man är född där, men man kan också väljas in i Gillet, om man bott där en del år och "gjort sig förtjänt" om Gillet och staden.

De flesta som hört talas om Vänersborg känner staden som Birger Sjöbergs "Lilla Paris".

Det finns flera städer som fått detta epitet, men det råder väl ingen tvekan om, att det som Sjöberg avsåg med "Lilla Paris" var just Vänersborg.

Först blev detta mest känt genom Fridas visor, där Sjöberg beskriver den idylliska småstaden. Sedan var det något annorlunda, när "Kvartetten som sprängdes" kom ut. Den var kanske något mera underfundig. Men det är en skildring av händelser och personer, där det i samtliga fall varit ganska lätt att genomskåda vilka förebilderna varit, och där även skildrade händelser inträffat i verkligheten, såsom exempelvis den tragiska isolyckan på Vänern.

Men sedan blev det något av en chock för den litterära världen när han kom ut med "Kriser och kransar", ett verk som visade att han själv befann sig i en själslig kris.

Han ville ju också visa, att den stad han tidigare beskrivit som en enda stor idyll, i själva verket kunde visa exempel på sociala orättvisor.

De senare åren tillbringade han som bekant i Helsingborg, som tidningsman.

Att vara "västgöte" betyder ju helt enkelt att man är från Västergötland, men samtidigt har man en känsla av, att det först är när man kommer öster om Halle, Hunneberg som den verkliga västgötakänslan infinner sig.

I synnerhet i dessa tider, då även delar av Dalsland ingår i Vänersborgs kommun, har det blivit en något underlig gränshistoria, och när jag får frågan om jag är född västgöte, ja då brukar jag faktiskt svara; "nej jag är Vänersborgare!"

Edvard Philip Taube

ÅRSKRÖNIKA 1983

Så har då stafetten kommit i mina händer. Den stafett som startades år 1905 av Halvord Lydell, han med den bortglömda bysten ni vet, och som via Hjalmar Lindedal, Elov Nordén, Torsten Gultz, min far och min närmaste företrädare Kjell Thernqvist nu har hamnat hos mig. Det känns som om dessa män nu samlats bakom min rygg för att med rynkade pannor och sträng blick granska dessa ord som mödosamt makar sig tillrätta på papperet. Det är väl bäst att avge en liten programförklaring innan jag börjar skrivandet på allvar.

Jag vill att min årskrönika skall fungera som en tidsmaskin i Jules Vernes anda. En tidsmaskin som gör det möjligt för den framtidsläsaren att resa tillbaka till och vandra på gatorna i det Vänersborg som han lämnat bakom sig för att känna lite på tidsatmosfären, och få en del upplysningar om stort och om smått. Det här är förstås lättare sagt än gjort men nu försöker jag starta min tidsmaskin.

Året inleddes med att stora delar av världens folk hukande tittade mot skyn i rädsla för den sovjetiska atomdrivna satelliten 1402 som hade gjort sitt och som så småningom återvände med ett plask i Indiska Oceanen. Även länsstyrelsen i Älvsborgs län sattes i hög beredskap eftersom satelliten under några sekunder passerade över oss. Det känns tryggt att veta att våra myndigheter vakar över vår säkerhet. I kosmos hemland hade den gamle Leonid Bresnev efter år av vacklande hälsa avlidit och ersatts av den i dessa sammanhang sprittande ungdomlige Valerij Andropov, hårt belastad i världens ögon som förre chefen för KGB och krossaren av Ungernrevolten 1956. I den andra stora supermakten USA sitter Ronald Reagan säkert i sadeln och laddar som bäst om sin sexskjutare inför duellen om presidentskapet för ytterligare några år framöver. Inga planer på att börja lyfta pension där inte.

Den mest omskakande händelsen på den världspolitiska scenen var nedskjutningen av ett koreanskt passagerarplan med 250 personer ombord.

Händelsen är en fruktansvärd följd av den misstänksamhet och spända atmosfär som härskar i politiken och en illustration till vad som kan

hända om man lyssnar mer till instruktioner och order än till sitt mänskliga förnuft.

Runt om i världen växer protesterna mot stormakternas uppfattning att fred och trygghet skall byggas i vapentillverkarnas verkstäder och att Europa skall göras till slagfält för en framtida storkonflikt. Fredsrörelserna samlar stora massor och det är inte längre möjligt att hävda att det bara är professionella demonstranter som utnyttjar fredsrörelsen för sina egna syften. Fredsrörelserna är nu en bred folklig angelägenhet som inte kan viftas åt sidan. Lech Walesa har blivit en symbol för att personligt mod och organiserat motstånd kan rubba cirklarna även för ett land som Sovjetunionen. Nobels fredspris är ju det mest omdiskuterade av alla Nobels pris och många gånger har världen tagit sig för pannan när priset delats ut. I år är glädjen desto större när priset tilldelats Lech Walesa. Det officiella Polen slår förstås inte klackarna i taket och det är väl tveksamt om Walesa tillåts hämta sitt pris.

I vårt Sverige är det åter Olof Palme som leder vårt politiska liv. Den stora dominerande frågan har varit löntagarfonder. Debatten har varit häftig, oförsonlig och osvensk med 75 000 demonstrerande direktörer utanför riksdagens högtidliga öppnande som det osvenskaste av allt. Sveriges mest uppmärksammade inslag på världsscenen var väl ändå Björn Borgs beslut att lägga racketen på hyllan. Björn har givit oss spänning, förargat oss, charmat oss och gett oss fläktar av det liv som ett präktigt bankkonto kan medföra. Nu har han givit sig in i affärsvärlden som representant för fräsiga modekläder med anknytning till vårt avlånga län. På tal om kändisar så har det lilla stjärnskottet Carola fortsatt sitt segertåg in i de svenska hemmen. Den bönan har litet att ge de flesta åldrar och kategorier. En liten osannolik blandning av sex, religion och musikalitet är nyckeln till framgången. Den tjejen kan bli något stort trots och tack vare managern Bert Karlsson i Skara.

I vårt Vänersborg sveper förändringens bris genom åldrade kvarter. Edsgatan har blivit gågata och arbetena pågår efter stadsträdgårdsmästare Knut Nordins intentioner för att återskapa en del av den gamla gatans lugnare atmosfär. Som så många gånger förr höjs kritiska röster där inte minst stadens köpmän pekat på att parkeringsproblemen inte är lösta. Jag har dock en känsla av att vänersborgare är trogna kunder som står ut med en del strapatser för att få fortsätta att handla hos Färg-Jansson och Hasse-Foto. För egen del ser jag verkligen fram emot att få möta våren bland träden på Edsgatan och att få sitta på en bänk utanför Lilla Köket och mumsa på hamburgare och titta på det Vänersborg som tar lunchrast. Kommer ni föresten ihåg att för exakt 20 år sedan sågades

lindarna av på Edsgatan för att man skulle få plats med parkeringsplatser. Trottoaren blev mycket smalare och många kände sig uppträckta mot skyltfönstren. Hur jag kommer ihåg detta? Jag har läst Vänersborgs Söners gilles årskronika från 1963 förstås! Jag tror att många som idag är tveksamma mot gågatan kommer att ändra uppfattning när våren kommer. Fast det är, som någon snickarkunnig filosof har sagt, med åsikter som med spikar. Dom är lätta att slå i men svåra att dra ut.

Skaraborgsbanken har hjälpt till att ge Edsgatan en ansiktslyftning med sin nya byggnad i Thernqvists hörna. Skaraborgsbanken, lite av bankvärdens Gossen Ruda i Vänersborg har fått lokaler som verkligen tar upp kampen med de stora i staden. Till bankpalatsen runt torget när man inte i dimension men den vänersborgsbördige arkitekten Anders Hernek har skapat ett vackert hus som ger en varm och mjuk atmosfär åt vår nya gågata. Jag tror dock att vi kan vänta oss ett och annat motdrag från konkurrenten på andra sidan kulturaxeln. Varuhuset Tempo har beslutat sig för att lägga ner och Sparbanken har köpt huset för framtida behov. Det är en spännande kamp, denna kamp om våra allt slankare plånböcker.

En härlig gåva till alla Vänersborgare är den modell av kulturaxeln av år 1904 som den skicklige och noggranne modellbyggaren Göran Hellgren skapat till Vänersborgs museum. Modellen, som är den största i sitt slag i Sverige är 7 meter lång och innehåller 52 byggnader, 420 träd och 400 människofigurer. Modellen är resultatet av många års detektivarbete för att få fram fotografier och beskrivningar av hur Victoriadagen den 1 mars 1904 kunnat gestalta sig. Själva modellbyggandet är ett avancerat pellegöra för att nu uttrycka saken på ren vänersborgska. I museet har ju den gamla unika fågelsamlingen fått ökad uppmärksamhet. Axel W Eriksson, afrikaresenären, den store vite hövdingen, var en stor vänersborgare som utförde storverk men som ändå glömts bort av sin hemstad. En annan stor vänersborgare har man ingen chans att glömma även om man nu till äventyrs skulle vilja. Att Birger Sjöberg hade sina rötter i Vänersborg blir man påmind om vid Fridastatyn med sin porträttmedaljong, namnplåten på hans födelsehus, bysten på biblioteket, Birger Sjöbergs väg, och Birger Sjöbergssrummet på museet. När därför gymnasiet ute vid Torpa letar efter ett namn så tycker jag att ungdomarna tänker sunt när dom ratar Birger Sjöbergsgymnasiet. Jag tror att vi gör Birger Sjöberg en stor otjänst genom att alltför hårt exploatera hans minne. En frisk protest är det spraymålade budskap som pryder väggen på järnhandeln i Vargön där står "Ungdomen kräver mer Fridaspel" och denna vassa ironi tillsammans med reaktionen på gymnasieskolan ger ett klart besked om att nu kan det räcka med Birger Sjöberg ett tag.

Det finns så mycket livs levande kultur att ta vara på. Tänk bara på våra musikskolor som skänker PR åt vår stad både inom och utanför landets gränser. Vänersborgs musikskolas storband har varit i London och gjort stor succé och Barbro Netin, en före detta elev, har nu börjat sin karriär som sångerska i Göteborg. På tal om Axel W Eriksson så tänker Vänersborgs Söners Gille celebrera honom genom att till 100-årsjubileét på museet katalogisera fågelsamlingen vilket inte tidigare skett. Varför förresten inte döpa gymnasiet på Torpa till Axel W Erikssonsgymnasiet.

För vårt stackars misshandlade stadshotell kan man nu börja skönja en ljusare framtid. Det är möjligt att arbetena med att renovera den gamla pampiga byggnaden kan börja i år. Något stadshotell blir det förstås aldrig igen men teatern och festvåningen skall få en ansiktslyftning. På den gamla goda tiden var Strömsborg stadshotellets sommarrestaurang. Till de friskaste initiativen på många god dag hör förre vänersborgarens Leif Sjöös planer för det gamla träslottet. Om och tillbyggnad inför sommaren 1984 kåken skall vinterbonas och drivas året om och framåt 1986 eller 1987 så kanske det är dags att inviga ett nytt hotell på sju våningar. I funderingarna finns också en liten gångbro över gamla hamnkanalen i förlängningen av Sundsgatan. Sådana här planer sätter fart på fantasin. Tänk er nu en dansafton på detta nygamla Strömmarn' med trevlig musik och god mat, tänk er sedan promenaden hem över hamnkanalens svart glittrande vatten förbi Riksbankshuset med sin fasadbelysning, gågatan upp med sina gatlyktor, bänkar och lummiga träd vidare kulturaxeln med liv och ljus i Stadshotellets fönster. Se det är väl ett Vänersborg att drömma om.

Förhållandet mellan Trollhättan och Vänersborg har alltid varit en aning kylslaget. I Vänersborg heter det "Trollhätteleger" och i Trollhättan skälls Vänersborgare för fisförnäma. Vid det första spadtaget för NÄL som togs i våras grävdes samtidigt Tvåstadsplantan upp med rötterna. Hamnsamarbetet har stuvats åt sidan och att Onsjöplanen skulle ge vika för flygplanen till Malöga är lite magstarkt för Vänersborgarna. Trollhättans högt flygande idéer om Malöga orkade inte riktigt över trädtopparna vid Onsjö.

Under en varm högsommarvecka var det dubbelt så mycket folk som vanligt i Vänersborg. Det var 20000 centerpartister som hade samlats i Vänersborg för att hålla riksmöte. Det var folkdräkter och knätofs för hela slanten med Nils "Krisnisse" Åsling och Anders Dahlgren mjölkande kossor som den frejdigaste synen. Säg vad man vill om Centern men deras riksstämmor bevisar att politik inte behöver vara tråkig.

Vänersborgs Nyheter fick den inte heta den nya tidningen som ges ut

av Älvsborgs Nyheter som i sin tur startades förra året. ELA hade varit framme och norpat det namnet som ett led i sin produktutveckling. Det gamla ärevärdiga husorganet som läses av 90 % av vänersborgarna verkar en aning ömhudat inför uppstudsiga nybörjare. Ett av ELA:s mest uppmärksammade reportage i år var en halvsida om Olle Pärla. När gamla vänersborgare talar om Kalle Potäta, Oskar Musa eller Löjtnanten, dvs original från flydda tider mjuknar alltid anletsdragen och de gamla originalen tonar fram i ett försonande romantiskt skimmer. Jag tror faktiskt att när vi år 2000 talar om Olle Pärla så kommer vi att minnas honom med samma glädje och hans mindre uppskattade bedrifter skall vara glömda. ELA:s reportage vållade dock ett liv och ett kiv. Jag tycker dock att en stad som Vänersborg skall unna sig nöjet att se Olles gängliga gestalt utan att hötta alltför mycket med fingret. Det är de udda figurerna som skänker liv åt en stads historia.

Vintern var länge varm och snöfattig och märkliga vårtecken dök upp redan i januari. Till säkra vårtecken de år som IFK Vänersborg kämpat i högsta bandyeliten hör de magsura insändarna. 1983 slogs rekordet av "Bonde i Volvo" som ville göra om Vänersvallen till djurpark efter det att TV-sporten raljerat om IFK:s oförmåga att ta poäng. Jag tycker att kritiken mot IFK är orättvis. Steget upp till elitnivå är större än vad kritikerna vill låtsas om. Att höra kommentarerna på läktaren under en match ger också upphov till en del funderingar. Vad kommer det sig att all kompetent bandyexpertis har hamnat på läktaren och att man på isen slängt ut ett gäng rundningsmärken och en sopa till pipblåsare. I min drömmatch skulle journalisterna ta ut laget bland gänget på läktaren, lagledaren skulle vara domare och spelarna och domarna skulle få slå sig tillrätta på läktaren med obegränsad tillgång till harskramlor, megafoner och kluckande portföljer. Det finns resurser i IFK vilket inte minst SM-tecknet i reservlagsserien visar.

I idrottens värld var förstås VM i friidrott i Helsingfors den stora festen med den fantastiske Carl Lewis som det största namnet. Sverige är bevars ingen stornation på det här området men före VM lovade gångaren Bosse Gustavsson att knalla till sig en och annan medalj. Det gick nu inte så bra eller rättare han gick inte så bra utan vår egen Lennart Mettner gjorde bättre ifrån sig och visade att han tillhör de 20 bästa i världen. Magnus Knutsson på cykel tillhör sedan några år den högsta eliten och en av de finaste meriterna i sommar var nordiskt mästerskap i lagtempo. Det är tråkigt att tvingas konstatera att Magnus nu skall tävla för Örebrocyklisterna i fortsättningen. VIF:s fotbollssäsong var i år upp som en sol och ner som en pannkaka utan sylt. Wargöns IK fick rädda

kommunens ära och gjorde det med besked genom att ta steget upp i div. III. Kanske äntligen lite fart på fotbollen i denna bandytokiga stad.

Till sist, det verkar som om centralorten får ta lite hjälp av sina kransförsamlingar för att klara skivan i olika sammanhang. Wargön går upp i div. III och Gillets krönikör har man tvingats hämta från skogarna runt Frändefors.

Nu är min första krönika slut och nu börjar arbetet med nästa. Men först skall det bli gott med en bit mat.

Vänersborg Allhelgonadagsafton den 4 nov. 1983

Håkan Lind

MINNESRUNOR 1983—84

Bort gå de,
stumma skrida de,
en efter en, till skuggornas värld.

Till och med juni månad 1984 har ytterligare ett antal Gillebröder för alltid lämnat oss. Vi minns dem alla som goda samhällsmedborgare och intresserade gillemedlemmar. Må de vila i frid.

Byggnadsarbetare TAGE BERTIL JOHANSSON föddes i Vänersborg den 27 juli 1923 och avled där den 25 maj 1982.

Efter avslutad skolgång ägnade han sig åt byggnadsbranschen. Han arbetade under 50-talet för Byggnadsstyrelsen vid deras omfattande byggverksamhet vid Östra Klinikerna. Han har även varit anställd vid Skånska Cement AB, en tid hos Wahlströms Byggnadsfirma samt senast vid Byggnads AB Claes Holm i Vänersborg. Hos detta företag minns man honom som en uppskattad medarbetare och en fin kamrat.

I yngre år spelade Johansson bandy i Blåsut och han var även medlem samt aktiv roddare i Vänersborgs Roddklubb.

Tage Johansson inträdde i Gillet 1980.

F tullförvaltaren ERIC FORSS var född i Limhamn den 20 december 1910 och avled i Malmö den 22 november 1982.

Eric Forss kom i unga år till Vänersborg i samband med att hans fader fick tjänst som övermaskinist vid Vattenverket.

Efter avlagd studentexamen vid Högre Allmänna Läroverket i Vänersborg genomgick han kammarskrivarkurs, varefter han tjänstgjorde som kammarskrivare vid Tullverket i Trelleborg, där han blev 1:e kammarskrivare 1952, tullkontrollör 1954 samt överkontrollör i Borås 1959. Han blev därefter utnämnd till tullförvaltare i Malmö — en tjänst som han innehade fram till sin pensionering.

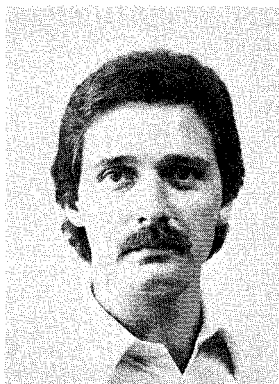
Eric Forss var en ivrig boksamlare med speciellt intresse för gamla biblar. Redan under skoltiden väcktes hans

intresse för bibeln, som han under hela sin levnad studerade flitigt.

Hans stora intresse för kyrkoarkitektur resulterade i en unik samling bilder på kyrkor som han besökt och studerat.

Han tillhörde Druidorden samt Västgöta Gille i Malmö.

Forss inträdde i Gillet 1952.

Försäkringstjänstemannen Lars Göran Åberg var född i Vänersborg den 7 augusti 1943 och avled i Karlstad den 25 september 1983.

Efter skolan började han sin försäkringsbana på Trygg-Hansas avdelningskontor i Vänersborg, där han arbetade fram till våren 1966, då han fick anställning vid Länsförsäkringar Älvsborg i Vänersborg. Där var han första tiden placerad som medarbetare på avdelning kundtjänst, men han blev sedermera omplacerad till företags-tjänsten — en mera krävande befattning.

I februari 1980 flyttade Åberg till Karlstad som försäljningschef på Länsförsäkringar Värmland.

Lars Göran var en dugande försäkringsman, ambitiös och noggrann i sin yrkesutövning, vilket gjorde att han strax före sin sjukdom blev invald i en referensgrupp för marknadsförare inom Länsförsäkringsbolagen.

Han bevistade gärna fotbolls- och bandymatcherna i staden och var även mycket intresserad av travsport.

Åberg inträdde i Gillet 1976.

Trädgårdsmästaren TAGE ERICSON föddes i Vänersborg den 25 juli 1906 och avled där den 2 november 1983.

Efter skolan gick Tage Ericson i lära hos sin fader, som under åren 1905-1933 var stadsträdgårdsmästare i Vänersborg.

Han praktiserade därefter vid Brunnsnäs trädgård i Ulricehamn, Trädgårdsföreningen i Göteborg, Stockholms Stadsplanteringar samt i Slottsträdgården på Ulriksdal m.fl. ställen.

1948 anställdes han som medhjälpare till en broder, som då var stadsträdgårdsmästare i Vänersborg. I denna tjänst kvarstod han till sin pensionering.

Tage Ericson var mycket idrottsintresserad. Han tävlade under många år för Vänersborgs Roddklubb och blev svensk mästare i rodd 1927. För sina insatser inom roddsporten tilldelades han Svenska Roddförbundets silvermärke.

Förutom medlemskap i föreningen Gamla roddare ägnade Tage Ericson sin tid åt hemmet och familjen.

Han inträdde i Gillet 1955.

Kommunalarbetaren JOHN-ERIK JOHANSSON var född i Trollhättan den 4 juli 1923, men kom i unga år till Vänersborg, där han avled den 11 november 1983.

Efter skolan arbetade John-Erik någon tid på Nabbensbergs Tegelbruk, samt därefter som slipare hos Stridsberg & Biörck i Trollhättan.

1950 fick han anställning vid Renhållningsverket i Vänersborgs kommun, där han verkade fram till 1982, då han sjukpensionerades. Johansson var mycket idrottsintresserad. Han var medlem i VIF och i yngre år spelade han både fotboll och bordtennis. Hemmet samt sommarhuset på Sikhall ägnade han sin mesta fritid.

Johansson inträdde i Gillet 1966.

F intendenten ERIC BERGGREN föddes i Kristinehamn den 1 augusti 1911 och avled den 30 december 1983 i Toscana, Italien.

Han kom i unga år till Vänersborg. Efter studentexamen vid Högre Allmänna Läroverket fortsatte Berggren studierna vid dåvarande Göteborgs högskola, där han blev fil mag 1937 och fil lic 1949. Han var amanuens vid Göteborgs stadsbibliotek 1949 — 1954 och tf föreståndare för Cypernsamlingarna i Stockholm 1953 — 55.

Berggren deltog i utgrävningarna i Labranda i Turkiet åren 1950 — 51 samt 1953, och ledde Svenska Institutets grävningar i San Giovenale 1956 — 58. Han företog även egna grävningar både där och i Selvasecca åren 1960 — 68. Han var då bosatt i Italien.

1967 blev han intendent på San Michele, Anacapri, — dr Munthes världsberömda skapelse, där han verkade

fram till sin pensionering 1975. Eric Berggren har utgivit ett antal skrifter inom sitt ämnesområde och i oktober 1983 blev han filosofie hedersdoktor vid Göteborgs universitet. Han inträdde i Gillet 1932.

F motorförman STEN JOHANSSON var född i Vänersborg den 26 december 1902 och avled där den 18 januari 1984.

Som ung pojke fick han anställning vid Stadshotellet under den Grimlundska epoken, där han utförde körslor och andra uppdrag som hörde till den yngstes arbetsuppgifter.

Han har arbetat som kusk och chaufför hos såväl Stadsbudsbyrån som Expressen, och när detta senare företag upphörde övergick Johansson i kommunens tjänst, där man ofta såg honom som förare på någon av kommunens arbetsfordon.

Han inträdde i Gillet 1955.

F brukstjänstemannen **TORSTEN LARSSON** föddes i Vänersborg den 23 juni 1923 och avled där den 22 januari 1984.

Efter avlagd realskoleexamen vid Högre Allmänna Läroverket i Vänersborg fick han anställning på laboratoriet vid dåvarande Vargöns Aktiebolag för att sedermera övergå till kontorsarbete inom samma koncern, som han troget tjänade fram till sin pensionering.

Torsten Larsson var en stilla försynt man vars stora intresse var familjen och sommarstugan, där han vistades och pysslade från tidig vår till sen höst.

Torsten Larsson var medlem i Vänersborgs Par Bricole och inträdde i Gillet 1954.

Boktryckare **GUSTAF JOHANSSON** var född på Frugården, Vänersnäs den 22 oktober 1905 och kom till Vänersborg vid 7 års ålder där han avled den 25 februari 1984.

Efter avslutad skolgång började Johansson sin grafiska utbildning vid C.W. Carlssons Eftr Boktryckeri där han lärde yrket från grunden. Efter en tids anställning vid dåvarande tidningen Nya Älvsborgaren i Trollhättan återvände Johansson till C.W. Carlssons Boktryckeri, där han under många år var en uppskattad medarbetare. År 1955 övertog han själv tryckeriet.

Gustaf Johansson var en skicklig yrkesman och en duggande företagsledare som på ett sunt och klokt sätt utvecklade sitt företag. Även sedan sonen tagit över 1972 fortsatte han att arbeta i företaget fram till sin död.

I sin ungdom var Gustaf Johansson politiskt engagerad. Han var sålunda med och bildade socialdemokratiska

ungdomsklubben i Vänersborg och var under en tid dess kassör.

Gustaf Johansson var medlem i Vasalogen där han var förtroendeman. Han tillhörde även Par Bricole samt Hantverksföreningen i Vänersborg.

Gustaf Johansson inträdde i Gillet 1953.

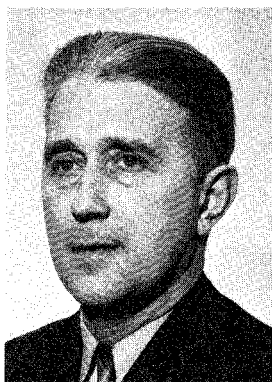

F sjukvårdaren ALLAN ANDERSSON föddes i Vänersborg den 7 augusti 1917 och avled där den 7 mars 1984.

Efter avslutad skolgång arbetade han någon tid vid Nabbensbergs Tegelbruk, men redan 1940 började han sin bana som sjukvårdare vid Källshagens Sjukhus i Vänersborg, där han kom att verka under 40 års tid fram till sin pensionering.

Allan Andersson var en glad och trivsamt man, som förutom att han livligt deltog i Källshagens sångkör mest ägnade sig åt hemmet och sitt arbete, där han var uppskattad och omtyckt av både kolleger och patienter.

Han tillhörde Östra Hagapojkarna och inträdde i Gillet 1960.

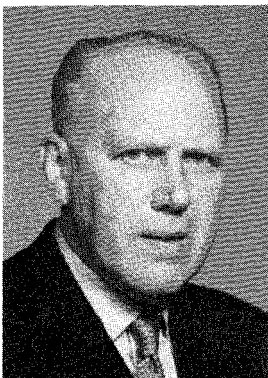
Teckningsläraren HELGE HJELM var född i Vänersborg den 10 december 1908 och avled där den 11 mars 1984.

Efter avslutad skolgång började han sin bana som lackerare vid dåvarande AB Monsun i Vänersborg.

Sin konstnärliga ådra utvecklade han genom självstudier och i mitten av 40-talet fick han anställning som teckningslärare vid Grästorps realskola och grundskola, där han undervisade i teckning, konst och välskrivning.

Helge Hjelm var en dugande konstnär som utöver måleriet även ägnade sig åt metallslöjd och fotografering. Trots sin tjänst i Grästorp var han under alla år bosatt i sin hemstad. Helge Hjelm var en försynt man, uppskattad och omtyckt av såväl kolleger som elever.

Han inträdde i Gillet 1960.

F modellören HARRY JOHANSSON var född i Vänersborg den 19 maj 1907 och avled där den 23 april 1984.

Som så många andra pojkar på den tiden fick han efter avslutad skolgång anställning vid A F Carlssons Skofabrik i Vänersborg där han genom sin yrkesskicklighet avancerade till modelör. I yngre år deltog han gärna i den studieverksamhet som då stod till buds, bl.a. under ledning av Algot Dahmé.

Harry Johansson var en stillsam försynt man vars stora intresse var familjen samt blomsterodlingarna på kolonilotten vid Holmängen, där han tillbringade en stor del av sin fritid.

Han inträdde i Gillet 1960.

F förmannen OSCAR ANDERSSON var född i Vänersborg den 11 juli 1892 och avled där den 7 juni 1984.

Efter avslutad skolgång fick han anställning vid A F Carlssons skofabrik, där han avancerade till förman — ett företag som han troget tjänade fram till sin pensionering.

Oscar Andersson kom att bli en märkesman inom såväl nykterhetsrörelsen som inom Vänersborgs kommunala liv.

Han var under många år ordförande i logen Trygghet och dess ekonomiförening, föreståndare för biografen Stjärnan vid Vallgatan och han var även en tid ordförande i Älvsborgs norra distriktsloge.

Redan som 29-åring blev han invald i stadsfullmäktige, där han verkade i 45 år, varav 29 år som stadsfullmäktiges ordförande.

Han var även engagerad, ofta som ordförande, i flera andra kommunala styrelser och nämnder, huvudman i Sparbanken m.m.

Oscar Anderssons krafter togs även i anspråk inom ordenslivet. Han var sålunda medlem i Tempelriddarorden och var under många år ämbetsman inom frimurarelogen Råta Vinkeln.

Oscar Andersson var en hedersman, som med stadens bästa för ögonen troget tjänat sin hemstad — ett gott föredöme både som politiker och som människa.

Han inträdde i Gillet 1942.

Sven Lind

Styrelseberättelse

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse för verksamhetsåret 1983, Gillets 78:e arbetsår.

Gillet har under året varit samlat till Årsstämma onsdagen den 6 april 1983 i Sparbankens samlingslokal och till Högtidsstämma på Frimurarelogen, Allhelgonadags afton, fredagen den 4 november 1983.

Gillets 50-årstecken har tilldelats gillebröderna: Nils Olof Gadde, Nils Sandberg samt Bo Westhall.

Gillets 25-årstecken har tilldelats gillebröderna: Lars Andersson, Arne Aspmann, Rolf Jakobsson, Arne Johansson, Olof Johansson, Sven Johansson, Helge Josefsson, Åke Karlsson, Oscar Pettersson, Harry Tillbjörn samt Karl Wilhelm Wikner.

1:e Äldermannen Sven Lind kunde, sedan de stadgeenliga ärendena behandlats avsluta den 78 Högtidsstämman och hälsa de närvarande 100 gillebröderna välkomna till den efterföljande måltiden.

Gillets Årsskrift har under året utkommit med sin 52:a årgång.

Vid årets slut hade Gillet 810 medlemmar.

Gillets ekonomiska ställning, fondernas förvaltning och Gillets understödsverksamhet framgår av nedan lämnade redogörelse. Beträffande Gillets fastighet med tillhörande fond hänvisas till Älderdomsheinstiftelsens särskilda styrelseberättelse.

Inom sig har styrelsen för året utsett till 2:e Älderman Sten Sahlin, till gilleskrivare Stig Larsson, till kassafogde Kjell Thernquist, till gillevärd Evert Lundborg till krönikör Håkan Lind och till bisittare Carl-Viking Wahlin och Mauritz Björnberg. Styrelsen har under året haft 9 protokollförda sammanträden varjämte annat samråd ägt rum.

Vänersborg den 11 april 1984.

Sven Lind
Kjell Thernquist
Mauritz Björnberg

Sten Sahlin
Evert Lundborg

Stig Larsson
Carl-Viking Wahlin

Årsbokslut

Resultaträkning för 1983

Intäkter

Förs. konstmappar.....	5.015:—
Förs. övrigt.....	596:50
Medlemsavgifter.....	36.850:—
Ränteintäkter.....	9.169:19
Övriga intäkter.....	718:—

52.348.69

Balansräkning per 1983.12.31

Tillgångar

Kassa, postgiro, bank.....	87.657:—
Fordran annonser.....	14.200:—

101.857:—

Kostnader

Årsskrift.....	26.363:50
avg. annonsintäkt.....	—13.600:—
Lokalkostnader.....	8.899:64
Telefon och porto.....	1.496:50
Trycksaker.....	574:—
Sammanträdeskostnader.....	1.072:—
Uppvaktningar, medaljinköp m m.....	18.189:—
Medlemsregister.....	3.042:—
Övriga kostnader.....	726:75
Annonsering.....	745:70

47.509:10

Årets vinst..... 4.839:59

52.348.69

Skulder

Skuld till fonder.....	1.802:—
Skuld stiftelsen.....	11.607:60
Fond Vbg:s museum 100 år.....	12.000:—
Diverse skulder.....	2.606:90
Eget kapital.....	73.840:50

101.857:—

Sammanställning över fonder förvaltade av Vänersborgs Söners Gille.

Ingående behållning:

Lån till stiftelsen.....	26.235:—
Fordran Gillet.....	4.329:—
Banktillgodohavande.....	99.577:46

Intäkter:

Ränteintäkter.....	8.594:91
--------------------	----------

138.736:37

Kostnader:

Skatter.....	2.355:—
Uttag från Halvord Lydells fond.....	172:—

Utgående behållning:

Lån till stiftelsen.....	26.235:—
Fordran Gillet.....	1.802:—
Banktillgodohavande.....	108.172:37

138.736:37

GRANSKNINGSBERÄTTELSE

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning under 1983, får efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.

För uppdragets fullgörande har vi tagit del av Gillets samt dess fonders räkenskaper och styrelsens berättelse samt i övrigt företagit de granskningsåtgärder vi ansett nödvändiga. Någon anledning till anmärkning föreligger icke beträffande de till oss överlämnade revisionshandlingarna, bokföring, inventering av dess tillgångar eller eljest beträffande Gillets förvaltning.

Med anledning av den verkställda granskningen tillstyrker vi full ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar.

Vänersborg den 11 april 1984.

Åke Gillberg
Granskningsman

Håkan Lind
Granskningsman

Styrelseberättelse

Styrelsen för Stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshem får härmed avgiva följande berättelse över verksamhetsåret 1983, stiftelsens 32:a arbetsår.

Intäkter och kostnader för den av stiftelsen förvaltade fastigheten, som redovisas i bifogade årsbokslut, har i stort varit desamma som för 1982 med undantag av att intäktshyrorna har ökat med index enligt hyresavtal med arrendatorn. Avsättning för framtida reparationer har skett med kronor 6.000.

Arrendatorer har även under 1983 varit makarna Hansson, med vilka samarbetet har fungerat alldeles utmärkt.

Inom sig har styrelsen för året utsett till v. ordf. Sten Sahlin, sekreterare Stig Larsson, kassör Kjell Thernquist samt fastighetsförvaltare Carl-Viking Wahlin.

Vänersborg den 11 april 1984.

Sven Lind
Kjell Thernquist
Mauritz Björnberg

Sten Sahlin
Carl-Viking Wahlin

Stig Larsson
Evert Lundborg

Årsbokslut

Resultaträkning för 1983

Intäkter

Hysesintäkter hotellet.....	29.055:—
Ränteintäkter.....	1.074:59
Bidrag Gillet.....	8.000:—

38.129:59

Balansräkning per 1983.12.31

Tillgångar

Postgiro och bank.....	18.631:88
Fordran Gillet.....	11.607:60
Inventarier.....	3.100:—
Fastighet/tax.värde 180.000/.....	155.000:—
Kapitalunderskott.....	5.326:27

193.665:75

Syskonen Ingeborg & Gottfrid Eliassons donation

Ingående behållning:

Lån till stiftelsen.....	61.623:—
Banktillgodohavande.....	2.193:25
Ränteintäkter 1983.....	190:46

64.006:71

Kostnader

Räntor.....	9.842:65
Vatten, renhållning.....	954:—
Uppvärmning.....	1.718:—
Sotning.....	1.004:—
Försäkring.....	8.930:—
Underhåll och reparation.....	2.910:—
Övr. fastighetskostnader.....	1.856:75
Skatt.....	886:—
Avsatt för reparationer.....	6.000:—
Årets överskott.....	4.028:19

38.129:59

Skulder

Omkostnadsskulder.....	15.699:—
Interimskuld.....	1.578:75
Ränteskuld.....	780:—
Lån Eliassons donation.....	61.623:—
Lån övriga fonder.....	26.235:—
Lån bank.....	76.750:—
Reparationsfond.....	11.000:—

193.665:75

Utgående behållning:

Lån till stiftelsen.....	61.623:—
Banktillgodohavande.....	2.383:71

64.006:71

REVISIONSBERÄTTELSE

Undertecknade, som utsetts att granska stiftelsen Vänersborgs Söners Gilles Ålderdomshems räkenskaper och förvaltning får efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse. För uppdragets fullgörande har vi tagit del av styrelsens räkenskaper och styrelsens berättelse, som lämnar upplysningar om stiftelsens ekonomiska förhållanden och om förvaltningen av dess angelägenheter.

Anledning till anmärkning föreligger icke i avseende å redovisningshandlingarna, bokföringen, inventeringen av tillgångarna eller eljest beträffande förvaltningen av stiftelsens angelägenheter.

Fastigheten anses försäkrad till betryggande belopp. Med stöd av vad vi under revisionen inhämtat tillstyrker vi full ansvarsfrihet för 1983 års förvaltning.

Vänersborg den 11 april 1984.

Åke Gillberg
revisor

Håkan Lind
revisor

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES MEDLEMMAR

t.o.m. 30/6 1984

HEDERSLEDAMOT

Janson, Olov, Kamrer, Vänersborg

MEDLEMMAR	Födelse- år	Inträ- desår
ABRAHAMSSON, LENNART, Kungshamn	1927	83
ADOR, HANS, Personalchef, Växjö	1935	75
AHLBERG, ANDERS, Studerande, Vänersborg	1966	80
AHLIN, ANDERS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1965	78
AHLIN, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1944	58
AHLIN, LENNART, fd. Bilskolechef, Trollhättan	1916	54
AHLIN, ULF, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1968	78
*AHLM, ALLAN, Järnhandelsbiträde, Vänersborg	1923	58
AHLSTRÖM, PÄR, Representant, Sigtuna	1952	82
ALEXANDERSSON, HANS, Naturvårdsassistent, Vänersborg	1948	75
*ALEXANDERSSON, ZAID, Ledningsingenjör, Vänersborg	1924	55
ALFREDSSON, LARS, Vänersborg	1956	76
ALMGREN, BOO, Kapten, Göteborg	1908	(43)76
*ALMSTRÖM, NILS OLOV, Provinsialläkare, Kungälv	1910	55
AMGÅRD, GUNNAR, Vänersborg	1907	82
AMGÅRD, KARL-ERIC, Kommunalarbetare, Vänersborg	1940	74
*ANDERSSON, ARNE, Yrkesvalslärare, Vänersborg	1917	43
ANDERSSON, ARNE, Verkstadschef, Vänersborg	1923	80
ANDERSSON, BO, Ingenjör, Örebro	1940	74
ANDERSSON, BROR, Sägare, Brålanda	1935	69
ANDERSSON, CHRISTER, Fil.mag. Vänersborg	1945	55
*ANDERSSON, EINAR, Lagerchef, Vänersborg	1914	54
*ANDERSSON, ERIC, Assistent, Vänersborg	1915	51
*ANDERSSON, GÖSTA, Sjukhusindentent, Vänersborg	1913	46
ANDERSSON, HUGO, Televerksarbetare, Vänersborg	1917	69
ANDERSSON, IVAR, Köpman, Vänersborg	1918	65
ANDERSSON, JENS, Vänersborg	1912	83
ANDERSSON, JOHAN, Vänersborg	1977	83
ANDERSSON, JOHN, Reparatör, Vänersborg	1953	74
ANDERSSON, HÅKAN, Vänersborg	1946	83
ANDERSSON, KARL-ERIK, Bankdirektör, Vänersborg	1925	82
ANDERSSON, KARL-GUSTAV, Representant, Uddevalla	1935	76
ANDERSSON, CARL-OTTO, Vänersborg	1923	83
ANDERSSON, CONNY, Vänersborg	1963	83
ANDERSSON, KURT, Typograf, Vänersborg	1940	80

*ANDERSSON, LARS, Glasmästare, Vänersborg	1930	59
ANDERSSON, MARCUS, Vänersborg	1973	83
ANDERSSON, KENT, Köpman, Vänersborg	1944	81
ANDERSSON, LENNART, Vänersborg	1926	80
ANDERSSON, LENNART, Telearbetare, Vänersborg	1950	79
ANDERSSON, MAGNUS, Brålanda	1968	69
ANDERSSON, NILS, Vänersborg	1912	82
*ANDERSSON, NILS, Disponent, Göteborg	1915	53
*ANDERSSON, NILS, Köpman, Vänersborg	1922	51
ANDERSSON PER ARNE, Brålanda	1970	70
*ANDERSSON, RAGNAR, fd. Köpman, Vänersborg	1919	35
ANDERSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1928	76
ANDERSSON, ROLF, Brålanda	1947	80
*ANDERSSON, STIG, Socialvårdschef, Vänersborg	1918	45
ANDERSSON, STIG, Mättningsbiträde, Vänersborg	1924	70
ANDERSSON, SVEN GUNNAR, Redaktör, Åkersberga	1928	83
ANDERSSON, SVEN-OLOF, Verkmästare, Vänersborg	1930	80
ANDERSSON, TOMMY, Affärsbiträde, Vänersborg	1950	75
ANDERSSON, TOMMY, Ingenjör, Vänersborg	1950	83
*ANDERSSON, TORSTEN, Byrådirektör, Vänersborg	1914	55
ANDERSSON, VIKTOR, Transportarbetare, Vänersborg	1900	61
ANDERSSON, WOLMAR, Verkst. montör, Vänersborg	1927	83
ANDERSSON, YNGVE, Vaktmästare, Vänersborg	1925	72
ANDOLF, NILS, F.lasarettsläkare, Vänersborg	1908	82
ANDRÉASSON, HUGO, Tjänsteman, Vänersborg	1913	82
*ANDRÉASSON, KARL, Museivaktmästare, Vänersborg	1907	53
ANDRÉÉN, ANDERS, Järnhandlare, Vänersborg	1938	68
ANDRÉÉN, BERTHEL, Järnhandlare, Vänersborg	1908	66
ANDRÉÉN, HÅKAN, Frändefors	1942	82
ANDRÉN, HELGE, Köpman, Göteborg	1914	66
ANGSÉUS, TAGE, l:e polisinspektör, Vänersborg	1924	75
ARVEBLAD, KARL, Maskinist, Vänersborg	1912	61
ARVIDSON, BENGT, Skötare, Vargön	1949	75
ARWIDSSON, GÖSTA, Distriktschef, Hudiksvall	1921	81
ARWIDSSON, UNO, Expeditionsassistent, Vänersborg	1927	60
*ASPMAN, ARNE, Elektriker, Vänersborg	1920	59
ASPÖGÅRD, NILS OLOF, Hovmästare, Vänersborg	1932	83
*BACK, EVERT, Expeditionsvakt, Vänersborg	1918	55
BACK, HENRIK, Vänersborg	1964	79
BACK, INGVAR, Rörmontör, Vänersborg	1932	73
BACK, JAN, Sjukvårdare, Vänersborg	1934	63
BACK, ROGER, Fotograf, Vänersborg	1956	83
BEHRNS, RAGNAR, Överskötare, Vänersborg	1910	66
BENGTTSSON, PATRIC, Studerande, Vänersborg	1965	78
*BENGTTSSON, RAGNAR, fd. Linjemästare, Trollhättan	1903	55

BENGSSON, ROLF, Faktor, Vänersborg	1934	76
BERG, CHRISTIAN, Vänersborg	1968	68
*BERG, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1920	53
BERG, HÅKAN, Faktor, Vänersborg	1944	68
BERG, LARS, Vänersborg	1967	68
BERGER, ANDRÉAS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1974	76
BERGER, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1943	55
*BERGER, HARRY, Disponent, Vänersborg	1904	54
BERGER, MAGNUS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1967	76
BERGER, MAX, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1970	76
BERGER, ORVAR, Tandläkare, Vänersborg	1937	72
*BERGLUND, GÖSTA, Sjöingenjör, Malmö	1920	43
*BERGMAN, KARL-ERIK, Ingenjör, Nol	1930	48
BERGSTRÖM, JOHAN, Vänersborg	1950	80
BERGSTRÖM, RAGNAR, Vänersborg	1942	80
BERGSTRÖM, REINHOLD, fd. Byråchef, Vänersborg	1914	80
**BERGSTRÖM, THORSTEN, Tandläkare, Helsingborg	1912	29
BERNER, JONAS, Vänersborg	1969	82
BERNER, CLAES-GÖRAN, Vänersborg	1946	80
BERNER, CURT, Köpman, Vänersborg	1940	80
BERNER, KARL-ÅKE, Bilförsäljare, Vänersborg	1942	79
BERNHAGEN, VIKTOR, Kommunalborgmästare, Askersund	1914	82
BERNTSON, BERNT, F. stationsinspektör, Vänersborg	1916	82
*BERRMAN, GÖSTA, Ämneslärare, Göteborg	1910	43
BERZÉN, SVEN, Platschef, Vänersborg	1926	84
*BIEL, GÖSTA, Direktör, Lerum	1911	46
BILLENGREN, LARS, Köpman, Vänersborg	1938	75
BJARNELL, KARL ERIK, Lantbrukare, Vänersborg	1918	83
BJERSTAF, LARS, Vänersborg	1940	76
BJÖRKMAN, LENNART, Sjukvårdsdirektör, Vänersborg	1923	65
BJÖRNBERG, HÅKAN, Fil.kand., Vänersborg	1954	77
*BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamr., Vänersb. <i>Bisittare i styrelsen</i> ...	1927	54
*BJÖRNBERG, SVEN, Polisman, Vänersborg	1929	54
BJÖRNBERG, THOMAS, Civilingenjör, Vargön	1953	77
BJÖRNDAHL, KARL-ERIK, Bokbindaremästare, Vänersborg	1926	60
BLIXT, BENGT, Maskinmästare, Uddevalla	1929	80
BLOMGREN, ERIK, Vänersborg	1973	83
*BLOMGREN, GUNNAR, Stenhuggarmästare, Vänersborg	1912	54
BLOMGREN, HANS, Stenhuggare, Vänersborg	1943	77
BLOMGREN, LARS, Fritidsassistent, Vänersborg	1941	77
BLOMGREN, MATS, Vänersborg	1960	77
BLOMGREN, SVEN, Professor, Vänersborg	1908	77
*BODÉN, SIGVARD, Ingenjör, Norsborg, <i>ständig medlem</i>	1923	55
*BODÉN, STIG, Ingenjör, Johanneshov <i>ständig medlem</i>	1914	55
*BORG, EINAR, Handlande, Vänersborg	1906	48

BRENNELID, JACK, Musiklärare, Vänersborg	1935	77
*BRIGELIUS, GUNNAR, Direktör, Åsa	1919	54
BROCKNER, KURT, Skellefteå	1934	82
BÜGLER, RONALD, Kamrer, Skövde	1928	74
BÄCKSTRÖM, BERTH, Åkeriägare, Vänersborg	1947	67
BÄCKSTRÖM, GUNNAR, Åkeriägare, Vänersborg	1932	67
CARLÉN, BENGT, Vargön	1947	83
CARLZÉN, YNGVE, fd.Befallningsman, Vänersborg	1902	70
CAPING, BENGT, Lagman, Vänersborg	1921	82
**CEDERGREN, GÖSTA, fd. Länsläkare, Linköping	1905	30
**CEDERGREN, RAGNAR, Disponent, Båstad	1907	30
**CEDERGREN, STIG, Kanslichef, Gävle	1911	30
*CEDERHOLM, ÅKE, Direktör, Uddevalla	1913	55
*CEGRELL, ELOF, Tjänsteman, Vänersborg	1916	49
DAFGÅRD, BENGT, Arbetsl. Trollhättan <i>ständig medlem</i>	1939	50
DAFGÅRD, GUNNAR, Direktör, Källby	1919	67
*DAFGÅRD, HENRY, fd. Köpman, Vänersborg	1903	53
*DAHL, LENNART, Bergsingenjör, Gävle	1924	48
*DAHLGREN, ARNE, Byrådirektör, Vänersborg	1918	55
*DAHLLÖF, AXEL, Affärschef, Göteborg	1911	55
DAHLLÖF, MATS, Vänersborg	1965	67
DAHLLÖF, OLOF, f.d. Byråing. Vänersborg	1918	83
*DALGREN, HUGO, Mättningsingenjör, Vänersborg	1911	53
DANIELSSON, HANS, Byggnadssnickare, Vänersborg	1918	75
DAVIDSSON, BENGT, Verkstadsmontör, Vänersborg	1957	71
DAVIDSSON, BILT, Bankkamrer, Vänersborg	1938	64
DETTET, THURE, Direktör, Malmö	1912	79
*DINNETZ, FRITZ, Snickaremästare, Vänersborg innehavare		
<i>av gillets medalj (1972)</i>	1895	21
DREVANDER, STIG, Ingenjör, Vänersborg	1928	73
*EDLUND, HARRY, Målaremästare, Vänersborg	1903	46
EDNER, KNUT, Apotekare, V:a Frölunda	1910	78
EDNER, OLLE, fd. Chefsredaktör, Stockholm	1908	78
EDVARDSSON, GUNNAR, Överskötare, Vänersborg	1916	71
*EK, HARALD, Överstelöjtnant, Täby	1919	44
EK, CARL-GUSTAF, Civilingenjör Göteborg	1958	83
*EK, KNUT, Slöjdlärare, Vänersborg	1924	50
EK, LARS-ANDERS, Församlingsassistent, Lidköping	1954	83
*EKBLAD, BERTIL, Köpman, Trollhättan	1916	53
EKHOLM, GÖRAN, Försäljningschef, Vänersborg	1935	73
EKHOLM, PER-OLOF, Ingenjör, Vänersborg	1922	73
EKHOLM, SVEN, Köpman, Vänersborg	1916	60
EKLUND, BO, Lagerchef, Vänersborg	1937	80
EKMÄN, LARS, Tekniker, Vänersborg	1949	74
EKSTEDT, THOMAS, Lärare, Helsingborg	1951	65

EKSTRÖM, ARTHUR, L. fd. Advokat, Vänersborg	1908	77
EKSTRÖM, JOHAN, Vargön	1943	80
ELENSTIG, ELOF, Köpman, Vänersborg	1930	75
*ELFMAN, NILS-OLOF, Rektor, Bromma	1919	44
ELMQVIST, SÖREN, Byggnadssnickare, Vänersborg	1940	75
**ELOW, PER, fd. Bankkamrer, Vänersborg	1906	30
**ELOW, STIG, Ingenjör, Hallstavik	1912	30
*EMANUELSSON, ERIC, Försäljare, Vänersborg	1916	51
EMANUELSSON, MIKAEL, Vänersborg	1966	80
ENGELIN, BENGT, Skara	1928	83
ENGLUND, CLAES, Ingenjör, Källby	1943	47
*ENGLUND, GUNNAR, Direktör, Djursholm	1913	42
ENGLUND, JAKOB, Göteborg <i>ständig medlem</i>	1981	82
ENGLUND, MAGNUS, Stud. Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1949	49
**ENGLUND, NILS, Leg.läkare, Vänersborg	1909	30
ENGLUND, NILS ERIK MAGNUS, Dyltabruk <i>ständig medlem</i> ...	1966	66
ENGLUND, NILS TURE, Leg.läkare, Vänersborg	1939	47
ENGLUND, OSKAR, Källby <i>ständig medlem</i>	1983	83
ENGLUND, SAMUEL, Källby <i>ständig medlem</i>	1977	82
*ERICSON, ALLAN, Överpostiljon, Vänersborg	1913	55
ERICSSON, ANDERS, Tandl., Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1944	54
ERICSSON, ANDERS, Ingenjör, Vargön	1941	80
*ERICSSON, BROR, Bagaremästare, Vänersborg	1913	46
ERICSSON, ERIC, Rörmontör, Vänersborg	1904	77
*ERIKSSON, FILIP, Murare, Vänersborg	1912	46
ERICSSON, GUNNAR V., Portvakt, Vänersborg	1918	66
ERICSON, GÖRAN, Fritidschef, Vänersborg	1927	77
*ERIKSSON, HENRY, Landstingsassistent, Habo	1909	55
ERICSSON, JOHAN FREDRIK, Vänersborg	1966	66
*ERICSSON, JOHN, Tandläkare, Vänersborg	1908	43
ERICSSON, JOHN-OLOV, Tandläkare, Vänersborg <i>ständig medlem. Ersättare i styrelsen</i>	1939	54
ERICSON, JÖRGEN, Vänersborg	1964	80
ERICSON, KARL, fd. Kommunalråd, Vänersborg	1896	60
ERIKSSON, PER OLOF, Inspektör, Vänersborg	1932	64
*ERIKSSON, ÅKE, Frisörmästare, Vänersborg	1921	58
ERLANDSSON, FILIP, fd. Hypoteksdirektör, Vänersborg	1909	78
ERLANDSSON, KURT, Ingenjör, Vänersborg	1925	70
ERLANDSSON, SVEN, Arkitekt SAR, Vänersborg	1925	61
FAGERSTEDT, ERIK, Bankdirektör, Vänersborg	1906	76
FAGERSTEDT, LARS, Kontorist, Vänersborg	1942	76
FAGERSTRÖM, ARNE, Montör, Vänersborg	1934	79
FAGERSTRÖM, ARVID, Lagerarbetare, Vänersborg	1909	67
*FALK, HARRY, Åkeriägare, Vänersborg	1906	55
FALK, LEIF, Montör, Vänersborg	1935	83

FALK, ÅKE, Åkeriägare, Vänersborg	1942	66
FAST, GUNNAR, Major, Skövde	1948	83
FASTH, GÖSTA, Linjemäst., Vänersborg	1918	83
FAST, JOHN, Vänersborg	1913	83
FASTH, KENT-ERIC, Kalix	1955	83
FASTH, CONNY, Partille	1948	83
FASTH, SIXTEN, Fotograf, Vänersborg	1926	74
FERM, RUNE, Kriminalassistent, Vänersborg	1929	84
FOCK, KARL-GÖRAN, Stud., Göteborg	1953	77
FOCK, STIG, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1915	75
FORSS, SVEN, Ingenjör, Mölndal	1916	69
FREDMAN, MARTIN, Vänersborg	1970	83
FREDMAN, SUNE, Verkmästare, Vänersborg	1940	68
FREDRIKSSON, MATS, Direktör, Göteborg	1922	76
FRIBERG, ERIK, Tecknare, Trollhättan	1919	69
FRIBERG, KARL AXEL, Reservdelnsman, Uddevalla	1923	69
FRIBERG, SVEN-OLOF, Sjukhusdirektör, Säter	1916	71
FRIEDLÄNDER, KARL-GUSTAV, Ämneslärare, Vänersborg	1920	81
FREIDLÄNDER, OWE, Målarbästare, Vargön	1946	80
FRISK, KENT, Postiljon, Vänersborg	1945	67
FRÄNDEGÅRD, BENGT-OLOF, Ingenjör, Vänersborg	1927	67
FRÄNDEGÅRD, PER ARNE, Förste rektor, Töreboda	1920	67
FRÄNDEGÅRD, SVEN AXEL, Byrådirektör, Huskvarna	1922	67
*FRÖBERG, GÖSTA, Apotekare, Vänersborg innehavare av gillets medalj (1974)	1896	24
*FURBO, SIXTEN, Avsynare, Vänersborg	1917	56
FÄLLING, HARRY, Televerksarbetare, Vänersborg	1939	71
*GADDE, NILS OLOF, Sporthandlare, Vänersborg	1915	34
*GALLE, KJELL, Möbelhandlare, Vänersborg	1911	51
GALLE, NILS, Köpman, Vänersborg	1918	67
GEDELL, RAGNAR, Rektor, Vänersborg	1917	80
*GEMVIK, OLOF, Direktör, Täby	1917	46
GILLBERG, GÖSTA, Köpman, Trollhättan	1918	66
GILLBERG, ROLF, Köpman, Vänersborg	1939	77
*GILLBERG, ÅKE, Förste expeditionsvakt, Vänersborg	1920	55
GRANAT, STELLAN, Antikvarie, Uddevalla	1948	77
GRANQVIST, ÅKE, Försäljare, Vänersborg	1939	67
GRÖNBERG, MATTIAS, Civilingenjör, Bromma	1932	60
*GULLBRANTZ, SVEN, Murare, Vänersborg	1913	44
GULZ, LENNART, Fil.mag., Vänersborg	1939	54
*GULZ, THORSTEN, fd. Driftchef, Vänersborg innehavare av gillet medalj (1967)	1905	28
GULZ, TORBJÖRN, Studerande, Vänersborg	1965	82
*GUSTAFSSON, EDVARD, Stadsarkitekt, Ängelholm	1923	46
GUSTAFSSON, KENT, Mättningsbiträde, Vänersborg	1944	71

GUSTAFSSON, PAUL, Verkstadsägare, Vänersborg	1935	66
*GUSTAFSSON, SUNE, Bagaremästare, Vänersborg	1918	55
GUSTAVSSON, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1937	77
GYRULF, NILS, Direktör, Vänersborg	1919	82
GÖTHBERG, INGVAR, Servicerådgivare, Vänersborg	1932	64
HAGBERG, BENGT, Källarmästare, Ed	1919	65
HAGBERG, CARL-GÖRAN, Konstnär, Ed	1922	(66)74
**HAGBORG, ARNE, f.d. Möbelhandlare, Vänersborg	1908	30
HAGBORG, GÖRAN, Revisor, Vänersborg <i>ständig medlem</i> .		
<i>Ersättare i styrelsen</i>	1941	53
*HAGBORG, TORSTEN, Tj.man, Trollhättan <i>ständig medlem</i>	1931	52
HAGLIND, STURE, Gymnastikdirektör, Skövde	1946	68
HAGSTEDT, SVEN-OLOF, Vänersborg	1941	82
*HALLBERG, NILS, Ingenjör, Göteborg	1912	55
HALLINGBERG, OLOF, Tandläkare, Vänersborg	1915	66
HALMA, LARS-OLOF, Vänersborg	1958	80
*HALLONQVIST, UNO, Köpman, Vänersborg	1925	45
HALLQVIST, ANDERS, Veterinärassistent, Vänersborg	1945	76
HALLQVIST, ARNE, Adjunkt, Vänersborg	1917	67
HALLQVIST, KARL-ERIK, Vagarbetare, Vänersborg	1934	76
HALLQVIST, STEFAN, Vänersborg	1968	82
*HALLQVIST, TAGE, Med.lic., Vänersborg	1926	45
HAMMARSTEDT, JÖRGEN, Studerande, Vänersborg	1966	83
*HANSSON, BRYNOLF, Avsynare, Vänersborg	1924	52
HANSSON, CHRISTER, Rest.chef, Arvika <i>ständig medlem</i>	1942	57
HANSSON, LEIF, Mäklare, Bandhagen	1929	79
HANSSON, LENNART, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1932	84
HARLITZ, ALVAR, Ingenjör, Vänersborg	1908	66
HARLITZ, GUNNAR, Sjöing., Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1940	64
HARLITZ, LENNART, Ingenjör, Moheda	1943	64
HASSELHOLM, CURT, Typograf, Vänersborg	1929	82
HASELLIND, KAJ, Ingenjör, Vargön	1945	76
HASSLÖF, RUNE, Kungälv	1925	83
HEDBERG, FRANK, Vargön	1935	79
HEDÉN, LASSE, Ingenjör, Borås	1934	57
HEDQUIST, PER, Kansliskriv., Vänersborg	1943	76
HEDSTRÖM, ARVID, Elektriker, Vänersborg	1904	63
HEDSTRÖM, ERNST, f.Rektor, Vänersborg	1902	72
HEINULF, CONNY, Vänersborg	1962	80
HELLMAN, ANDERS, Vänersborg	1955	73
**HELLMAN, EINAR, Glasmästare, Vänersborg	1906	29
HELLSTRÖM, ARNE, Köpman, Vänersborg	1930	64
HELLSTRÖM, HÅKAN, Studerande, Göteborg	1956	75
HENRIKSSON, LARS ERIK, Vänersborg	1957	81
HERRMANN, GERHART, Tandtekniker, Lysekil	1931	82

HERTZ, ARNE, Ingenjör, Trollhättan	1939	79
HESELHOLDT, PER-ANDERS, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> ...	1962	84
HESSLER, TORSTEN, Sjukskötare, Vänersborg	1929	82
HJELM, BERTIL, Maskinist, Vänersborg	1910	65
HJELM, STIG, Reprofotograf, Vänersborg	1927	76
HOLM, LARS-ERIK, Vägtekniker, Vargön	1944	82
HOLMQVIST, EVERT, Vänersborg	1937	83
HORSTER, KNUT, Verkmästare, Vänersborg	1920	75
HURTIG, BENGT MAGNUS, Studerande, Vänersborg	1953	66
*HURTIG, ERNST-MAGNUS, Elektriker, Vänersborg	1923	53
HYGREN, ESKIL, Driftsingenjör, Vänersborg	1918	78
HÄGNEFORS, ERNST, Överstelöjtnant, Uddevalla	1921	77
HÖGBERG, PER, Direktör, Uddevalla	1922	64
HÖGBERG, STIG, Ingenjör, Onsala	1944	77
HÖGBERG, THURE, Kyrkovaktmästare, Vänersborg	1907	71
HÖGZELL, LENNART, Företagsekonom, Nynäshamn	1934	61
IDEBERG, BERTIL, Platschef, Vänersborg	1941	74
*IDEBERG, GUNNAR, Aukt. revisor, Karlstad	1932	53
IDEBERG, TORE, Tandläkare, Vänersborg	1901	65
JACOBSSON, ARNE, Personalkonsulent, Trollhättan	1920	70
JACOBSSON, GERT, Mättningsförmän, Vänersborg	1939	70
JACOBSSON, MIKAEL, Vänersborg	1966	76
*JACOBSSON, NILS, Verkmästare, Vänersborg	1908	57
*JACOBSSON, ROLF, Redovisningskonsult, Vänersborg	1936	59
*JANSON, BENGT, Gruppchef, Göteborg	1920	50
JANSON, LARS, Gymnastikdirektör, Falkenberg	1938	66
**JANSON, OLOV, Kamrer, Vänersborg, <i>Inneh. av gillet's medalj</i> (1975) <i>Gillet's hedersledamot</i>	1909	30
JANSSON, BERTIL, Vaktmästare, Vänersborg	1915	83
JANSSON, SIGBERT, Ingenjör, Spånga	1921	77
*JANSSON, SVEN, Vaktmästare, Vänersborg	1926	58
JARHED, GUNNAR, Banktjänsteman, Vargön	1947	78
**JENNISCHE, BENGT, Överläkare, Vänersborg	1913	30
JENNISCHE, MATS, Agronom, Falun <i>ständig medlem</i>	1941	64
JENNISCHE, PER, Fil.dr. Uppsala, <i>ständig medlem</i>	1943	64
JENNISCHE, ÅKE, Socionom, Julita, <i>ständig medlem</i>	1947	64
JOACHIMSSON, ERLING, Civilingenjör, Göteborg	1950	77
JOACHIMSSON, SVEN, fd. Överläkare, Vänersborg	1911	78
JOELSSON, LARS, Civilingenjör, Bromma, <i>ständig medlem</i>	1954	76
JOELSSON, RUNE, Driftverkm., Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1927	76
JOHANSSON, ALLAN, Bagaremästare, Vänersborg	1914	68
JOHANSSON, ANDERS, Vänersborg	1970	82
*JOHANSSON, ARNE, Förrädsarbetare, Vänersborg	1907	59
JOHANSSON, BERNT, Uddevalla	1932	77
JOHANSSON, BERTH, Typograf, Vänersborg	1934	82

JOHANSSON, BO, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1959	76
JOHANSSON, CASPER, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1976	76
JOHANSSON, EVERT, Transportledare, Vänersborg	1920	60
JOHANSSON, GERHARD, Studerande, Vänersborg	1970	80
JOHANSSON, GUNNAR, Konditor, Vänersborg	1933	66
JOHANSSON, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1946	66
JOHANSSON, GÖSTA, Kamrer, Vänersborg	1935	83
JOHANSSON, HARRY, Modellör, Kumla	1910	54
JOHANSSON, HELMER, Kommunalarbetare, Vänersborg	1925	82
JOHANSSON, HENRY, Bagare, Vänersborg	1921	73
*JOHANSSON, HUGO, Inspektör, Bromma	1908	44
JOHANSSON, INGEMAR, Konditor, Vänersborg	1928	65
*JOHANSSON, INGVAR, Byggnadssnickare, Vänersborg	1918	55
JOHANSSON, JAN, Åkeriägare, Vänersborg	1937	76
*JOHANSSON, JOHN, Åkeriägare, Vänersborg	1910	55
JOHANSSON, JOHN ERIK, Kommunalarbetare, Vänersborg	1923	66
JOHANSSON, KARL-ERIK, Representant, Göteborg	1914	69
*JOHANSSON, KARL-ERIK, Typograf, Vänersborg	1927	53
*JOHANSSON, KJELL, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	42
JOHANSSON, LARS GUNNAR, Vänersborg	1957	80
JOHANSSON, LEIF, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1962	76
JOHANSSON, LENNART, Byrådirektör, Vargön	1942	82
JOHANSSON, LENNART, Grävmaskinist, Vänersborg	1942	79
JOHANSSON, MARTIN, Studerande, Vänersborg	1963	76
*JOHANSSON, OLOF, Instrumenttekniker, Vänersborg	1935	59
JOHANSSON, PONTUS, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1973	76
JOHANSSON, RICKARD, Studerande, Vänersborg	1966	80
*JOHANSSON, ROLAND, Byggnadssnickare, Vänersborg	1905	53
JOHANSSON, ROLF, Försäljningschef, Vänersborg	1930	65
JOHANSSON, RUNE, Reservdelsman, Vänersborg	1944	76
JOHANSSON, STIG, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1934	79
*JOHANSSON, STURE, Redaktör, Farsta	1923	57
*JOHANSSON, SVEN, Telcarbetare, Vänersborg	1937	59
JOHANSSON, TAGE INGVAR, Ingenjör, Älvsered	1932	67
JOHANSSON, THOMAS, Reservdelsman, Vänersborg	1957	76
JOHANSSON, FRANK, Ämneslärare, Vänersborg, <i>ständig medlem</i> .	1939	75
JONASSON, EVERT, Aukt. revisor, Göteborg	1917	78
JONSON, GUNNAR, O., Göteborg	1931	82
*JONSSON, BENGT R., Professor, Solna	1930	54
*JONSSON, ERIK, Vänersborg	1920	46
*JONSSON, HELGE, Vänersborg	1912	45
JONSSON, HENRY, Förste poliskonstapel, Vänersborg	1914	66
JONSSON, LARS, Vänersborg	1960	63
*JONSSON, OLOF, Köpman, Vänersborg	1923	45
*JONSSON, SVEN, Vänersborg	1956	63

JONSSON, TAGE, 1:e Postiljon, Vänersborg	1918	80
JOSEFSSON, GEORG, Möbelsnickare, Uddevalla	1916	82
JOSEFSSON, GUNNAR, Tjänsteman, Vänersborg	1931	65
*JOSEFSSON, HELGE, Vänersborg	1909	59
JOSEFSSON, LENNART, Kontorist, Vänersborg	1948	75
JOSEFSSON, SVEN, Kamrer, Eslöv	1933	65
JÄTBY, RUNE, Skorstensfejaremästare, Vänersborg	1931	76
JÄRPLER, LENNART, Vänersborg	1947	83
JÖNSSON, GUSTAF, Distr.chef, Vänersborg	1922	83
KANNESTEN, RUNE, Länsråd, Vänersborg	1919	82
KARLSSON, ARNE, Vårdare, Vänersborg	1929	75
KARLSSON, BERNY, Yrkeslärare, V.Frölunda	1941	80
*KARLSSON, BERTIL, Elinstallatör, Hägersten	1910	58
*CARLSSON, BERTIL, Metallarbetare, Vänersborg	1914	54
CARLSSON, BERTIL, Annonskons, Vänersborg <i>ständig medlem</i> ..	1944	47
*CARLSSON, ELOF, fd. Direktör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1904	30
CARLSSON, ERIC, Förrådsarbetare, Vänersborg	1915	75
KARLSON, HADAR, Komm.råd, Vänersborg <i>innehavare av gillet's medalj (1980)</i>	1913	67
CARLSSON, HERBERT, Konstnär, Åre	1912	75
*KARLSSON, HILDING, Bagare, Vänersborg	1911	51
CARLSSON, INGVAR, Överskötare, Vänersborg	1924	69
*CARLSSON, CARL, ANDERS, fd. Disp., Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1897	32
*CARLSSON, CARL-GUSTAF, Fabrikör, Vänersborg	1909	30
CARLSSON, CARL-OTTO, Instruktör, Vänersborg	1917	66
CARLSSON, CARL-OTTO, Spedit., Göteborg <i>ständig medlem</i>	1939	47
CARLSSON, KENTH, Ingenjör, Vänersborg	1952	60
KARLSSON, KJELL-ANDERS, Typograf, Vänersborg	1958	82
*KARLSSON, CLAES, fd. Köpman, Vänersborg	1908	55
KARLSSON, LARS OLOF, Posttjänsteman, Trollhättan	1957	76
CARLSSON, LENNART, Pers.ass., Mölndal <i>ständig medlem</i>	1946	47
*CARLSSON, NILS-ERIK, Sjöingenjör, Lindsfield NSW	1919	54
KARLSSON, STIG, Filialföreståndare, Smögen	1936	77
CARLSSON, UNO, Åkeriägare, Vänersborg	1926	67
*CARLSSON, ÅKE, Vaktmästare, Vänersborg	1914	58
CARLSTRÖM, ERIK, Representant, Hammarö	1913	63
KEMPE, BO, Laboratoriassistent, Vänersborg	1948	75
KIHLSTRÖM, LARS GÖRAN, Banktjänsteman, Frändefors	1936	65
KIHLSTRÖM, PER, Köpman, Åkarp	1928	76
KJELLSSON, DAN, Verkmästare, Vänersborg	1941	74
KJELLSSON, UNO, Direktör, Vänersborg	1944	74
*CLAESSON, CARL-ERIC, Köpman, Vänersborg	1916	55
KNUTSSON, LEIF, Personaltjänsteman, Arvika	1934	64
*KORÉN, GÖSTA, Kamrer, Vänersborg	1908	53

CORNELIUSSON, HJALMAR, Ingenjör, Bengtsfors	1898	60
KORSE, YNGVE, Ingenjör, Vänersborg	1913	74
*CHRISTENSSON, CARL-OTTO, Inköpschef, V:a Frölunda	1912	33
KÄRVLING, ARNE, Redaktör, Vänersborg	1926	82
LAGERKVIST, KJELL, Musikdirektör, Vänersborg	1930	77
LANEVALL, OLOF, Försäljningschef, Bålsta,	1921	63
LARSSON, ALF, Montör, Brämhult	1939	77
LARSSON, ANDERS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1963	63
LARSSON, BERTIL, Kock, Uddevalla	1945	80
LARSSON, BERTIL, Sjöman, Vänersborg	1942	81
LARSSON, FRANK, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	64
*LARSSON, GÖSTA, Civilingenjör, Lyckeby <i>ständig medlem</i>	1936	55
LARSSON, GÖTE, Posttjänsteman, Göteborg	1944	66
*LARSSON, HARRY, Bilmekaniker, Vänersborg	1913	54
LARSSON, HENRY, Rektor, Vänersborg	1907	76
LARSSON, HERBERT, Riksdagsman, Vänersborg	1909	66
LARSSON, JOHAN, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1966	66
LARSSON, LARS, Kamrer, Hisings-Backa	1943	68
LARSSON, LARS, Elektriker, Trollhättan	1914	74
LARSSON, LEIF, Vänersborg	1934	80
*LARSSON, ROLF, Underinspek., Skärholmen <i>ständig medlem</i>	1924	56
*LARSSON, STIG, Direktör, Vänersborg, <i>Gilleskrivare</i>	1935	57
LARSSON, STIG OVE, V. Montör, Vänersborg	1937	83
LARSSON, SVEN, Butiksbiträde, Vänersborg	1929	70
LARSSON, SVEN, Mejerist, Vänersborg	1914	75
LARSSON, YNGVE, Montör, Vänersborg	1927	77
LARSSON, ÅKE, Svarvare, Vänersborg	1944	77
LAURELL, BO, Lagerchef, Kode	1935	79
*LAURELL, JOHNNY, Tidskrivare, Vänersborg	1908	46
LIND, HÅKAN, Jur.kand., Frändefors, krönikör	1948	54
LIND, JESPER, Frändefors	1975	83
LIND, LARS, Civilingenjör, Floda	1944	50
*LINDH, LENNART, Posttjänsteman, Vänersborg	1930	57
*LIND, OLOV, Civilingenjör, Kristianstad	1920	45
*LIND, SVEN, fd. Disponent, 1:e ålderman Vänersborg <i>Innehavare av gilletts medalj (1976) 1:e ålderman</i>	1913	40
LINDBERG, ANDERS, Adjunkt, Vänersborg	1938	66
LINDBERG, BENGT ARNE, Verkstadsarbetare, Vargön	1949	66
LINDBERG, BERTIL, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1918	62
*LINDBERG, GEORG, fd. Organisationschef, Malmö	1899	47
LINDBERG, INGE, Expeditionsförman, Vänersborg	1921	60
LINDBERG, JAN, Eltekniker, Varberg	1954	83
LINDBERG, CARL-AXEL, Ingenjör, Onsala	1944	65
LINDÉN, LARS, Civiling., Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1954	75
LINDÉN, ROLF, Ingenjör, Skärholmen <i>ständig medlem</i>	1927	62

*LINDGREN, FOLKE, Fabrikör, Vänersborg	1914	54
*LINDGREN, GÖSTA, fd. Byggnadssnickare, Örebro	1903	55
LINDGREN, KARL ENAR, Försäljningschef, Vänersborg	1921	65
LINDGREN, SIXTEN, Disponent, Vänersborg	1914	77
LINDHÉ, RUNE, Representant, Vänersborg	1923	77
LINDQVIST, ARNE, Filare, Vänersborg	1921	(57)74
LINDQVIST, ARNE, Tjänsteman, Vänersborg	1932	76
*LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Kungälv	1914	37
*LINDQVIST, ROLF, Länsråd, Östra Emtervik	1911	35
**LINDSTRÖM, ALLAN, Lektor, Lerum	1908	30
LINDSTRÖM, LENNART, Rektor, Sandviken	1918	63
*LINNARSSON, NILS, Posttjänsteman, Hisingsbacka	1912	55
LISS, PER ARNE, Vänersborg	1940	67
LISTAD, KENT ROGER, Köpman, Vänersborg	1949	75
LJUNGSTRÖMER, KNUT, Glasmästare, Vänersborg	1919	81
*LUDWIGSSON, EVERT, Verkst.-föreståndare, Vänersborg	1913	55
LUNDBLAD, LARS, Leg.läkare, Stockholm	1947	79
**LUNDBLAD, OLOF, Jaktvårdskonsulent, Vänersborg	1907	28
LUNDBORG, BO, Operasångare, Handen	1932	66
LUNDBORG, ERIC, Studerande, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1957	66
*LUNDBORG, EVERT, Köpm. Vänersborg <i>bisittare i styrelsen</i> <i>Gillevärd, innehavare av gillet medalj (1983)</i>	1921	42
LUNDBORG, HÅKAN, Vänersborg	1956	73
LUNDBORG, JAN, Vänersborg	1952	73
*LUNDBORG, STEN, Köpman, Vänersborg	1925	42
LUNDBÄCK, BENGT, Dialystekniker, Brålanda	1941	67
LUNDBÄCK, JONAS, Brålanda	1975	80
*LUNDGREN, ARVID, Sektionschef, Enskede	1912	49
*LUNDGREN, SUNE, Rektor, Villach Österrike	1913	53
LUNDIN, GUNNAR, Direktör, Vänersborg	1907	69
*LUNDIN, GUNNAR, Köpman, Vänersborg	1921	52
*LUNDIN, IVAR, Avsynare, Vänersborg	1919	52
LUNDIN, JAN, Vänersborg	1936	69
*LUNDIN, OTTO, Frisörmästare, Åmål	1901	39
LUNDIN, PER, Affärsbiträde, Vänersborg	1953	55
LUNDAVIK MAGNUSSON, ULF, Tandläkare, Källby	1926	64
LÅNG, BÖRJE, Socialassistent, Trollhättan	1933	76
LÅNG, KENT, Bankkamrer, Vargön	1940	80
LÖF, MARTIN, Vänersborg	1964	80
LÖF, STEFAN, Vänersborg	1959	80
LÖNNEHAG, HENRY, f.d. krim.kommissarie, Vänersborg	1918	84
MADSÉN, PER, Dövlärare, Vänersborg	1908	75
*MAGNUSSON, ARNE, Direktör, Göteborg	1913	49
MAGNUSSON, DICK, Vänersborg	1943	72
*MAGNUSSON, GUNNAR, Ingenjör, Täby	1914	58

MAGNUSSON, CARL-AXEL, Statistikchef, Jönköping	1937	65
MAGNUSSON, NILS, Folkskollärare, Ljungskile	1940	65
MAGNUSSON, OTTO, Kapten, Enskede	1910	60
MALCOLM, KARL-ERIK, Redaktör, Vänersborg	1928	80
MARKLUND, BERTIL, Överläkare, Vänersborg	1945	80
MELIN, GEORG, Försäljningschef, Vänersborg	1922	70
MELLQVIST, GÖSTA, Åkeriägare, Vänersborg	1927	81
*MILLING, TAGE, Försäljningschef, Lingham	1931	58
*MILLING, THORE, Flygtekniker, Vänersborg	1924	52
MJÖRNESTÅL, GÖTE, Vaktkonstapel, Vänersborg	1914	68
*MOBERG, ERIK, Köpman, Vänersborg	1919	55
MOLLBERG, PER-OLOF, Kommunalarbetare, Vänersborg	1919	77
*MOLLBERG, RUNE, Annonsskonsulent, Vänersborg	1925	54
MOLNIT, PER, Arkitekt, Vänersborg	1919	75
MOSSBERG, ERIK, F.länshälsovårdskonsulent, Vänersborg	1915	82
MÅNGBERG, CARL ERIK, Underinspektör, Hallsberg	1923	66
NAGLUM, GUNNAR, Socionom, Paris	1912	60
NIKLASSON, JAN, Vänersborg	1964	83
*NIKLASSON, MATS, Kriminalinspektör, Vänersborg	1925	56
NILSSON, BO, Bankkamrer, Hisingbacka	1944	83
*NILSSON, GUSTAV, Lantbrukare, Vänersborg	1924	50
NILSSON, HOLGER, Hantv.förest. Vänersborg	1913	83
NILSSON, CARL-ERIC, Droskägare, Vänersborg	1920	66
NILSSON, LARS, Löjtnant, Uddevalla	1957	74
NILSSON, PER-AXEL, Överskötare, Vänersborg	1923	78
NILSSON, PER GUNNAR fd. Linjemästare, Värnamo	1904	66
NILSSON, PER GÖSTA, Bokbindaremästare, Värnamo	1925	80
*NILSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1908	41
*NILSSON, SUNE, Brunnssbörare, Vänersborg	1923	58
NISSEN, HARALD, fd. Lektor, Vänersborg	1910	66
NISSEN, PETER, Antikvarie, Vänersborg	1947	81
NORDFELDT, JAN ERIK, Ingenjör, Märsta	1949	50
*NORDFELDT, JOHN, Ingenjör, Falun	1921	43
*NORDGREN, ALLER, Typograf, Vänersborg	1909	53
NORDGREN, KENT ALLER, Ingenjör, Vänersborg	1937	81
NORDQVIST, YNGVE, Direktör, Vänersborg	1930	77
NYLÉN, ALGOT, Civilingenjör, Vänersborg	1901	66
*NYSTRÖM, KARL FREDRIK, Ingenjör, Vänersborg	1928	58
ODELIUS, ERIK, Snickare, Vänersborg	1934	79
ODELIUS, SVEN ERIK, Vänersborg	1957	79
OHLSSON, KJELL ERIK, Kamrer, Uddevalla	1918	79
OHLSSON, TAGE, Tegelmästare, Hallsberg	1913	79
OLSSON, ALLER, Sjukvårdare, Vänersborg	1909	67
OLSSON, BERTIL, Vaktmästare, Vänersborg	1921	60
OLSSON, EINAR, Kassör, Vänersborg	1900	(42)74

*OLSSON, FOLKE, Tekniker, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GUSTAF, Teckn.lärare, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1918	72
OLSSON, JAN, Inredningssnickare, Vänersborg	1955	72
OLSSON, JAN-OLOF, Vänersborg	1948	82
OLSSON, KARL-GUSTAF, Järnvägstjänsteman, Vänersborg	1912	60
OLSSON, CHRISTER, V. Montör, Vänersborg	1956	83
OLSSON, LARS, Rörmontör, Vänersborg	1935	75
OLSSON, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1928	78
OLSSON, ROLF, Företagsekonom, Vänersborg	1949	72
OLSSON, STIG, Vaktare, Vänersborg	1930	79
*OLSSON, TORVALD, Major, Uddevalla	1915	55
OLSSON, ÅKE, Köpman, Vänersborg	1945	83
OLZON, AXEL, Överläkare, Vänersborg	1919	74
PALM, STIG-LENNART, Ingenjör, Linköping	1930	82
PALMSTRÖM, ALLAN, Lärare, V:a Frölunda <i>ständig medlem</i> ...	1933	76
*PALMSTRÖM, HERBERT, Cementgjutare, Vänersborg	1902	53
*PALMSTRÖM, NILS, Fabrikör, Vänersborg <i>innehavare av gillet</i> <i>medalj (1980)</i>	1910	52
PALMSTRÖM, UNO, Journalist, Stockholm <i>ständig medlem</i>	1947	76
PATRIKSSON, JÖRGEN, Fabrikör, V:a Frölunda	1942	76
PATRIKSSON, RUNE, Köpman, Vänersborg	1937	65
*PAULSSON, ELMER, Musiklärare, Vänersborg	1909	54
PERSSON, KAJ, Lagerchef, Vänersborg	1923	76
PERSSON, SVEN-OLOF, Instruktör, Vänersborg	1925	77
PERSSON, THORE, 1:e byråsekr. Vänersborg	1919	70
*PETERSON, ARNE, Reparatör, Vänersborg	1917	57
PETERSON, EDGAR, Vänersborg	1919	80
PETERSON, CHRISTER, Kommunarbetare, Vargön	1943	71
PETERSSON, OLOF, Montör, Vänersborg	1923	77
PETERSON, SVEN GUNNAR, Polisman, Vänersborg	1925	81
*PETTERSSON, KARL, Poliskommissarie, Lidköping	1902	55
*PETTERSSON, OSCAR, Ingenjör, Billdal	1914	59
*POUCETTE, CARL ERIC, Godsägare, Vinninga	1914	51
*POUNCETTE, ERIC, Kassör, Örebro	1904	52
*PÅRUD, NILS, Universitetslektor, Umeå <i>ständig medlem</i> <i>innehavare av gillet</i> <i>medalj (1980)</i>	1923	52
*PÅRUD, PAUL, fd. Fångvårdstjänsteman, Vänersborg	1896	54
RAHM, GUNNAR, Apotekare, Askim	1929	66
*RAHM, HARRY, Överskötare, Vänersborg	1914	55
RAMNEMYR, BJÖRN, Mätningstekniker, Vänersborg	1943	72
*RANER, LENNART, Köpman, Uddevalla	1919	53
RANER, STEN ERIK, Leg.läkare, Göteborg	1947	69
RAPP, HÅKON, Köpman, Vänersborg	1933	60
*RHAPP, NILS, Frisörmästare, Vänersborg	1913	51
REHMAN, OLOF, Advokat, Östersund	1944	73

REHMAN, TOR, Hjäradsskrivare, Vänersborg	1905	66
REINHOLDSSON, PETER, LENNART, Studerande, Vänersborg ..	1967	82
*ROSÉN, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg	1923	55
ROSÉN, UNO, Civ. ing. Kungälv	1908	83
ROSENGREN, KARL-ERIC, Ingenjör, Vänersborg	1938	71
**ROSLIN, HENRY, Köpman, Trollhättan	1906	31
ROSLIN, LENNART, Ingenjör, Trollhättan	1945	79
ROSLIND, LARS-GÖRAN, Opt, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1946	58
ROSLIND, SVEN-GUNNAR, Opt, Mellerud, <i>ständig medlem</i>	1940	58
RUDBERG, STIG, Professor, Lund	1920	76
RUDESTROM, GUNNAR, Konstnär, Vänersborg	1916	79
RUSSBERG, LEIF, Kriminalinsp. Vänersborg	1937	84
*RUTGERSSON, CHARLES, fd. Förman, Vänersborg	1903	43
RYDHOLM, YNGVE, arkivchef, Stockholm	1920	84
*RYDING, ÅKE, Målaremästare, Vänersborg	1920	53
SALÉN, LENNART, Dir. Vänersborg	1936	83
SAHLIN, PER-ANDERS, Fil.kand., Enskede	1945	50
*SAHLIN, STEN, fd. Direktör, Vänersborg <i>Andre älderman,</i> <i>innehavare av gillels medalj (1975)</i>	1913	36
SALONEN, LARS, Tandläkare, Vänersborg	1948	81
SAND, NILS, OLOF, Köpman, Vänersborg	1933	76
**SANDBERG, NILS, Biblioteksråd, Göteborg	1911	34
SANDELMARK, EINAR, Avdelningschef, Vargön	1910	78
SANDSTEDT, GUSTAF ADOLF, Kyrkoherde, Vänersborg	1909	62
SANDSTRÖM, LENNART, Advokat, Vänersborg	1923	81
SCHELIN, HERBERT, Ingenjör, Uddevalla	1907	75
SCHÖNDELL, BENGT, Produktionschef, Uddevalla	1923	77
SIGURDSSON, SVEN, Skadeinspektör, Hisingsbacka	1925	82
SILJEVALL, FOLKE, Försäljare, Trollhättan	1925	74
SILJEVALL, VALDO, Ingenjör, Lilla Edet	1924	74
SJÖÖ, INGVAR, Säkerhetschef, Trollhättan	1930	84
SJÖÖ, CARL-GÖRAN, Snickare, Grästorp	1957	76
SJÖÖ, LEIF, Ingenjör, Göteborg	1932	76
SJÖÖ, STIG, Ingenjör, Göteborg	1918	69
SJÖBERG, LEIF, Göteborg	1922	79
*SJÖLING, LARS-GÖSTA, Köpman, Vänersborg	1926	52
*SJÖSTAD, OLOF, Elektriker, Vänersborg	1933	52
SJÖSTAD, LEIF, Elektriker, Vänersborg	1958	81
SJÖSTAD, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1956	81
SJÖSTRAND, CHRISTER, Civilingenjör, Hisings Backa	1943	79
*SJÖSTRAND, ERNST, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	58
SJÖSTRÖM, BENGT-OLOF, Köpman, Vänersborg	1922	65
SJÖSTRÖM, JAN, Köpman, Vänersborg	1930	77
SKOOGH, FRANK, Hälsingborg	1926	80
SKOOGH, GUNNAR, Byggmästare, Vänersborg	1937	69

*SKOOGH, LARS-OLOF, Trafikmästare, Vänersborg	1925	58
SKOGLUND, ANDERS, Trollhättan	1953	83
SKOGLUND, FOLKE, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1915	69
SKÖLDEBORG, KARL-AXEL, Billackerare, Vänersborg	1927	62
SMITH, BJÖRN, Överläkare, Vänersborg	1932	83
*SOHLBERG, ALLAN, Köpman, Vänersborg	1918	50
SPETZ, PER-GÖRAN, Verkmästare, Vänersborg	1925	70
STALFORS, TOMAS, Vänersborg	1948	83
STENBERG, ARNE, Vänersborg	1933	82
STENBERG, RAGNAR, Försäljare, Vänersborg	1916	67
STENSTRÖM, BERNT, Direktör, Falkenberg	1908	71
STENSTRÖM, GÖRAN, Pol.mag., Göteborg	1939	74
**STENSTRÖM, LARS, 1:ste Länsassistent, Vänersborg	1905	30
STENSTRÖM, ROLF, TV-tekniker, Vänersborg	1937	76
*STERNER, NILS, Direktör, Farm.lic., Malmö	1922	41
*STERNER, SVEN-AXEL, Taxeringsdir. Vänersborg	1923	47
STJERNDAHL, HARALD, Agronom, Vänersborg	1915	81
STRAND, ROLAND, Trollhättan	1908	77
STRANDBERG, BERTIL, Köpman, Uddevalla	1921	75
STRANDBERG, CARL-ERIC, Distriktschef, Vänersborg	1931	75
STRÖM, PER, Kommunälråd, Motala	1920	76
STRÖM, RAGNAR, Civilingenjör, Rönninge	1939	82
STRÖM, SÖREN, Redaktör, Vänersborg	1934	67
STÅLHEIM, IVAN, Representant, Vänersborg	1927	83
STÅLHEIM, RUNE, Direktör, Trollhättan	1925	80
SUNDELIUS, BJÖRN, Mellerud	1940	82
SUNDELIUS, CLAS, Ingenjör, Vänersborg	1936	75
SUNNERDAHL, SVEN-OLOF, Reparatör, Vänersborg	1938	79
*SUNNERDAHL, VILGOT, 1:ste Mätare, Vänersborg	1908	51
*SWAHN, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1909	55
SVANBERG, GÖSTA, Civilekonom, Vänersborg	1924	84
SVANBERG, HENRIK, Studerande, Vänersborg	1966	84
SVANBERG, KONRAD, Assistent, Vänersborg	1923	72
SVANBERG, MARTIN, Studerande, Vänersborg	1962	84
SVANBERG, PER OLOF, Målarmästare, Vänersborg	1937	79
SWARÉN, BENGT, Kontraktsprost, Vänersborg	1904	73
SWARÉN, STEN, f.d. Landstingsdirektör, Vänersborg	1906	70
*SVENSSON, ALF, Direktör, Nyköping	1923	48
SVENSSON, ANDERS, Doktor, Linköping	1944	79
*SVENSSON, ARNE, Elektriker, Vänersborg	1916	43
SVENSSON, BENGT, Representant, Vänersborg	1932	64
*SVENSSON, GÖSTA, Överingenjör, Vänersborg	1912	42
SVENSSON, JOHAN, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1975	76
*SVENSSON, LARS, Dövlärare, Vänersborg	1910	36
SVENSSON, LARS, Civilingenjör, Norrköping	1950	76

SVENSSON, LARS-GUNNAR, Vänersborg	1952	80
SVENSSON, LENNART, Vänersborg	1952	80
SVENSSON, OLLE, Vänersborg	1920	80
SVENSSON, PER, Fritidsledare Vänersborg	1953	63
SVENSSON, PETER, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1972	72
*SVÄRD, TAGE, Helsingborg	1910	35
*SVÄRD, YNGVE, Eldare, Skärhamn	1916	42
**von SYDOW, DANIEL, Överstelöjtnant, Täby	1909	30
SÖDERBOM, LARS-ÅKE, Målare, Vänersborg	1954	81
*SÖDERSTRÖM, BERTIL, Fastighetsförvaltare, Vänersborg	1902	49
SÖDERSTRÖM, LEIF, Vargön	1960	84
SÖDERSTRÖM, STIG, 1:e postiljon, Vänersborg	1940	83
SÖDERSTRÖM, SVEN, Postmästare, Vänersborg	1933	83
SÖDERSTRÖM, PER ARNE, Kamrer, Vänersborg	1933	66
SÖLVELING, INGOLF, Skogsmästare, Varberg	1922	82
*TAUBE, EDVARD, Greve, Länsombudsman, Ljungsåle	1916	46
*TAUBE, FREDRIK, Greve, Kommendör, Lidingö <i>ständig medlem</i> ..	1909	35
TENG, AXEL, Sjukvårdare, Vänersborg	1912	61
TENGBERG, GUNNAR, Vänersborg	1944	69
THERNQUIST, KJELL, Revisor, Vänersborg <i>Kassafogde</i> ,	1939	50
**THERNQUIST, OLE, fd. Handelsträdg.mäst., Vänersborg.		
<i>Innehavare av gillels medalj (1976)</i>	1911	30
*THUNBERG, GUNNAR, Föreståndare, Vänersborg	1922	55
THUNBERG, SVEN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1935	79
*THUNBLAD, ARNE, Vaktmästare, Vänersborg	1915	55
*TIBBLIN, ARNE, Posttjänsteman, Vänersborg	1925	51
TIBBLIN, BERT, Reklamtecknare, Bohus	1930	61
TIBBLIN, LENNART, Arbetsledare, Alingsås	1935	61
TIBBLIN, RONNY, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1954	76
*TIDSTRAND, ERIK, Murare, Vänersborg	1907	53
TIDSTRAND, HARRY, Bankkamrer, Vänersborg	1909	69
TIDSTRAND, LENNART, Kamrer, Alingsås	1936	76
*TILLBJÖRN, HARRY, Disponent, Vänersborg	1915	59
THORNELL, NILS, Bankdirektör, Vänersborg	1924	80
THUFVESSON, ALLAN, Servicechef, Vänersborg	1922	83
THUFVESSON, ANDERS, Stud. Vänersborg	1963	82
TORNBERG, LARS, Representant, Vänersborg	1934	75
TORNBERG, PETER, Vänersborg	1973	75
*TRÅDEGÅRD, JAN-ERIC, Blomsterdekoratör, Vänersborg	1937	52
*TULLBERG, INGE, Avd.chef, Bromma <i>ständig medlem</i>	1905	18
**TUNQVIST, TORSTEN, Lektor, Bromma	1907	29
TURTELL, LARS. Byggnadsingenjör, Vänersborg	1942	80
UGGLA, ERIK T:SON, Kammarherre, Vänersborg	1906	70
ULVEGÄRDE, DAG, Pol.mag., Kullavik	1941	69
ULLGREN, SIXTEN, Konstruktionschef, Göteborg	1919	75

WADELL, LEIF, Köpman, Göteborg.....	1940	83
WADMAN, DAG, Banktjänsteman, Vänersborg.....	1949	80
WADMAN, INGVAR, 1:e byråsekreterare, Vänersborg.....	1920	69
*WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, Vänersborg <i>bisittare i styrelsen, Årsskriftsredaktör</i>	1932	51
WAHLIN, JACOB, Vänersborg.....	1960	71
WALLIN, ROLAND, Målare Vänersborg.....	1930	82
WASSÉN, LENNART, Ekonom, Halmstad.....	1933	75
WASSENIUS, SVEN, Tandläkare, Vänersborg.....	1927	77
*WEDEFORS, GUNNAR, Civilingenjör, Göteborg.....	1904	53
WEDHAM, SVEN-ERIC, fd. Brandchef, Vänersborg.....	1913	78
WEGRAEUS, BJÖRN, Stud., Vänersborg.....	1969	82
WEGRAEUS, ERIK, Länsantikvarie, Vänersborg.....	1940	83
WEGRAEUS, FREDRIK, Stud., Vänersborg.....	1965	82
*WEINSTOCK, ERLING, Direktör, Farsta.....	1916	42
WEISS, ANDERS, 1:e Byråsekreterare, Kvissleby.....	1940	66
WELANDER, GÖSTA, Departementsråd, Järfälla.....	1935	61
WELANDER, STEN, Kronofogde, Trollhättan.....	1939	61
WELÉN, LARS, Studerande, Vänersborg.....	1965	73
WELÉN, PER, Studerande, Vänersborg.....	1960	73
*WENNBERG, LARS, Bokhandlare, Vänersborg.....	1931	46
WENNBERG, LENNART, Centerlesslipare, Vänersborg.....	1951	75
WENNBERG, YNGVE, Telearbetare, Vänersborg.....	1934	79
WENNERHOLM, IVAR, F.lasarettsläkare, Vänersborg.....	1898	82
WENNHAGE, PER, Studerande, Vänersborg.....	1966	80
WENNHAGE, ÅKE, Revisor Vänersborg.....	1923	80
*WERNER, ARNE, 1:e Hantverkare, Vänersborg.....	1912	58
WERNER, BENGT, Ingenjör, Vänersborg.....	1925	60
WERNER, BO, Vårdare, Vänersborg.....	1936	72
WERNER, LARS, Studerande, Vänersborg.....	1956	77
WERNER, SVEN, Civilingenjör, Västra Frölunda.....	1952	77
*WERNER, TORSTEN, Uppsyningsman, Vargön.....	1908	54
*VESSBY, SIGVARD, Linjearbetare, Vänersborg.....	1917	52
WESTERBERG, BERTIL, Malmö.....	1917	76
WESTERBERG, BO, Ingenjör, Vänersborg.....	1940	76
WESTERBERG, LARS, Brandmästare, Vargön.....	1928	81
WESTERBERG, PER-OLOF, Chaufför, Vänersborg.....	1923	77
WESTERLUND, ARNE, Ämneslärare, Malmö.....	1932	75
*WESTERLUND, EINAR, 1:e Kronoassistent, Vänersborg.....	1913	46
*WESTERLUND, KARL-ERIK, 1:e Stabsredaktör, Vallentuna.....	1910	40
WESTERLUND, STIG, Produktionschef, Vänersborg.....	1915	77
*WESTERLUND, SVEN, Fögderidirektör, Södertälje.....	1912	38
WESTERLUND, ÅKE, Kamrer, Trollhättan.....	1950	80
**WESTHALL, BO fd. Rådman, Vänersborg.....	1905	34
WESTHALL, HÅKAN, Kronofogde, Vänersborg.....	1938	74

WESTHALL, SVEN, Ingenjör, Vänersborg	1945	75
**WETTERLUNDH, SUNE, Verkst. direktör, Malmö	1904	28
*WIDQVIST, LARS-OLOF, Kontrolant, Vänersborg	1919	58
WIDQVIST, STEFAN, Ämneslärare, Karlstad	1948	83
WIDQVIST, ULF-GÖRAN, Utbildn. konsulent, Stockholm	1943	83
WIKNER, ALFRED, New York	1899	66
*WIKNER, KARL-WILHELM, Prakt.läkare, Åsbro	1903	59
*WILHELMSSON, BERTIL, Radiomontör, Vällingby	1924	51
WULF, ANDERS, Fil.kand, Benglen, Schweiz	1943	63
WULF, ERIK, Civilekonom, Lerum	1950	63
WULF, KURT, Direktör, Vänersborg	1903	63
*WÄRNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
YBRING, ELOF, Täby	1916	83
ZETTERBERG, BO, Försäljare, Falun	1950	74
ZETTERBEG, KARL GUSTAV, Servicemontör, Vänersborg	1917	64
ZETTERBERG, SVEN OLOF, Vänersborg	1950	64
*ÅBERG, BERTIL, fd. Brukstjänsteman, Vargön	1900	55
*ÅBERG, FOLKE, Lagerchef, Vänersborg	1920	55
ÅBERG, GERT-OLOF, Byggnadssnickare, Vänersborg	1958	74
ÅBERG, GUNNAR, Assistent, Vänersborg	1930	75
ÅBERG, SVEN OLOF, Tjänsteman, Vänersborg	1923	61
ÅGREN, TORSTEN, Brukstjänsteman, Vänersborg	1903	69
*ÅKESSON, NILS-ERIK, Överstelöjtnant, Halmstad	1922	46
*ÅSTRÖM, HELGE, fd. Poliskommissarie, Vänersborg	1902	42
ÖSTERHOLM, LAGE, Ingenjör, Vänersborg	1933	72
ÖSTLING, HARRY, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1920	74

Antal medlemmar: 811

* tilldelad 25-årsstecknet.

** tilldelad 50-årsstecknet.

För att underlätta arbetet med medlemsförteckningen ombedes gillebröderna att till Gillet anmäla ev. ändring av adress, titel, m.m. under adress

**Vänersborgs Söners Gille
Göran Hagborg, Södergatan 2
462 00 Vänersborg**

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1984

Styrelse

LIND, SVEN, f.d. Disponent, *Förste Älderman*, 1980 (1966).
SAHLIN, STEN, f.d. Direktör, *Andre älderman*, 1973 (1962).
LARSSON, STIG, Direktör, *Gilleskrivare* 1974 (1974).
THERNQUIST, KJELL, Revisor, *Kassafogde, Krönikör* 1980 (1974).
LUNDBORG, EVERT, Köpman, *Bisittare* 1968. (1968) *Gillevärd*
WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, *Årsskriftsredaktör* 1972 (1972)
BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamrer, *Bisittare*, 1980 (1980)
HAGBORG, GÖRAN, Revisor, *Ersättare*, 1980.
ERICSSON, JOHN-OLOV, Tandläkare, *Ersättare*, 1980.

Beredningsnämnd

GILLESKRIVAREN
LUNDBORG, EVERT, Köpman,
ERICSSON, JOHN-OLOV, Tandläkare.
HAGBORG, GÖRAN, Revisor.
SKOOGH, GUNNAR, Byggmästare.
AHLIN, GÖRAN, Ingenjör.
BERGER, GUNNAR, Ingenjör.

Årsskriftsnämnd

LIND, SVEN, f.d. Disponent.
SAHLIN, STEN, f.d. Direktör.
WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman.
THERNQUIST, OLE, fd. Handelsträdgårdsmästare.
LIND, HÅKAN, Jur.kand.

Räkenskapsgranskare

GILLBERG, ÅKE, Förste expeditionsvakt.
NIKlasson, MATS, Kriminalinspektör
SALONEN, LARS, Tandläkare, *Ersättare*

STIFTELSEN VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES ÅLDERDOMSHEM 1984

Stiftelsens styrelse överensstämmer med gillet, men styrelsemedlemmarna benämns här ordförande, v.ordförande, sekreterare o.s.v.

GILLETS ÅLDERMÄN

Stadskassören Ferdinand Hallberg	1905-1920,
Direktören Edwin Andersson	1921-1935,
fd. Fätläkaren Karl Gustaf Cedergren	1936-1941,
Borgmästaren Bertel Hallberg	1942-1953
Landskamreraren Gunnar Hjorth	1954-1964,
Länspolischefen Erik Sahlin	1964-1973
Kamreraren Olov Janson	1973-1979
f.d. Disponenten Sven Lind	1980-

Gillet styrelse leddes till 1933 av en ordförande, detta år infördes beteckningen förste ålderman samtidigt som styrelsens övriga ledamöter fingo sina nuvarande titlar.

VÄNERSBORGS DÖTTRARS GILLE 1984

Styrelse

ARVIDSSON, CARIN, Fru, *Första åldermor*
ÖBERG, ALVA, Fru, *Andra åldermor*
SVANBERG, ANITA, Fru, *Första gilleskrivare*
MELLQVIST, MAJ-BRITT, Fru *Andra gilleskrivare*
STRÖM, GERDA, Fru *Kassafogde*
NORDGREN, ASTRID, Fru *Gillevärdinna*
ROSLIN, GUNHILD, Fru, *Gillevärdinna*
CARLSSON, BRITTA, Fru, *Gillevärdinna*
ROSLIND, BIRGIT, Fru *Gillevärdinna*
SUNDEFORS, INGA-LISA, Fru *Ersättare*
SVENSSON, EBBA, Fru *Ersättare*

Beredningsnämnd

HELLMAN, KARIN, Fru
ERICSSON, RUTH, Fru *Ersättare*
CARLSSON, BRITA, Fru
BLOMGREN, INGRID, Fru
SVANBERG, ANITA, Fru
ÅBERG, ELLY, Fru *Ersättare*
NILSSON, ANITA, Fru *Ersättare*

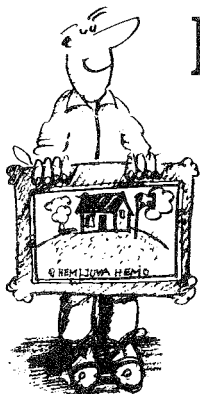
Arkivarie

MELLQVIST MAJ-BRITT, Fru

Siffergranskare

ANDERSSON, MARGIT, Fru
WESTERLUND, SIGRID, Fru
SKOOGH, BIRGIT, Fru *Ersättare*
FALK, OLGA, Fru *Ersättare*

294 medlemmar, varav 11 ständiga, 2 hedersledamöter

Mer än varannan Vänersborgare är kund i Sparbanken

Sparbanken

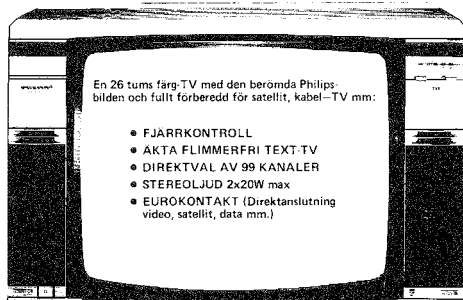
Brälånda - Frändefors - Vargön - Vänersborg

Västgöta-Dals stadshypoteksförening
Box 136, 462 01 VÄNERSBORG
Tel. 0521/138 00

Vi lämnar bottenlån med bunden ränta — hypotekslån — till nybyggda bostadshus eller äldre fastigheter som ombyggs med statliga lån.

Framtidsklara Philips!

En 26 tumms färg-TV med den berömda Philips-bilden och fullt förberedd för satellit, kabel-TV mm:

- FJÄRRKONTROLL
- AKTA FLIMMERFRI TEXT-TV
- DIREKTVAL AV 99 KANALER
- STEREO LJUD 2x20W max
- EUROKONTAKT (Direktanslutning video, satellit, data mm.)

Philips 26 CS 4880

Lundins Radio & TV
Edsgatan 7 Vänersborg Tel. 105 43

Bilkunnande och service
PÅ HEMMAPLAN

SAAB SERVICE
 — tala med oss
 om lågprisservice
 på Din Saab!

SAAB BUTIKEN
 — alltid färdig
 med aktuella tillbehör!

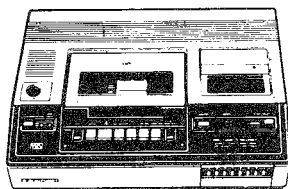
KOM IN
 OCH
 PRATA
 SAAB
 MED OSS!

 KNUT SKÅAN

 STEFAN ÅNBERG

VÄLKOMMEN!
SAAB-ANA
 VÄNERSBORG — Tel 0521 / 190 00

Blaupunkt – 80-talets video
Framtidssäkert **VHS**
 med kvalitetsgaranti **system**

Kassetterna spel-
 bara på alla VHS
 videobandspelare

Sveriges äldsta
 Radio · TV-affär

HERBERT
Andersson
 RADIO · TV LENNART ANDERSSON
 Residensgatan 16, Vänersborg — Tel. 100 39

Män man märker handlar hos

Lundborgs
 HERREKIPERING
 EDSGATAN 14 TELEFON 10414

**SERVICE INOM
RÖR, EL OCH PLÅT
TILL VETTIGA PRISER!**

Försäljning från välsorterad RÖRBUTIK

GIAB

GRANSTRÖMS INSTALLATIONS AB

HOLMÄNGENS INDUSTRIOMRÅDE TEL. VÄXEL 180 90

PKbanken

PKBANKEN

Ställer upp för Dig och
Vänersborg

KUNGSGATAN 9 — VÄNERSBORG
Tel. 0521/18005

Den här annonsen är alldeles för
liten för att tala om hur bra vi är...
kom in till oss istället skall vi visa
dig vad vi kan inom reklamen. . .

HARDIE'S REKLAM
&
GRAFISKA

Sundsgatan 22 462 00 Vänersborg tel 0521/616 90

Vi utför:

Nybyggnad, ombyggnad,
reparationer samt markarbeten

Sundar Bygg AB

Kasenallén 27 - Vänersborg

Tel. 0521/601 00

**Allt i Färg
Tapeter
Konstnärsmaterial**

JANSSONS TAPET & FÄRGHANDEL AB

EDSGATAN 13

VÄNERSBORG

.TEL. 11102

Böcker, papper, leksaker, skriv- och
räknemaskiner.

Specialité:

Vänersborgs- och Sjöbergslitteratur, varav
ett flertal restupplagor.

VÄNERSBORGS BOKHANDELS AB

Etablerad 1832
Bokhandeln vid torget

*Förstklassiga
Välsmakande
Konditorivaror*

NORDFELDTS KONDITORI

Edsgatan 12 B — Tel. 101 10

Gamlestadens Fastighetsförvaltning KB

Bygger om och förvaltar

Strömsborg och Hallbergska huset är två av objekten i Vänersborg.

Känner du för en kontakt, ring

Leif Sjöo
031-408953

KÖKSINREDNINGAR
från Ballingslöv
och Kvänum

HUSHÅLLSMASKINER
från Electrolux,
Miele och Husqvarna.

SVARVARGATAN 4
Torpa Industriområde

Tel. 0521/120 00
VÄNERSBORG

Gåvor av värde

*finner Ni bland vår utsökta
sortering i guld- och silver-
arbeten samt matsilver*

Vänerns Guld AB

Edsgatan 18 VÄNERSBORG Tel. 102 26

Två välsorterade järnaffärer

ANDRÉENS JÄRN- OCH MASKINAFFÄR

Svarvargatan 2
Torpa industriområde
Tel. 621 50

○ ○ ○

Järnia Center
Tel. 100 82 — 102 87

THERNQUISTS BLH. EFTR.

Box 235, Edsgatan 16, 462 01 Vänersborg
Telefon 100 63

KYL — FRYG — TVÄTTMASKINER — PLASTBÅTAR
köper Ni bäst och billigast hos

Skyttegatan 5 — Tel. 613 50 Tel. 172 16

För Er som tänker
BYGGA NYTT, BYGGA OM, BYGGA TILL, REPARERA,
ÄNDRA
har vi
RÄTT PRODUKT, RÄTT SERVICE, RÄTT PRIS.

DALBO BYGGVAROR AB

Östra vägen 24, VÄNERSBORG Tel. 0521-600 90

Vi har

80 års erfarenhet av exklusiva inredningar och specialsnickerier till BANKER, RESTAURANGER, BUTIKER, TANDLÄKARPRAKTIKER.

Vi utför även

RENOVERINGAR, YTBEHANDLINGAR m.m.

Salonens Snickerier AB

L Vassbotten
tel. 0521-109 13

MAZDA

Nygatan 85
46200 Vänersborg

K-a Bilar
KENT ANDERSSON

Bo centralt på

HOTELL GILLET

inrymt i

Vänersborgs Söners Gilles fastighet
Edsgatan 53

Lugnt, trivsamt och med goda bäddar
till humana priser.

Tel. 0521/105 89

Är Du aktiv idrottsman, cyklar Du, motionerar Du, eller är
Du fiskeentusiast?

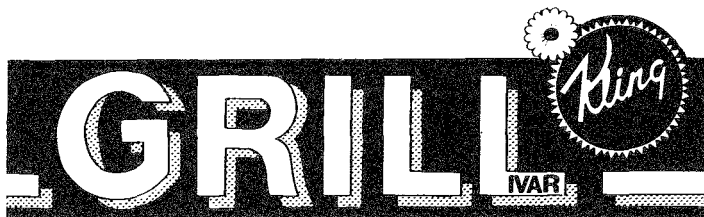
Vi har alla redskapen

THURE Carlsson
CYKEL & SPORT

Drottninggatan 22
Vänersborg

Tel. 117 24

GLASS, GLASS, GLASS... ÅRET OM!
LÖSGLOSS • ½ LITER • GLASSTÅRTOR

TORGET, 462 00 VÄNERSBORG TEL. 0521/633 16

SPARA BENSIN MED VW-AUDI

-DEN BRÄNSLESNÅLA BILFAMILJEN

BLENNERMARKS

SCANIA

VOLKSWAGEN

Audi

Östra vägen 18 VÄNERSBORG Tel. vx 0521 - 121 80

Strand Hotell

Serviceinriktat med trevliga rum • Rum med egen toalett, bad och dusch • Telefon på samtliga rum • Frukost, kaffe serveras • Stor fri parkering utefter hamnkanalen, tillgång till garage • Trevligt läge och humana priser.

Innehavare:
Karin Larsson

Adress:
Hamngatan 7
462 00 Vänersborg
Tel. växel 138 50

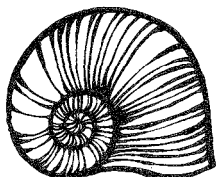
Vänersborgs Glasmästeri

LARSSON & ANDERSSON

Industrigatan L. Vassbotten

Tel. 101 28,

BIL-glas—Byggnadsglas—Glasmästeri

BEGUS HUS

Kontor

Vänersborg

Tel. 0521/

155 70, 172 70

Snäckan har blivit symbol för Begus och det av en mycket speciell anledning. Snäckan är nämligen den perfekta bostaden för sin invånare. Begus Hus strävar efter att på samma sätt ge sina "invånare" en så bra bostad som möjligt.

Vår representant på
Sundsgatan 25
i Vänersborg är
Gunnar Skoogh.

Ordna Era turistresor, föreningsresor, affärs- och konferensresor och dyl. genom

**VL VÄNERSBORGS
LINJETRAFIK**

D. Kjellsson

tel. 186 51

tel. 620 70

U. Kjellsson

tel. 195 79

Bekväma turistbussar för upp till 53 personer.
Handikappbuss med rullstolslyft, den enda i
trestadsområdet.

Medlem i Svenska Busstrafikförbundet

NYA NISSAN

SUNNY!

Generös. Men snål. Typiskt Nissan!

Har allt man ska kräva av en familjebil. Stor och bekväm invändigt. Behändig.

yttermått. Mycket

"Extra" som stan-

dard. Finns som

Kombi och Sedan.

Hör till de bränste

snålaste i klassen.

Bränsledeklaration enligt KoV, 0,67 l/mil vid blandad körning. 93 okt. Kostnad 1500 mil 4 030.- (17,83)

NISSAN. Europas mest köpta japan!

PHILIPSONS

omtanke kvalitet

Tenggrenstorpsvägen 14, Vänersborg

Tel. 0521-61666

HANDLA BEKVÄMT — HANDLA BILLIGT

Tag gärna bilen, vi har gott om PARKERINGSPLATSER

Väl mött hos

PIL-HALLEN

NILS ANDERSSON

Tel. 109 44

Duellvägen 8, Vänersborg

Allt i TV, RADIO och STEREO

Yngves

TV RADIO · STEREO

Vänersborg • Edsgatan 20 • Tel. 10311

ATELJÉN MED FÄRG

SIXTEN FASTH

Edsgatan 11 B Tel. 134 75
Vänersborg

expert

FOTO · RADIO · TV

Edsgatan 17

0521-147 00

Tel. 0521 — 140 34

Sundsgatan 7 B Vänersborg

AFFÄREN DET SVÄNGER OM!!!

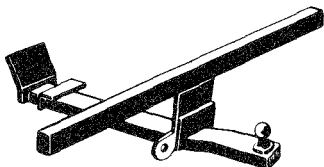

Vid behov av
eldningsolja ring
0521/157 11

Bertil Johanssons Oljor

Lilla Botered, 462 00 Vänersborg

draganordningar för personbilar

VBG PRODUKTER AB
BOX 216
462 01 VÄNERSBORG 1
TEL 0521/18060
TELEX 42050 VBGPROD S

Vattenproblem?

Med våra nya metoder och 30-åriga erfarenhet kan vattenfrågan lösas snabbt i berg- och jordlager. Pumpanläggningar utföres. Gratis konsultationer.

Svensk Maskinbörning AB

Kontor – Lager: Telefon 0520-910 52

Ladugårdsbyn – 461 00 Trollhättan

Det har sina
fördelar
att vara
stamkund..

...också hos
Handelsbanken.

Torpavägens korvkiosk

Rekommenderas

Åke Olsson

VÄNERSBORGS MÅLERIAFFÄR

Verkstaden Sundsgatan 37

Tel. 11225

**Vi utför under ansvar alla slag av
MÅLNINGSARBETEN**

Nybyggnader Reparationer

Välkommen till

nya

SKARABORGSBANKEN

Edsgatan 21, Vänersborg.

SUCCE

FÖR NYA FIESTA!

Bränsledeklaration vid blandad körning: 0,51 (1,6 Diesel)—0,66 (1,1) l/mil. Bränslekostnad 1.500 mil: 3.754—4.089 kr (1/7 -84).
Förmånsklass: 1A.

NYA FORD FIESTA

Göran

Tenggrenstorpsvägen 10
Tfn 0521-138 40 Vänersborg

- Säljande samarbete på 160 orter -

SVENSK FASTIGHETSFÖRMEDLING

Edsgatan 6 VÄNERSBORG Tel. 0521/61050 vx

ENDA FRISTÄENDE RIKSOMFATTANDE MÄKLARFÖRETAG

MALMSTRÖMS

ur guld ● vänersborg

ROLF JACOBSSONS

REDOVISNINGSKONSULT
VÄNERSBORG

KRONOGATAN 47 B — TEL 0521/623 73

Västkustens Fiskhall AB

Sundsgatan 7

Telefon 105 60

Kök

Tel. 112 12

Bostad H. Fock

Tel. 202 10

„ E. Fock

Tel. 103 14

Dagligen färsk fisk

SKALDJUR – KONSERVER – DELIKATESSER

*När Ni behöver
Reseffekter och Handskar
Väskor och Portföljer
kom till oss*

Vänersborgs Läderaffär

Edsgatan 20
Tel. 0521/107 51

Allt i TEGEL AB TENGGRENSTORPS TEGEL

Tel. 110 11 — 165 50.

462 01 Vänersborg

Vi ger personlig service

Redovisningsbyrån

SÖDERGATAN 2, VÄNERSBORG

GÖRAN HAGBORG

Tel. 0521/603 90

KJELL THERNQUIST

Tel. 0521/608 55

*Gillebröder!
Drick mer vatten — Oxygenvatten*

Oxyfon

AB SUNDÖX. Box 234, S-462 01 Vänersborg. Tel. 0521-14180

ICA **MATÖPPET**

F.d Lyckans Livs - Gropbrovägen

Butiken med de generösa öppettiderna

Måndag — fredag

9—20

Söndag

11—20

Rune Patriksson

Petersbergsvägen 83, 462 00 Vänersborg

Andersson, Larsson & Co

VÄNERSBORG — Telefon 610 40

TRÄVAROR

HYVLERI

Byggnadsmaterial

Snickerifabrik

Papp, Spik, Masonite m. m.

för byggnadsändamål

Eldningsoljor

ZETTERBERGS SKOAFFÄR

Edsgatan 29

Vänersborg

Tel. 101 76

REKOMMENDERAS

**Vi har svarat för
trycket i årsskriften
(53:dje året i följd)**

CW Carlssons Tryckeri AB

Kyrkogatan 21, Vänersborg Tel. 620 25

Torpavägen 22 • 462 00 Vänersborg • Tel. 0521-103 66

Möbler Mattor Gardiner Sängkläder

— / gasen
1913 — 1984

Utför reparationsarbeten

Odelius Byggnads AB

Tel. 0521/16728

Föreningsbanken — landets enda medlemsägda bank.

DIN BANK!

Föreningsbanken

Sundsgatan 5, Vänersborg

Tel. 0521-63090

Kvinnan med stil och smak väljer

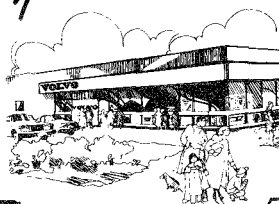
Ekströms
Mode
DAMKONFEKTION

Kungsgatan 7

Tel. 100 86

Vi är till för Dig, pröva oss!

"Mitt i Tvåstad"

VOLVO

BRANDT

Johannesbergsvägen 1, Tel. 0521/121 00

Duka

Trollhättan: Affärshuset Oden. Tel. 0520/381 35.
Uddevalla: Kungshuset, Kungstorget 6. Tel. 0522/396 00.
Vänersborg: Gågatan. Tel. 0521/102 53.

Gösta Gillberg AB

Edsgatan 12 A, Vänersborg. Tel. 0521-102 53

Bärgningstjänst

Vänersborg

Bärgning och service
dygnet runt

Tel. 0521/14800, 15522

UNO-X Bensinstation
Frändeforsvägen

Alla slags bilreparationer

Gillebröder gillar

Sjöströms Livs

Sandelhielmsgatan 20
Tel 10942

